

DE STER

Augustus 1977

77e Jaargang · Nummer 8

DE STER

Uitgave van
DE KERK VAN JEZUS CHRISTUS
VAN DE HEILIGEN
DER LAATSTE DAGEN

Augustus 1977

77e Jaargang · Nummer 8

Eerste Presidium:

Spencer W. Kimball
N. Eldon Tanner
Marion G. Romney

Raad der Twaalven:

Ezra Taft Benson Thomas S. Monson
Mark E. Petersen Boyd K. Packer
Delbert L. Stapley Marvin J. Ashton
LeGrand Richards Bruce R. McConkie
Howard W. Hunter L. Tom Perry
Gordon B. Hinckley David B. Haight

Adviseurs

Gordon B. Hinckley Marion D. Hanks
Marvin J. Ashton James A. Cullimore
L. Tom Perry Robert D. Hales

Redacteur kerkelijke tijdschriften

Dean L. Larsen

Redactie International Magazines

Larry Hiller, hoofdredacteur
Carol Larson, redactrice
Roger Gylling, designer

Redactie DE STER

George Ph. M. Kraanen,
Kerkelijk Vertaalbureau
Postbus 13042, 2502 Utrecht
Peter Berkhahn, Kerknieuws,
Porthstr. 5, D-6000 Frankfurt/Main 50
Harry Bohler, layout

Druk

Paul Giese KG, Offenbach/Main

Correspondenten

Ring Den Haag Nederland: J. Thiel,
Valeriusstraat 19, Vlaardingen 3170
Zendingsgebied Nederland Amsterdam:
F. W. Collé-Sirach
Parelvisserstraat 28, Apeldoorn
Zendingsgebied België Antwerpen:
D. Taselaar
Houwstraat 65, Opoeteren 3671

Abonnementen per kalenderjaar

(Op te geven via wijk/gemeente)
Fl. 19,- of 260 BF
Citibank Amsterdam 266 041 434
The Church of Jesus Christ LDS
Citibank Brussel 570 0300 314-60
The Church of Jesus Christ LDS
USA en Canada (zeepost): \$ 8.00

© 1977 by the Corporation of the
President of The Church of Jesus Christ
of Latter-day Saints. All rights reserved.

INHOUD:

Boodschap van het Eerste Presidium: De afgoden die wij dienen. President Spencer W. Kimball	1
Een nieuw gebod. Bruce R. McConkie	5
Onze profeet, een aanwinst voor zijn omgeving. Gerry Avant	10
Op zoek naar Lehi's reisroute ... Deel 2. Lynn M. en Hope A. Hilton	12
De man die ondergronds leefde. Shirley Lee	17
De liefde van een profeet voor zijn ouders. Susan Arrington Madsen	20
Ammon. Mabel John Gabbott	23
Voor de grap	24
De wedstrijd van het leven. Paul H. Dunn	34
Zijn schapen weide. Theo E. McKean	37
Toepassing van het „herkenningsbeginsel" bij het onderwijs. Boyd K. Packer	39

De afgoden die wij dienen

DOOR PRESIDENT SPENCER W. KIMBALL

Er wordt beweerd dat de reuk het innigst met ons geheugen verbonden zintuig is. Als dat waar is, verklaart dit wellicht waarom zoveel aangename gevoelens mij doormoeten, als ik op zo'n zomermorgen eens even naar buiten kan gaan. Daar adem ik immers die rijke, behaaglijke geuren in, die ik in de loop der jaren in verband heb leren brengen met onze goede aardbodem en al wat daarop groeit en bloeit.

Dan word ik soms opeens door een bepaalde geur — alleen maar van groen gras of salie, door een licht briesje van ver aangevoerd — herinnerd aan mijn jeugd in Arizona. Dat was een dor en droog land, maar dank zij de noeste vlijt van vastberaden werkers was het toch vruchtbaar te krijgen.

Wij bebouwden daar het land en verzorgden ons vee in alle weer en wind. Reizen deden we meestal te paard, op boerenwagens of in open rijtuigen. Samen met mijn broers en zusjes liep ik er door de boomgaarden en langs de stoffige weggetjes tussen korenvelden en akkers vol tomaten, uien en kalebassen. Het spreekt mijns inziens dan ook vanzelf dat ik van mening ben dat wij in die dagen dichter bij de natuur leefden dan tegenwoordig.

Een poosje geleden heb ik het er vroeg in de middag eens op gewaagd buiten te gaan wandelen, terwijl zich dikke, donkere onweerswolken aan de hemel samenpakten. Toen grote regendruppels al vlugger en vlugger op de stoffige grond neer begonnen te roffelen, dacht ik terug aan die zomermiddagen uit mijn jongensjaren. Dan stapelden zich soms ook van die enorme donderwolken boven de heuvels op, die de dorstige bodem van ons dal de welkome regen zouden brengen. Als kinderen holden wij dan altijd zodra de bui losbarstte naar de schuur. Terwijl de bliksem rondflitste, zaten we daar dan geboeid toe te kijken, ademloos van verbazing over de steeds toenemende kracht van de neerstortende regen. Na die buien was de lucht altijd zuiver en fris, vol van de zoete geuren van de aarde, de bomen en de tuinplanten.

Ik herinnerde mij ook bepaalde avonden, al die jaren geleden, als ik zo tegen zonsondergang met de koeien van het land kwam. Dan bleef ik soms even heel stil bij die oude, scheefgezakte paal van het hek staan in het zachte avondlicht en de milde geur van zonnebloemen, en ik vroeg me af: „Als jij een wereld zou scheppen, hoe zou die dan wel zijn?“ Daar hoeft je niet lang over na te denken, want het antwoord ligt voor de hand, nl.: „Precies zoals deze“.

Toen ik dus die dag naar dat opkomende onweer stond te kijken, voelde ik dat wij op een geweldige wereld leven, en dat vind ik nog steeds. Dat neemt niet weg dat er op hetzelfde moment nog een ander gevoel in mij opwelde. Bij het zien van die zo laag boven het dal hangende, dreigende donkere wolken, drong zich onwillekeurig een gedachte aan mij op, waarmee de leidinggevende broeders van onze kerk zich nu al zoveel jaren bezighouden. Dit onderwerp heeft overigens van het ontstaan der wereld af reeds vaak de aandacht van Gods uitverkoren profeten gehad. Hiermee doel ik op de algemene staat van goddeloosheid, waarin de wereld zich blijkbaar bevindt in deze gevaarvolle, kritieke maar ook gewichtige tijden. Dit doet mij tevens denken aan dat voor ons allen geldende beginsel, dat van wie veel gegeven is, ook veel wordt verwacht. (Zie Lucas 12:48.)

De Heer heeft ons een prachtige wereld gegeven, en nu verwacht Hij wederkerig van ons gerechtigheid en gehoorzaamheid aan zijn geboden. Vergelijk ik echter de daden van dit mensdom met zijn verwachtingen, dan slaat de schrik mij om het hart. De ongerechtigheid viert blijkbaar hoogtij op aarde. Kennelijk profiteert de boze ten volle van de tijd die hem nog rest in deze dagen van zijn oppermachtige heerschappij. Het is alsof wij door een vloedgolf van kwaad worden overspoeld. Wij hebben dan ook het gevoel, inderdaad in soortgelijke omstandigheden te verkeren als de mensheid in de dagen van Noach, voorafgaande aan de zondvloed.

*Onze taak is duidelijk omschreven:
Wij dienen ons ver te houden van al wat
werelds is; afstand te nemen van
afgoderij en toe te nemen in geloof;
wij dienen het evangelie uit te
dragen aan onze vijanden, opdat zij
niet langer onze vijanden zullen zijn.*

In de loop der jaren heb ik bij de vervulling van verschillende taken veel gereisd. Als ik door liefelijke landschappen rijd, of over de prachtige, uitgestrekte onmetelijkheid van onze aardbol heen vlieg, vergelijk ik al die pracht wel eens met de duistere, ellendige praktijken der mensen. Dan krijg ik onwillekeurig het gevoel dat onze goede aarde hun aanwezigheid op haar oppervlak bijna niet meer kan verdragen, en bedenk hoe Henoeh de aarde eens hoorde treuren:

„Wee, wee mij, de moeder der mensen; ik heb smart, ik ben vermoeid wegens de goddeloosheid mijner kinderen. Wanneer zal ik rusten, en worden gezuiverd van den drek, die van mij is uitgegaan?“ (Mozes 7:48.)

De leidinggevende broeders verheffen voortdurend hun stem tegen al wat onduldbaar is in Gods ogen, tegen de verontreiniging van geest, lichaam en leefmilieu, tegen grofheid, diefstal, leugen, hoogmoed en godslastering, tegen ontucht, overspel, homoseksualiteit en al die overige misbruiken van de heilige scheppingskracht, tegen moord en alle daarmee vergelijkbare wandaden, tegen ontwijding in allerlei vorm.

Het verbaast me dat het nog nodig is, dit waarschuwend geluid te laten horen te midden van een volk, dat zo gezegend is als het onze. Bijna ongelofelijk is het verder dat dergelijke dingen zelfs onder de heiligen enigermate voorkomen, want dat zijn mensen die de beschikking heb-

ben over vele gaven van de Geest, die een kennis bezitten die hun uitzicht verschaft op de eeuwige werelden, en wie men de weg naar het eeuwige leven heeft geweest. Helaas zien wij echter dat de weg weten nog niet wil zeggen dat men die dan ook bewandelt, en velen zijn niet in staat geweest in het geloof te volharden. Ze zijn tot op zekere hoogte bezweken voor de verlokkingen van Satan en de zijnen, en hebben zich samen met andere „wereldsgezinden“ aan een tot steeds dieper afgoderij vervallend leven overgegeven.

Met opzet gebruik ik hier het woord *afgoderij*. Bij het bestuderen van het aloude schriftwoord raak ik er meer en meer van overtuigd dat het eerste der tien geboden niet zonder betekenis luidt: „Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.“ (Exodus 20:3.)

Slechts weinigen hebben ooit gemeend willens en wetens God en zijn zegeningen te moeten verwerpen. Uit de Schriften leren wij veeleer dat geloof oefenen altijd moeilijker is gebleken dan zich op meer voor de hand liggende zaken te verlaten. Vandaar dat de vleselijke mens eerder geneigd is op materiële belangen dan op God te vertrouwen. In alle tijden is het dan ook zo geweest dat overal waar mensen in de macht van Satan zijn geraakt en hun geloof verloren hebben, zij in plaats daarvan hun vertrouwen „in de arm des vlezes“ (LV 1:19) hebben gesteld, en in „goden... van zilver en goud, koper, ijzer, hout en steen, die niet zien of horen of kennis hebben“ (Daniël 5:23), d.w.z. in afgoden. In het Oude Testament blijkt dit een dominerend thema te zijn. Waar een mens ook het sterkst zijn hart op zet en zijn vertrouwen in stelt, dat is zijn god, en als dit niet de ware en levende God van Israël is, dan verkeert zo iemand in afgoderij.

Als wij deze schrifturen lezen en trachten ze op onszelf toe te passen, ingevolge Nephi's raadgevingen (zie 1 Nephi 19:24), zullen wij naar mijn vaste overtuiging veel punten van overeenkomst ontdekken tussen de vroegere aanbidding van „gesneden beelden“ (Exodus 20:4) en gedragingen waar wijzelf ervaring mee hebben opgedaan.

De Heer heeft ons (Amerikaanse) volk gezegend met een welvaart, die in het verleden zijns gelijke niet heeft gekend. De hulpmiddelen waarover wij kunnen beschikken zijn goed, en we hebben ze nodig voor het volbrengen van ons werk hier op aarde. Toch vrees ik dat velen van ons met aardse rijkdommen zijn overladen en deze als afgoden zijn gaan dienen, zodat deze dingen macht over ons hebben. Bezitten wij meer van het goede dan ons geloof kan verdragen? Velen besteden hun tijd merendeels in dienst van het beeld dat zij van zichzelf hebben gevormd. Dat houdt in dat ze voldoende geld willen hebben, niet alleen een welvoorzien bankrekening, maar ook een zeker kapitaal, belegd in aandelen en andere waardepapieren, onroerende goederen, woninginrichting, auto's e. d. om hun vleselijke zekerheid voor naar zij hopen een lang, gelukkig leven te *waarborgen*. Men vergeet daarbij dat onze opdracht is die vele hulpmiddelen in onze gezinnen en priesterschapsquorums tot opbouw van Gods koninkrijk te gebruiken, tot bevordering van het zendingswerk, het genealogisch onderzoek en het tempelwerk, en

om onze kinderen op te voeden tot vruchtbare dienaren van de Heer. Kortom, wij moeten ons bezit aanwenden om anderen in ieder opzicht tot zegen te zijn, opdat ook zij vrucht mogen dragen. In plaats daarvan besteden wij deze zegeningen ter bevrediging van onze eigen verlangens. Ook ons geldt de vraag van Moroni: „Waarom versiert gij uzelf met hetgeen geen leven heeft, en laat gij toch de hongerigen, de behoeftigen, de naakten, de zieken en de lijdenden aan u voorbijgaan, zonder hen op te merken?“ (Mormon 8:39.)

Naar het woord van de Heer zelf in onze bedeling is ook op velen onder ons deze tekst van toepassing: „Zij zoeken de Here niet om Zijn gerechtigheid te vestigen, doch ieder mens bewandelt zijn eigen weg en handelt naar het beeld van zijn eigen god, wiens beeld naar de gelijkenis der wereld is, en *dat in wezen een afgod is*, die veroudert en in Babylon zal vergaan, dat grote Babylon, dat zal vallen.“ (LV 1:16, cursivering toegevoegd.)

Van iemand is mij bekend dat hij tot een dienende functie in de Kerk werd geroepen, maar hij meende die niet te kunnen aanvaarden omdat hij meer aandacht aan zijn investeringen moest besteden, en deze meer van zijn tijd opeisten dan hij voor het werk van de Heer kon vrijmaken. Zo heeft hij de dienst des Heren verlaten om het bij Mammon te zoeken, en die man is nu miljonair.

Onlangs is mij echter een interessant feit ter ore gekomen. Al bezit iemand een goudswaarde van een miljoen dollar volgens de hedendaagse goudprijzen, dan bezit hij nog maar één zeventwentig-miljardste deel van al het goud dat alleen al in de dunne aardkorst aanwezig is. Naar verhouding is dit een ondenkbaar-kleine hoeveelheid, maar er komt nog iets bij: De Heer, die de hele aarde heeft geschapen en in zijn macht heeft, is bovendien de Schepper van vele andere werelden, ja, „ontelbare werelden“ (Mozes 1:33.) Als nu deze man de eed en het verbond, die tot het priesterschap behoren had ontvangen (LV 84:33–44), dan zou naar de belofte van de Heer „alles, wat Mijn Vader heeft, aan hem... gegeven“ zijn (zie vs. 38). Het is een kolossale misrekening om al deze geweldige beloften op zij te zetten in ruil voor een kist vol goud en het gevoel van vleselijke veiligheid. Inderdaad een armzalig vooruitzicht, als je bedenkt dat iemand met zo weinig genoeg wil nemen! Mensenzielen zijn immers veel meer waard dan zo iets.

Er was ook eens een jongeman die, toen hij op zending werd geroepen, ten antwoord gaf dat hij voor dat soort werk hoegenaamd geen aanleg had. Waar hij wel goed in was, dat was het in topvorm houden van zijn machtige nieuwe auto. Hij genoot van het machtsgevoel dat het krachtige acceleratievermogen van die wagen hem schonk, en als hij achter het stuur zat, gaf de voortdurende beweging hem de illusie dat hij er echt iets mee opschoot en al heel wat bereikt had.

Zijn vader had altijd alleen maar gezegd: „Hij werkt graag met zijn handen. Dat is voor hem goed genoeg“.

Goed genoeg voor een zoon van God? Die jongeman beseft zeker niet dat het vermogen van zijn auto oneindig gering is, vergeleken met de kracht van de zee of de zon.

Bovendien zijn er veel van die zonnen, die allemaal worden bestuurd door wetten, en uiteindelijk door het priesterschap, dezelfde macht die ook hij zich in de dienst des Heren had kunnen eigen maken. Hij stelde zich echter tevreden met een erbarmelijke afgod van staal, rubber en glanzend chroom.

Een bejaard echtpaar trok zich uit de werkende wereld en tevens uit de Kerk terug, althans daar kwam het op neer. Ze kochten een bestelwagen en een caravan, ontrokken zich aan al hun verplichtingen en gingen erop uit om wat van de wereld te zien en in de hun nog restende dagen alleen maar te gaan genieten van het weinige dat zij hadden vergaard. Ze hadden geen tijd voor de tempel en waren te druk bezig om aan genealogisch onderzoek of zendingswerk te doen. Hij verloor het contact met zijn hogepriestersquorum en was nooit lang genoeg thuis om aan zijn eigen levensbeschrijving te kunnen werken. In hun gemeente had men hun ervaring en leiding hard nodig, doch daar ze niet in staat waren „tot het einde te volharden“, stelden ze zich niet beschikbaar.

Jaren geleden las ik eens een artikel over een groepje mannen, die de rimboe waren ingetrokken om apen te vangen. Ze probeerden het op verschillende manieren, o.a. met behulp van netten. Ze bemerkten echter dat deze diertjes daardoor kwetsuren konden oplopen. Ten slotte vonden zij een vernuftige oplossing. Ze vervaardigden een groot aantal kistjes en boorden bovenin ieder kistje een gat, juist groot genoeg om er een apehand doorheen te kunnen steken. Daarna stelden ze die kistjes onder de bomen op en legden in elk daarvan een noot waar de apen bijzonder dol op waren.

Toen de mannen weg waren, kwamen de apen uit de bomen en begonnen de kistjes te inspecteren. Toen ze merkten dat er lekkere noten in zaten, deden zij er een greep naar. Als zo'n aap dan echter probeerde zijn hand met de noot erin uit het kistje terug te trekken, kon hij die er niet meer uit krijgen. Zijn vuistje, dat de noot omklemd hield, was nu immers te groot geworden. Tegen die tijd kwamen de jagers dan uit het kreupelhout tevoorschijn om de apen in te sluiten, en nu volgt er iets merkwaardigs: Toen ze de mensen zagen aankomen, begonnen de apen te gillen en rondom de kistjes te scharrelen, alsof zij er vandoor wilden; maar hoe gemakkelijk zij ook hadden kunnen ontsnappen, ze wilden de noten niet loslaten om hun handen uit de kistjes te kunnen trekken. Zo konden ze gemakkelijk gevangen worden.

Vaak schijnt het ook zo te gaan bij mensen, die zich zo stevig vastklampen aan de dingen dezer wereld – telestiale zaken dus – dat ze niet te bewegen zijn die los te laten ter wille van hetgeen celestiaal is, hoeveel aandrang er ook op hen wordt uitgeoefend, en hoe hoog de nood moge stijgen. Satan krijgt ze dan moeiteloos in zijn greep. Als wij met alle geweld al onze tijd en krachten, ons geld en ons leven willen wijden aan de opbouw van een werelds koninkrijk voor onszelf, dan zullen we dat ook zeker beëven.

Hoe graag wij ook willen doorgaan voor moderne mensen, de meest verlichte en wereldwijze lieden aller tijden, toch

zijn wij over 't geheel een afgodisch volk, en als zodanig beschouwt de Heer ons als uiterst weezinwekkend.

We zijn ook een oorlogzuchtig volk, gemakkelijk afgeleid van onze opdracht de komst van de Heer voor te bereiden. Als er vijanden tegen ons opstaan, gaan wij met man en macht aan het werk om goden te vervaardigen van steen en staal – schepen, vliegtuigen, raketten, versterkingen, waarop wij ons verlaten als middelen tot onze bescherming en bevrijding. Worden wij bedreigd, dan stellen wij ons te weer in plaats van ons te scharen onder het vaandel van Gods koninkrijk. We leiden onze mannen op voor de oorlogvoering en noemen ze dan goede patriotten. In de trant van Satans namaakvaderlandsliefde verdraaien wij zo deze les van de Heiland:

„Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen, opdat gij kinderen moogt zijn van uw Vader, die in de hemelen is.“ (Matteüs 5:44–45.)

Wij vergeten dat als wij rechtvaardig zijn, de Heer dan òf onze vijanden niet zal toestaan ons te overvallen (want dat is met name aan de bewoners van heel Amerika beloofd, zie 2 Nephi 1:7), òf Hij zal onze veldslagen leveren en voor ons strijden (zie Exodus 14:14 en LV 98:37, om maar eens twee van de vele desbetreffende teksten te noemen). Dat kan Hij ook, want dit waren zijn eigen woorden op het moment dat Hij verraden werd: „Meent gij, dat Ik mijn Vader niet kan aanroepen, en Hij Mij terstond meer dan twaalf legioenen engelen terzijde stellen zal?“ (Matteüs 26:53.) We kunnen ons voorstellen wat voor geduchte krijgers dat zouden zijn! Koning Josafat en zijn volk werden eens door zo'n legermacht bevrijd (zie 2 Kronieken 20), en toen het leven van de profeet Elisa werd bedreigd, vertroostte hij zijn knecht met de woorden: „Vrees niet, want zij, die bij ons zijn, zijn talrijker dan zij, die bij hen zijn“ (2 Koningen 6:16). Toen opende de Heer de ogen van de knecht, „en hij zag, en zie, de berg was vol vurige paarden en wagens rondom Elisa.“ (vs. 17.)

Ook Henoeh was iemand met een groot geloof, die zich niet door de vijand van zijn stuk liet brengen bij zijn werk: „En het geloof van Henoeh was zo groot, dat hij het volk van God leidde, en hun vijanden trokken tegen hen ten strijde; en hij sprak het woord des Heeren, en de aarde beefde, en de bergen vloten, ja, volgens zijn gebod; en de loop der waterstromen werd veranderd; en uit de wildernis werd het gebrul der leeuwen gehoord; en alle natiën waren zeer bevreesd, zo machtig was het woord van Henoeh.“ (Mozes 7:13.)

Wat hebben wij te vrezen, als de Heer met ons is? Mogen wij de Heer niet aan zijn woord houden? Kunnen wij geen sprankje geloof in Hem oefenen? De ons opgedragen taak is positief: Wij moeten de dingen der wereld als doel in zichzelf verzaken, afgoderij nalaten en in het geloof voortwaarts streven. Wij moeten onze vijanden het evangelie brengen, opdat zij niet langer onze vijanden mogen zijn. Wij moeten afzien van het aanbidden van hedendaagse afgoden, en ophouden in „de arm des vlezes“ te vertrouwen, want de Heer heeft tot heel onze eigentijdse wereld gesproken: „Ik zal niemand sparen, die in Babylon blijft.“ (LV 64:24.)

*Wacht eens een ogenblik en kom hier zitten.
 Kijk over de wijde velden, die zich voor je uitstrekken.
 Rust eens even.
 Of wil je dat niet?
 Wat hebt je vandaag hard gewerkt, en wat heb je je gehaast!
 Ik heb je heen en weer zien lopen, met de bezem in je hand.
 Je hebt de spinnewebben uit het hele huis weggehaald, en ál het stof weggeveegd.
 Je hebt de ramen gezeemd, en de tegels in de keuken geboend.
 En je hebt er zó gehaast, omdat je ook nog de potten en pannen wilde laten glimmen.
 Dát was te veel!
 Waarom wil je zoveel dingen doen op één enkele dag?
 Is er morgen niet weer een nieuwe dag? De avond is gekomen.
 De zon is achter een gouden wolkenbank ondergegaan, maar je hebt het niet gezien. Je hebt niets gezien.
 Je bezigheden binnen in je huis, namen je te veel in beslag.
 Maar verlaat nu, nu je moe bent van het werken, en het uur van de rust is gekomen, je kamer, en kom hier zitten, dicht bij de bloeiende struiken, tegenover de grote, stille verten, van aangezicht tot aangezicht met de vallende avond. Zeg, wil je niet komen?
 Orde en zindelijkheid zijn nodig. Je hebt de dag niet nutteloos besteed. Wát je gedaan hebt, heb je goed gedaan. Maar vergeet niet, wat ik je bidden mag, vergeet niet, dat de mens niet alleen kan leven van orde en zindelijkheid.
 Dit is het uur voor harmonie, want je ziel verlangt naar schoonheid.
 Dit is het uur voor studie, want je verstand dorst naar kennis.
 Dit is het uur voor vriendschap of liefde, want je hart wil liefhebben.
 Dit is het uur voor de stilte, want God roept je.*

Toen Petrus op de Pinksterdag het volk dezelfde boodschap verkondigde als die ik u heden breng, werden velen hunner „diep in hun hart getroffen, en zij zeiden tot Petrus en de andere apostelen: Wat moeten wij doen, mannen broeders?“ (Handelingen 2:37.)

„En Petrus antwoordde hun: Bekeert u en een ieder van u late zich dopen op de naam van Jezus Christus, tot vergeving van uw zonden, en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen.“ (Vs. 38.)

Bij de nadering van het jaar 2000 luidt onze boodschap gelijk aan die van Petrus, en voorts aan die van de Heer zelf „tot de einden der aarde . . ., opdat allen, die willen horen, mogen horen;

„Bereidt u voor, bereidt u voor op hetgeen zal komen, want de Here is nabij.“ (LV 1:11–12.)

Wij geloven dat iedereen en elk gezin zich naar dit goddelijk bevel kan voorbereiden door groter geloof te gaan oefenen, zich te bekeren en deel te nemen aan het werk van zijn koninkrijk op aarde, nl. De Kerk van Jezus Christus van de heiligen der laatste dagen. In het begin lijkt dit misschien wat moeilijk, maar als men eenmaal kijkt begint te krijgen op de eigenlijke strekking van dit werk, als men iets van de eeuwigheid in zijn ware perspectief gaat zien, beginnen de zegeningen de prijs die men moet betalen voor het nalaten van wat „de wereld“ biedt, verreweg te overtreffen.

Hierin is het enige ware geluk gelegen. Daarom nodigen wij alle mensen van overal uit de handen met ons ineen te slaan, en wij heten iedereen welkom. Voor hen die vastbesloten zijn de Heer tot elke prijs te dienen is dit de weg tot het eeuwige leven. Al het overige dient slechts als middel om dat doel te kunnen bereiken.

Een nieuw gebod

Red uzelf en uw familieleden!
 DOOR BRUCE R. McCONKIE

Tot grote vreugde van hen wie de Heer en zijn heilig woord lief zijn, en wier verlangens naar leiding van boven uitgaan, werden tijdens de aprilconferentie van 1976 twee uit de hemel ontvangen openbaringen opgenomen in onze normatieve boeken. Beide openbaringen stonden trouwens in de kerk reeds lang als heilige schrift bekend.

In een op 25 maart 1976 in de heilige tempel gehouden plechtige vergadering, waarbij ook de Geest des Heren aanwezig was, werd nl. door de leden van het Eerste Presidium en de Raad der Twaalven eenstemmig besloten het volgende aan de Parel van Grote Waarde toe te voegen:

Het visoen van het celestiale koninkrijk, dat op 21 januari 1836 in de tempel van Kirtland door de profeet Joseph Smith werd ontvangen. Dit had betrekking op de zaligheid van hen die zonder kennis van het evangelie sterven, en eveneens op de zaligheid van kleine kinderen. En voorts: Een op 3 oktober 1918 in Salt Lake City (Utah) aan president Joseph F. Smith geopenbaard visioen inzake het bezoek van de Heer Jezus Christus aan de geestenwereld, waarin de leer van de verlossing der doden nader is uiteengezet.

Op grond van voorafgaande beraadslaging en overleg, en in het volle besef van het gewicht en de strekking van het daar voor hen liggende voorstel, hieven toen de vijftien mannen, die door de kerk als profeten, zieners en openbaarders worden gesteund, hun hand naar het Tempelplein op. Zo betuigden zij elk hun instemming met deze gewichtige motie.

In de ware kerk, waarin apostelen en profeten voorkomen, bestaat geen meer algemeen bekende of gewaardeerde stelregel dan het feit dat onze als heilige schrift beschouwde literatuur nog steeds niet volledig is en dat nooit zal zijn.

God spreekt en de zijnen luisteren. Zijn woorden en werken zijn zonder einde en zullen nimmer ophouden. (Mozes 1:4, 38.)

Daar bij God geen aanneming des persoons is (Handelingen 10:34) en het Hem behaagt allen te eren en te zegenen die Hem liefhebben en dienen, verleent de Heer openbaringen en heerlijke visioenen aan allen die zich onderwerpen aan de wetten, op grond waarvan die geestelijke gaven worden toegekend. Het ontvangen van die gaven beperkt zich niet alleen tot profeten en apostelen. Waar het de uitstorting van zijn gaven betreft, zijn alle mensen gelijk voor God. Schrift is voorts al wat door iedere willekeurige ouderling wordt gezegd of geschreven, wanneer deze door de Heilige Geest daartoe

Bruce R. McConkie

gedreven wordt. Dat is dan de wil, de zin, het woord en de stem des Heren. (Zie LV 68:1–4.)

Sinds de dagen van de eerste bedeling van het evangelie heeft het volk des Heren de gewoonte gehad uit de schriftuurlijke uitspraken van de aangestelde leiders der kerk selecties te maken en deze vervolgens als officiële, gecanoniseerde of leerstellige geschriften te publiceren. Alle geïnspireerde uitspraken en geschriften berusten op waarheid, en dienen als zodanig door allen die zich heiligen noemen te worden aanvaard en geloofd. Toch worden de voor formeel gebruik uitgezochte en uitgegeven openbaringen, visioenen, profetieën en verhalen daardoor in meer bijzondere zin voor de mensen verplichtend gesteld. Ze behoren dan voortaan tot de normatieve boeken van de kerk. Het worden de normen of maatstaven die bepalend zijn voor de leer der kerk en de door haar toegepaste werkwijzen.

Nu het visioen van de Profeet aangaande het celestiale koninkrijk en dat van president Joseph F. Smith inzake de verlossing der doden aan onze normatieve boeken zijn toegevoegd, hebben deze visioenen een nieuwe, diepere betekenis voor ons gekregen.

Beide bevatten bepaalde evangelische waarheden, die elders in de kerkelijke geschriften niet voorkomen. Al naar de behandelde leerstof zulks vereist, zal men ze nu vaker gaan citeren en met de verdere inhoud der normatieve boeken vergelijken door over en weer naar schriftuurplaatsen te verwijzen.

Het ligt voor de hand dat er ook andere openbaringen zijn, waaraan mettertijd terecht deze extra waarde en formele goedkeuring gehecht zouden kunnen worden.

Overigens was er niets nieuws aan deze twee openbaringen over de zaligheid voor de doden. De inhoud daarvan was reeds lang bekend; de daarin voorziene bepalingen waren al van kracht en de beginselen waarvan ze uitgaan zijn in brede kring onderwezen. Nu ze eenmaal aan de officiële schrifturen van de heiligen zijn toegevoegd, vormen ze voortaan echter een nieuw gebod. Ze zijn dus een nieuwe godsspraak geworden, die bepaalt dat wij zowel alles moeten zeggen als doen wat uit hoofde van de leer der zaligheid voor de doden wordt vereist, en waardoor de menselijke ziel zich verder kan ontplooiën dan men tot nog toe voor mogelijk had gehouden. Hier volgt een chronologisch overzicht van de totstandkoming van deze hartverheffende leerstelling van onze kerk.

1. *Zaligheid voor de doden is een bijbels leerstuk.* Dit is ons allen volkomen duidelijk, nu wij de laterdaagse openbaringen ontvangen hebben. Nu weten wij wat Jezus Christus bedoelde, toen Hij zei: „De ure komt en is nu, dat de doden naar de stem van de Zoon van God zullen horen, en die haar horen, zullen leven.“ (Johannes 5:25) Bovendien leert het ons de ware betekenis kennen van zijn uitspraak tot die ene misdadiger aan het kruis: „Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn“ (Lucas 23:43). Ook begrijpen wij nu de woorden van Petrus over de bediening van onze Heer in de geestenwereld, waar Hij het evangelie gepredikt heeft, terwijl zijn lichaam in Jozef van Arimathea's graf lag. (1 Petrus 3:18–20, 4:6.) Tevens wordt zo Paulus' uitspraak over de doop voor de doden pas zinvol (1 Cor. 15:29), evenals hetgeen Jesaja en Zacharia hebben gezegd omtrent de bevrijding der gevangenen uit de put

(Jes. 42:7, 49:9, 61:1 en Zach. 9:11), en voorts de profetie van Obadja: „Verlossers zullen de berg Sion bestijgen“ (Ob. 21). Zelfs de raadselachtige belofte van Maleachi dat de profeet Elia zou komen, „voordat de grote en geduchte dag des Heren komt,“ en dat deze „het hart der vaders (zal) terugvoeren tot de kinderen en het hart der kinderen tot hun vaders,“ opdat de Here niet zou komen „en het land treffe met de ban“ (Mal. 4:5–6) – zelfs dit gezegde krijgt zin en betekenis, omdat de leer der zaligheid voor de doden in de laterdaagse openbaring in alle eenvoud en duidelijkheid voor ons uiteengezet is.

Toch hoeven wij niet te denken dat Joseph Smith in de beginperiode van de tijden die wij thans beleven, de bovengenoemde schriftuurplaatsen beter heeft begrepen dan de hedendaagse sektarische christenheid.

2. *Moroni opent de laterdaagse openbaring met een nadere verklaring van de leer der zaligheid voor de doden.* Toen de zoon van Mormon in die gedenkwaardige septembernacht in 1823 aan de eerste heilige der laatste dagen van onze bedeling verscheen, gaf hij een herziening en vervolmaking van de belofte omtrent de hedendaagse wederkomst van Elia.

De belofte van Maleachi dat de Heer vóór zijn eigen wederkomst Elia zenden zou werd als volgt opnieuw geformuleerd: „Ziet, ik zal door de profeet Elia het priesterschap aan u openbaren, eer dat de grote en vreselijke dag des Heren zal komen.“ De schriftuurlijke verzekering dat Elia het hart der vaders en dat der kinderen tot elkaar zou terugvoeren, opdat de aarde niet met de ban geslagen zou worden, werd aldus herzien: „En hij zal de aan de vaders gemaakte beloften in het hart der kinderen planten, en het hart der kinderen zal zich tot hun vaders wenden. Indien het niet zo ware, zou de ganse aarde bij Zijn komst volslagen worden verwoest.“ (PGW, zie JS 2:38–39.)

Deze gewijzigde versies van teksten uit de heilige schrift waren voorbestemd om mettertijd voor Joseph Smith van zeer grote betekenis te worden. Wij mogen evenwel niet veronderstellen dat de volle betekenis van die woorden in de betrekkelijk onontwikkelde staat waarin zijn geest destijds verkeerde tot hem is doorgedrongen.

3. *In het Boek van Mormon zijn met betrekking tot de zaligheid voor de doden enkele zeer uitdrukkelijke en opvallende gezichtspunten naar voren gebracht.* Door de gave en de macht Gods vertaald, bevat dit boekdeel heilige schrift de volheid van het eeuwig evangelie, d.w.z. dat het een verslag is van Gods bemoeienissen met een volk, dat de volheid van het evangelie heeft gekend. Het vermeldt dan ook al wat de mensen moeten doen om in de eeuwige werelden de hoogste zaligheid te kunnen verwerven.

Hieruit leerde Joseph Smith, evenals wij allen, dat er volstrekt geen sprake is van zaligheid voor de doden, als het gaat om die mensen, aan wie tijdens hun verblijf in de sterfelijkheid de waarheid in al haar eenvoud en zuiverheid is aangeboden. (Zie Alma 34:32–36 en 3 Ne. 12:20.)

4. *In het Boek van Mormon wordt op de vrijlating der gevangenen gezinspeeld (d. w. z. in het geestenrijk).* Toen

hij bezig was de tekst van de toenmalige „King James“ bijbelvertaling te verbeteren, kwam Joseph Smith door openbaring te weten, (en wel omstreeks december 1830) dat zij die tijdens de zondvloed waren omgekomen, in een gevangenis werden opgesloten, waar ze zouden moeten blijven tot Christus voor de zonden van alle mensen geleden, voor zijn in die geestelijke gevangenis verkerende broeders gepleit had en tot zijn Vader was weergekeerd. „Tot aan dien dag zullen zij zich in kwelling bevinden,“ vermeldt de geschiedenis (zo staat het geschreven in Moz. 7:38–39.)

5. *De vrijlating uit de gevangenis van de geesten der mensen uit de dagen van Noach houdt niet in dat dezen ook met celestiale heerlijkheid worden beloofd.* In het hem op 16 februari 1832 getoonde visioen – waarschijnlijk het machtigste waarvan ooit melding is gemaakt – zag de Profeet dat zij, tot wie Noach het evangelie gepredikt had voordat zij door de zondvloed werden weggevaagd – zo zij zich al in hun geestelijke gevangenis bekeerd en het evangelie aangenomen hadden, geen celestiale rust verkrijgen zouden. Hun eeuwig erfdeel is van terrestriale aard, omdat zij de waarheid verwierpen, toen deze hun in de sterfelijkheid werd voorgehouden. (Zie LV 76:71, 73, 74.)

6. *In het boek van Abraham en de Leer en Verbonden zijn de door de vaders ontvangen beloften aan het licht gebracht.* Ofschoon er in de Bijbel wel op de beloften aan de vaders gezinspeeld wordt, komen de eerste in duidelijke bewoordingen gedane toezeggingen pas voor in de Leer en Verbonden, en in de geschriften van Abraham. Met de vertaling van dit laatste boek werd in juli 1835 door Joseph Smith een aanvang gemaakt.

Met de „vaders“ waarvan hier sprake is bedoelen wij de aartsvaders Abraham, Izak en Jakob. Dezen hebben ieder op hun beurt voor zichzelf en hun nageslacht de belofte ontvangen dat door het celestiale huwelijk hun nakomelingen zo talrijk zouden zijn als het zand aan de oever der zee en als de sterren des hemels. Tevens werd hun beloofd dat met hen en in hun nakomelingschap alle geslachten der aarde gezegend zouden worden. (Gen. 12:2–3, 13:16, 15:5–6, 17:1–8, 22:17–18, 26:3–5 en 24, 28:3–4, 13 en 14, 35:11.)

Volgens het boek van Abraham kwam in Jehova's belofte aan zijn vriend Abraham ook deze verzekering voor: „Ik geef u de belofte dat dit recht – nl. het recht om het Melchizedekse priesterschap te ontvangen – zal voortduren in u en in uw nakomelingen na u – dat wil zeggen: de natuurlijke nakomelingen, of de nakomelingen van het lichaam. „ En verder: „In u en in uw nakomelingen zullen alle geslachten der aarde worden gezegend, ja, met de zegeningen van het Evangelie, die de zegeningen der zaligheid zijn, ja, van het eeuwige leven.“ (Abr. 2:11.)

Naar Gods belofte hebben Abraham, Izak en Jakob, en ook hun nakomelingen, een geboorterecht op dit priesterschap, op het evangelie en de volheid der zaligheid, te weten het eeuwige leven. Dit geldt voor al hun „natuurlijke nakomelingen, of de nakomelingen van het lichaam,“ hetzij die geleefd hebben in een tijd toen het evangelie op aarde

was, of niet. Onder ons is het inmiddels een bekend axioma dat het eeuwige leven, waarvan hier sprake is, voortspuit uit het celestiale (of in de tempel gesloten) huwelijk.

7. *Het door Joseph Smith ontvangen visioen van het celestiale koninkrijk, de eerste openbaring die speciaal betrekking had op de zaligheid voor de doden.* Dit vond plaats op 21 januari 1836, in een bovenzaal van de tempel te Kirtland. Onder de aanwezigen bevonden zich de profeet Joseph Smith en diens vader, Joseph Smith Sr., Oliver Cowdery (de tweede ouderling der kerk, die de sleutelen van het koninkrijk met de Profeet deelde), en voorts Sidney Rigdon en Frederick G. Williams, de toenmalige raadgevers in het Eerste Presidium. Er werden gedeeltelijke endowments bediend, voor zover die toen geopenbaard waren: De volledige verordening van de tempelbegiftiging moest nog worden uitgesteld totdat er voor dit werk een nieuwe tempel zou zijn gebouwd.

Onder deze omstandigheden, toen het fundament voor de leer der kerk dus was gelegd en de Geest des Heren met macht op hen rustte, viel de scheidingsmuur tussen hemel en aarde tijdelijk weg. De Profeet zegt hiervan: „Ik zag het celestiale koninkrijk Gods en de heerlijkheid er van.“

Vervolgens beschrijft hij de schoonheid die hij aanschouwde: „Ook zag ik de vlamme troon Gods, waarop de Vader en de Zoon gezeten waren. . . Ik zag vader Adam en vader Abraham, en ook mijn vader en moeder en mijn broeder Alvin, die reeds lang geleden ontslapen was, en ik verbaasde mij er over hoe het kwam, dat hij een plaats in dat koninkrijk had verkregen, daar hij dit leven verlaten had voordat de Here Zijn hand had uitgestrekt om Israël ten tweeden male te vergaderen, en hij was niet gedoopt voor de vergeving van zonden.“ (Zie *Leringen van de Profeet Joseph Smith*, blz. 113.)

Het feit dat hij zijn ouders in dat gezegende rijk aanschouwde bewijst dat het een toekomstbeeld was, daar zij beiden op dat tijdstip nog in leven waren en zijn vader zelfs in hetzelfde vertrek aanwezig was, waar de Profeet dit visioen ontving. Ook blijkt hieruit dat de Profeet het zielsverruimende begrip van de zaligheid voor de doden nog niet had doorgrond. Wat er ook in de Schriften stond vermeld over de aan de vaders gedane beloften en aangaande het recht van al Abrahams nakomelingen op bijzondere zegeningen, evenals over de prediking van het evangelie in de geestenwereld, op dat moment bestond er nog veel onduidelijkheid omtrent de doden.

In dit milieu werd het antwoord gegeven en werd de lichtkring van het evangelie verruimd, tot het de levenden en de doden omvatte. De Profeet vermeldt verder van dit visioen:

„Daarop kwam de stem des Heren tot mij, zeggende: „Allen, die zonder een kennis van dit Evangelie gestorven zijn, maar die het ontvangen zouden hebben als hun toegestaan zou zijn nog te blijven, zullen erfgenamen zijn van het celestiale koninkrijk van God; eveneens zullen allen, die van nu af aan zonder een kennis er van sterven, maar die het van ganser harte ontvangen zouden hebben, erfgenamen van dat koninkrijk zijn, want Ik, de Here, zal

alle mensen naar hun werken en naar de verlangens van hun harten oordelen.“ (Idem, blz. 113)

Ieder lid van de kerk dient deze woorden te overpeinzen en ze te onthouden. Ze behelzen dat de Heer heeft beloofd dat allen die, indien ze de gelegenheid daartoe gekregen hadden, het evangelie in dit sterfelijk bestaan „van ganser harte ontvangen zouden hebben,“ het in de geestenwereld alsnog ontvangen zullen, en erfgenamen zullen zijn van het celestiale koninkrijk Gods.

Hierna ontving de Profeet de troostrijke verzekering, „dat alle kinderen, die sterven voordat zij de jaren van verantwoordelijkheid bereikt hebben, zalig zijn in het celestiale koninkrijk des hemels.“ (Idem, blz. 113.)

8. *Elias en Elia kwamen de leer van de zaligheid voor de doden in werking stellen.* Nog geen 2½ maand nadat de Profeet zijn visioen van het celestiale koninkrijk had ontvangen, werd eerst Elias en daarna Elia door de Heer uitgezonden om de wetten die verband hielden met de zaligheid voor de doden ten volle in werking te kunnen stellen. Dit geschiedde op 3 april 1836 in de tempel te Kirtland. De ontvangers van de desbetreffende volmachten en zegeningen waren Joseph Smith en Oliver Cowdery. In de Leer en Verbonden lezen wij:

„Hierna verscheen Elias en droeg de evangelie-bediening uit Abrahams dagen over en zeide, dat in ons en in onze nakomelingen alle geslachten na ons zouden worden gezegend.“ (LV 110:12.)

Zo bracht Elias de gewichtige, eenmaal aan Abraham gegeven opdracht op aarde terug (in de openbaring wordt dit „de evangelie-bediening uit Abrahams dagen“ genoemd), die inhield dat alle geslachten in Abraham en diens nakomelingschap gezegend zouden worden. Krachtens die opdracht waren al Abrahams nakomelingen gerechtigd in de eeuwigheid hun familiebanden te behouden en werden ze tot eeuwige voortzetting van hun nakomelingschap gemachtigd. Dit behoort nl. tot het eeuwige leven. Zoals wij hebben gezien was dat de strekking van de door de aartsvaders ontvangen beloften. Na Elias verschijnt dan Elia. Nu de belofte was geopenbaard, moest deze nog in het hart van Abrahams nageslacht worden geplant. Dit staat als volgt beschreven: „Nadat dit visioen zich had gesloten, ontvouwde zich een ander groot en heerlijk visioen op machtige wijze voor onze ogen; want de profeet Elia, die zonder de dood te smaken ten hemel werd opgenomen, stond voor ons en zeide: Ziet, de tijd is nu ten volle gekomen, waarvan werd gesproken bij monde van Maleachi, die getuigde, dat hij (Elia) zou worden gezonden voordat de grote en verschrikkelijke dag des Heren komt — om het hart van de vaders tot de kinderen te wenden, en de kinderen tot de vaders, opdat de ganse aarde niet met een ban worde geslagen — Daarom worden de sleutelen van deze bedeling aan u overgedragen; en hierdoor moogt gij weten, dat de grote en verschrikkelijke dag des Heren nabij is, ja, voor de deur.“ (LV 110:13–16.)

Aldus heeft Elia de zegelmacht aan mensen overgedragen, de macht waardoor de aan de vaders gedane beloften van kracht konden worden in het leven der mensen.

Volgens de uiteenzetting die Joseph Smith heeft gegeven in zijn meesterlijke toespraak over „Elias, Elia, Messias,“ heeft Elia’s komst ons in staat gesteld, eerst alle verordeningen van het evangelie voor de levenden te bedienen, en vervolgens voor de doden. (*LvdPJS*, blz. 355–362.)

Bij ons tempelhuwelijk ontvangen wij de door Elias beloofde zegeningen van Abraham, Izak en Jakob, krachtens de door Elia teruggebrachte verzegelende macht. Hebben wij eenmaal deze zegeningen voor onszelf en ons nageslacht ontvangen, dan streven wij ernaar deze ook beschikbaar te stellen aan onze voorouders die zonder kennis van het evangelie gestorven zijn, maar het van ganser harte ontvangen zouden hebben als ze nog geleefd hadden terwijl die zegeningen binnen hun bereik werden gebracht. Dientengevolge luidt het goddelijk bevel: Red uzelf en uw familieleden, dus ook uw overleden bloedverwanten.

9. *Waar het de zaligheid voor onze doden betref, hebben Joseph Smith en zijn opvolgers de heiligen steeds leiding gegeven.* Vanaf de dagen van de Profeet tot heden toe, hebben de verschillende kerkpresidenten ons regel op regel en gebod op gebod gegeven ter oplossing van elk nieuw vraagstuk dat zich in deze heeft voorgedaan. Dit konden zij doen krachtens de geest van inspiratie, waardoor zij het volk des Heren de nodige leiding geven bij dit geweldige verlossingswerk voor onze doden. Wij beschikken over vele toespraken van Joseph Smith over dit onderwerp en vinden voorts een aantal richtlijnen hieromtrent aangegeven in zijn beide onder afd. 127 en 128 in de Leer en Verbonden opgenomen brieven. Wij bezitten ook de besluiten van president Wilford Woodruff en anderen, waarin staat vermeld hoe en aan wie kinderen verzegeld moeten worden. Wij hebben het omvangrijke genealogische systeem van de kerk, dat ons kan helpen de nodige nasporingen te verrichten. Overal hebben wij familieorganisaties en vindt het genealogisch werk voortgang.

10. *Het visioen van de verlossing der doden van president Joseph F. Smith verruimt ons inzicht in het heilsplan voor de doden.* Dit eigentijdse visioen onthult o.a. het volgende:

(1) Het vormt een volledige en allesomvattende bevestiging van de vastgestelde leer der kerk, waar het de zaligheid voor de doden betreft.

(2) President Smith „zag de geesten van de grote menigte doden“, van allen die in de duizenden jaren vol beroering op aarde gestorven waren. Daaronder bevond zich „een ontelbare groep geesten der rechtvaardigen die getrouw geweest waren in het getuigenis van Christus tijdens hun sterfelijke leven. Dezen ontvingen de bediening van de Geest des Heren, die het grote verlossingsplan keer op keer aan hen verkondigden, waarbij Hij gretig gehoor vond.

(3) De Heer begaf zich niet persoonlijk onder de boze en goddeloze geesten en verhief zijn stem niet in hun midden. „Doch ziet, Hij organiseerde zijn strijdkrachten uit de rechtvaardigen en stelde boodschappers aan, die Hij met macht en gezag bekleedde en hun opdroeg uit te gaan om het licht van het evangelie te brengen aan hen die in duisternis verkeerden, ja, Hij zond hen uit naar alle

menselijke geesten. En aldus werd de doden het evangelie gepredikt.“

(4) Hierin wordt duidelijk vermeld dat het hele geestenrijk, en niet alleen het als de hel aangeduide deel daarvan, als een geestelijke gevangenis wordt beschouwd. Toen Christus hun verkondigde dat de verlossing der gelovige gevangenen nabij was, hadden zij daar vol verlangen naar uitgezien, want zij „hadden de lange scheiding tussen hun geesten en lichamen als een gevangenschap beschouwd.“

(5) „De trouwe ouderlingen van deze bedeling zag ik na hun aardse leven hun werk van het prediken van het evangelie van bekering en verlossing door het offer van Gods Eniggeboren Zoon voortzetten onder hen, die in de duisternis zijn en in gevangenschap van zonde in de grote wereld van de geesten der doden leven.“ (*Het Koninkrijk Gods hersteld*, van Carter E. Grant, blz. 472–473.)

Trouwe leden van Gods koninkrijk op aarde sporen dus nog tijdens hun sterfelijk bestaan hun dode voorouders op en bedienen voor hen de tot hun zaligheid en verhoging dienende verordeningen in de hiertoe bestemde heiligdommen. Nadat zij dit leven verlaten hebben, sporen diezelfde getrouwe zielen dan weer hun voorouders op en onderwijzen hen in de zaligmakende waarheden van het eeuwig evangelie. Zo vindt de evangelieprediking onder de doden steeds voortgang. (*Evangelieleer* van Joseph F. Smith, uitg. Deseret Book Co. 1939, blz. 472–76)

11. *Er volgt nog meer openbaring inzake de verlossing der doden en alle overige zaken.* Over geen enkel onderwerp is het laatste woord al gesproken. Er zullen nog stromen van levend water uit de eeuwige bron van alle waarheid vloeien. Er is nog meer dat wij niet weten over de leer der zaligheid dan wat wij er wel van weten.

Als wij kerkmensen alle waarheden die wij reeds ontvangen hebben geloven en ons er aan houden, zullen wij meer ontvangen van de zin, de wil en de stem des Heren. Het ligt grotendeels aan ons wat wij zullen ontvangen en wanneer deze openbaringen tot ons komen. De Heer heeft ons nog heel wat te zeggen, maar tot dusverre hebben wij die eenheid en dat geestelijk formaat nog niet bereikt, waardoor wij in staat gesteld kunnen worden meer kennis van de hemel op ons te doen neerdalen.

Wij prijzen God omdat het Hem heeft behaagd ons te verlenen wat wij reeds ontvangen hebben, waaronder ook deze twee openbaringen over de zaligheid voor de doden. Wij bidden om te mogen geloven en gehoorzamen met die trouw en toewijding, waarin de Heer aanleiding zal vinden ons meer van zijn eeuwig woord te schenken. Hoe meer wij weten, hoe meer heilige schrift wij ontvangen, hoe meer er in onze normatieve boeken geschreven staat, des te groter is onze kans het eeuwige leven in het koninkrijk van onze Vader te verwerven. Wij kunnen nooit een wet naleven voordat deze ons is geopenbaard. Kan iemand van ons teveel weten? Kunnen wij ooit teveel openbaring ontvangen? Kunnen wij teveel aan onze heilige schrift toevoegen?

Hoe wonderbaar is het een God te dienen die nog altijd spreekt, wiens stem nog steeds wordt gehoord, wiens woorden zonder einde zijn!

Onze profeet, een aanwinst voor zijn omgeving

DOOR GERRY AVANT

President Spencer W. Kimball wordt door zo'n 3 1/2 miljoen leden van onze kerk geëerd als profeet, ziener en openbaarder.

Behalve dit alles is hij voor de leden van een wijk in Salt Lake City bovendien een zeer bijzonder iemand, namelijk een buurtgenoot. Enkelen kennen hem zelfs als hun buurman.

Zijn wijkbisschop heeft hiervan gezegd: „Wij hebben de unieke kans president Kimball nu eens als voorganger van de algemene conferenties te zien, en dan weer als nederig en bescheiden lid van onze wijk en gemeenschap.“

„Een paar jaar geleden vroegen wij hem of hij bij een kerstfeestviering een spreekbeurt vervullen kon. Hij zei dit in zijn agenda te zullen nagaan. Later op de dag belde hij op dat hij dan inderdaad in de stad was en graag zou willen spreken. Hij beschouwt zichzelf als een gewoon wijklid, die evenals ieder ander van harte bereid moet zijn elke willekeurige taak te vervullen die zijn bisschop hem opdraagt.“

Diezelfde bisschop vermeldde ook hoe hij er zelf tegenover stond, toen hij geroepen werd de leiding op zich te nemen van de wijk waartoe de profeet behoort en waar hij dus gewoonlijk de vergaderingen bijwoont.

„Bij mijn aanvaarding van die roeping werd mij door de ringpresident meegedeeld dat hij de zaak met president Kimball doorgesproken had en dat ik met diens goedvinden zijn bisschop werd. Ik aanvaardde mijn benoeming met vrees en beven, maar wat hem aangaat was dat niet nodig geweest. Het is zo'n vriendelijk, zachtmoedig mens. Het is een voorrecht bij hem te mogen zijn.

„Zijn aanwezigheid is een zegen voor de hele wijk. Toen onze oudste zoon tot diaken geordend zou worden, hebben wij het er met hem over gehad hoe heerlijk het voor hem zou zijn de profeet het avondmaal te kunnen bedienen.

„In onze wijk zijn de vasten- en getuigenisvergaderingen iets bijzonders. Overal elders getuigen de kerkleden dan dat hun president Spencer W. Kimball een profeet van de Heer is. Voor ons betekent het zoveel dit getuigenis in zijn aanwezigheid af te leggen, waarbij wij hem zelf in de ogen kunnen zien.“

De bisschop sprak ook over de geestelijke verrijking, die van zuster Kimball uitgaat op het gemeentelven in de wijk. Volgens hem heeft zij vooral een inspirerende invloed op de zusters van de ZHV. „Daar heeft ze jarenlang de les ‚geestelijk leven‘ gebracht,“ aldus de bisschop, „en er zijn door haar toedoen bijzonder veel mensen tot schriftuurstudie gebracht.

„Als kerklid geeft zuster Kimball zich voor de volle 100%. Als ze in de stad is, bezoekt ze altijd haar vergaderingen. Het is ook een toegewijd huisbezoekster, vol oprechte liefde en bezorgdheid voor hen wie zij geroepen is te dienen.“

De bisschop en andere leden van zijn wijk betuigen voorts dat president Kimball nooit iets van de leden der kerk zal vergen, waartoe hijzelf niet bereid is.

„Bij de recente presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten stuurde hij een circulaire rond, waarin hij de kerkleden verzocht de kandidaat van hun keuze steun te betonen door hun plaatselijke politieke bijeenkomsten te bezoeken. Toen er in onze stad zo'n vergadering gehouden werd, waren hij en zuster Kimball daar dan ook aanwezig. Ze zaten op de tweede rij.

„Tijdens de energiecrisis van 1974 heeft hij een brief aan de kerkleiders doen uitgaan met het verzoek de leden te vragen, zo mogelijk naar hun vergaderingen te lopen, in plaats van te rijden. Ook hij en zuster Kimball gingen te voet naar de kerk.

„Met klem wees hij de leden op de grote waarde van het

aanleggen van eigen moestuinen en voedselvoorraden. Zelf kweken hij en zijn vrouw ook groenten en vruchtbomen in hun tuin.“

„Ook hebben we bij ons eens een enquête gehouden om vast te stellen hoe het met de levensmiddelenvoorraden van onze wijkleden stond. Aan dit onderzoek namen zij eveneens deel.“

Verder gewaagde president Kimball's wijkbisschop van diens lijfspreuk „doe het“, waarvan hij het volgende zei: „Hij stelt nooit iets uit. Als wij de wijkbegroting publiceren, is president Kimball altijd de eerste die erop reageert.

„Ik ben diep onder de indruk van het feit dat hij de profeet van drie miljard mensen is, die door 3½ miljoen zielen als zodanig wordt erkend, maar dat hij toch altijd nog tijd heeft om de zieken te bezoeken. Heel vaak ga ik zelf op ziekenbezoek en krijg dan te horen dat president Kimball er ook al is geweest. Als hij de toestand van de zieke niet kent, belt hij eerst even op en vraagt of het hem wel is toegestaan de patiënt een bezoek te brengen.“

President Kimball woont, wanneer hij thuis is, trouw de avondmaalsvergaderingen in zijn eigen wijk bij. Ook hier geeft hij weer een goed voorbeeld door zijn schrifturen mee te brengen, waarin hij dan de door de spreker aangehaalde of voorgelezen teksten opzoekt. Hij luistert steeds vol aandacht naar hetgeen er in zo'n vergadering wordt gesproken.

De huisonderwijzers die zijn aangesteld om de Kimballs maandelijks te bezoeken, zeggen dat hij en zijn vrouw als gewone wijkleden aan het gemeentelven wensen deel te nemen en precies zo behandeld willen worden als ieder ander. Eén van die huisonderwijzers vertelde het volgende: „Toen de Zending van Utah werd georganiseerd, vestigden wij opnieuw de aandacht op de leuže ‚ieder lid een zending.‘ We vroegen president Kimball of hij de dia's wilde zien die door de huisonderwijzers aan de leden werd vertoond om hen te leren hoe ze het evangelie aan hun vrienden en kennissen konden doorgeven. Hij zei van ja. Hij kwam zelf in dat filmpje voor, maar toch wilde hij graag dat wij het hem vertonen zouden.“

Toen onlangs de taakverdeling der huisonderwijzers werd gewijzigd, kreeg een 18-jarige priester opdracht voortaan bij president en zuster Kimball op huisbezoek te gaan.

„Ik was al vaker bij hen thuis geweest,“ zei die jongeman. „Zij gaven je echt het gevoel dat je welkom was en ze stelden je op je gemak. Hij heeft altijd een goed woordje voor ons bij ons vertrek, en hij legt het erop aan ons in de kerk nog even te spreken te krijgen. Toen ik eens naar voren ging om het avondmaal te zegenen, stak hij in 't voorbijgaan zijn hand uit en drukte de mijne.“

De senior-huisonderwijzer komt al een jaar of vijf, zes bij president Kimball thuis. Hij zegt: „Toen wij voor het eerst daarheen gingen, was hij nog apostel. Die eerste avond leerden wij hem kennen en kwamen wij erachter wat hij van ons verwachtte. Hij zei: ‚Laten we de schriften bespreken.‘ Sindsdien hebben we iedere keer dat we bij hem op huisbezoek gingen samen de schriften gelezen en besproken.“

Een voormalig huisonderwijzer heeft gezegd dat het steeds

weer een bijzonder voorrecht en hoogtepunt voor hem was om in de woning van de profeet neer te kunnen knielen om het bezoek met gebed te besluiten.

„Soms vroeg hij een van ons of zuster Kimball het gebed te willen uitspreken, en soms deed hij het zelf,“ zegt hij. „Hij bidt altijd voor alle leden van de kerk. Daar kom ik dan echt van onder de indruk.“

Een raadgever van de bisschop, die vlak tegenover president Kimball woont, zegt dat het licht in zijn studeerkamer meestal heel vroeg in de morgen en laat in de avond aan is. „Ik moet wel erg vroeg opstaan om de dag eerder te beginnen dan president Kimball,“ zegt hij.

„Op zekere avond gingen wij even naar de overkant om te vragen wanneer zuster Kimball tijd zou hebben om de les, die mijn vrouw aan het voorbereiden was, met haar door te nemen. President Kimball deed zelf de deur open en zei: ‚Kom binnen en eet met ons mee.‘

„Ze aten brood en melk, wat mij wel iets deed, omdat ik op een boerderij ben opgegroeid, waar dit ook het gebruikelijke avondeten was. Het zou een waar onthaal voor mij zijn geweest om te blijven, maar we moesten naar huis om voor ons eigen gezin een maaltijd klaar te maken.“

„Ik geloof dat er geen mens bestaat die nederiger en oprechter is dan president Kimball,“ zei een van de huisonderwijzers. „Als we bij hem op huisbezoek gaan, bedankt hij ons altijd voor onze komst. Hij zet er alles voor opzij. De huisonderwijzers krijgen bij hem altijd de hoogste voorrang.“

Na bijna vier maanden haastige voorbereidingen stonden we klaar om naar Arabië te gaan. Onze vrienden in het Middenoosten hadden een seintje gekregen dat wij zover waren. Onze hersenen en akentassen hadden we volgepropt met gegevens uit oude stukken, de bevindingen van moderne ontdekkingsreizigers en schriftuurlijke aanduidingen. Gewapend met het besef dat wij echt een missie gingen volbrengen en vol verwachting van spannende avonturen, vertrokken wij op 15 januari 1976 uit Salt Lake City. We zouden dus, voor zover dit mogelijk was, het door ons gereconstrueerde spoor van Lehi gaan volgen. Wij waren vergezeld van Jerry Silver, een uitstekend persfotograaf van het in Salt Lake City verschijnende blad *Deseret News*, en van onze 25-jarige dochter Cynthia uit Washington (D.C.).

Het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken had ons aangeraden de tocht in omgekeerde richting te maken, met als uitgangspunt Salalah in Oman aan de Arabische Zee, en de stad Jeruzalem als eindpunt van onze reis. Zodoende zouden onze toegangsmoeilijkheden tot de vier landen waar we doorheen moesten trekken tot een minimum beperkt blijven. Dit heeft ons desondanks nog moeite genoeg gekost. Door de onzekere militaire toestand hebben wij onmogelijk een bezoek kunnen brengen aan twee gebieden, nl. een traject in Saoedi-Arabië langs de Rode Zee, waar Lehi doorheen getrokken moet zijn op weg van het dal Lemuël naar Shazer, en de woestijnstrook, die van Abha oostwaarts in de richting van de Arabische Zee voert, en volgens ons de door Lehi gevolgde route

naar het land Overvloed moet zijn geweest. Over bepaalde delen van dat traject zijn wij echter wel heen gevlogen. Overigens vonden wij voldoening in het feit dat wij toch de weg hadden afgelegd, die naar onze mening redelijkerwijs als Lehi's reisroute kon worden aangemerkt. Hoewel wij dus diens gereconstrueerde voetspoor in tegengestelde richting hebben gevolgd, zullen wij onze bevindingen weergeven in de volgorde waarin deze zich aan Lehi hebben voorgedaan. Wij zijn ons daarbij ten zeerste bewust van het feit dat onze conclusies omtrent Lehi's levensstijl in de wildernis alleen juist kunnen zijn in zoverre de door ons waargenomen levenswijzen der Bedoeïenen nog steeds gelijkenis vertonen met die van hun voorouders, zo'n 2600 jaar geleden. Wat wij zagen was uiterst nuttig en verhelderend, maar mag niet als volledig bewijsmateriaal worden opgevat zonder een hele massa verdere nasporingen op het gebied der archeologie, antropologie en linguïstiek.

Wij konden voor de uitvoering van dit project maar vijf weken in het Middenoosten verblijven. Dit was (behalve ons reiscomfort) een reden temeer waarom wij boven vervoer per ezel of kameel dat in van air-condition voorzien auto's verkozen. Een groot deel van de route is nu begaanbaar gemaakt doordat er geplaveide straatwegen zijn aangelegd, die uit topografisch oogpunt en door de aanwezigheid van waterputten noodgedwongen aan de oude wierookroutes gebonden waren en dus niet van de vroegere karavaansporen afwijken.

Na zijn vertrek uit Jeruzalem kan Lehi niet zo ver in

DOOR LYNN M. EN HOPE A. HILTON
(Geïllustreerd met foto's van Gerald W. Silver)

Laat men zijn blik naar het zuiden over de Golf von Akaba gaan dan ziet men de bergen van Saoedi-Arabië; op de voorgrond ontdekt men een aanzienlijk aantal koopvaardijsschepen. Toen Lehi Jeruzalem verliet trok hij waarschijnlijk door Akaba en zag dit deel van de Rode Zee.

Op zoek naar Lehi's reisroute

Deel 2: De ontdekkingsreis

zuidelijke of oostelijke richting zijn getrokken voordat hij de woestijn bereikte. Bij beschouwing van de afwisselende bodemgesteldheid, die rondom Jeruzalem het beeld vertoont van een steil, puntig rotsgebergte, terwijl de dorre, zandige woestijn toch betrekkelijk vlak terrein is, kwamen wij tot de overtuiging dat Lehi kamelen moet hebben aangeschaft voordat hij ver de woestijn was ingetrokken en waarschijnlijk reeds onmiddellijk bij de nadering van het woestijnlandschap. Langs welke weg hij Jeruzalem ook mag hebben verlaten, hij moet altijd wel ergens een kameelmarkt zijn tegengekomen, waar hij zijn ezels tegen kamelen kan hebben verhandeld. Lehi kan ook wel geld bij zich hebben gehad, wat hij daarvoor kon gebruiken. Dat hij zijn goud en zilver had achtergelaten, wil nog niet zeggen dat hij zonder een cent op zak vertrokken zal zijn. Die kameelmarkten zijn daar nog steeds — groot, stoffig en rumoerig, vol sjacherende kopers en verkopers.

Na vijftien voorgaande reizen naar het heilige land wisten wij dat er maar twee wegen zijn, waarlangs Lehi de stad Jeruzalem kan hebben verlaten. De weg naar het oosten splitst zich in twee van de drie voornaamste routes van Jeruzalem naar Akaba. (Zie illustratie 5 en het julinumnummer van „De Ster“.) We verkenden al deze drie routes. De alternatieve route hebben we niet gevolgd. Dit is nog slechts een voetpad over de steile Zoutberg. Onze vriend Sa'adi Fatafitah, die ons op deze tocht grotendeels vergezelde, had zelf dit traject te voet afgelegd en hij verzekerde ons dat het nog begaanbaar was, alhoewel moeilijk. Na alle wegen op hun waarde te hebben geschat, bleek dat wij min of meer geneigd waren de voorkeur te geven aan de middelste route, die vlak vóór Jericho zuidwaarts afbuigt en via het kale Qumran langs de westelijke oever van de Dode Zee voert, ofschoon er sterke argumenten aangevoerd kunnen worden waarom Lehi gebruik zou hebben gemaakt van de zogenaamde Koningsweg. Wie de ten oosten van Jeruzalem gelegen weg naar Qumran volgt, komt in de kortste keren de stad uit. Het ligt voor de hand waarom de christenen ten tijde van Titus deze bergafwaarts hellende weg als vluchtroute kozen.

De westelijke oever van de Dode Zee, die op een diepte van bijna 400 m beneden de zeespiegel gelegen de laagste plek op de aardbodem is, lokt de reiziger niet aan. Wat wij daar zagen was één troosteloze verlaten vlakte. Het met mineralen verzadigde water staat stil in deze langwerpige breuk in de aardkorst. Tot onze verbazing vonden wij echter langs die westkust ook veel zoetwaterbronnen. Bovendien bevindt zich daar een uitstekend strand, dat in vroeger tijden geregeld als pad werd gebruikt volgens Salim Saad, die het merendeel van zijn leven in deze streek heeft doorgebracht.

Het kwam ons voor dat Lehi best de westelijke boven de oostelijke oever van de Dode Zee verkozen kan hebben, waar hij zich immers nog in zijn vaderland Judea bevond, in plaats van in den vreemde, omdat de zgn. Koningsweg door de landen Amon, Moab en Edom liep. Door zich aan die westkust te houden, vermeed hij tevens de joodse bevolkingscentra Hebron en Berseba, waar hij eerder

herkend had kunnen worden als de man, wiens leven bedreigd was toen hij nog in Jeruzalem woonde.

De Wadi el Araba

Wij hadden ons afgevraagd, waarom alle wegen in dat gebied blijkbaar als vanzelf naar Akaba leidden. Dit begrepen we beslist beter, toen wij eenmaal de Wadi el Araba binnenreden, het geologische verlengstuk van de laaggelegen vallei, waarin zich het Meer van Galilea, de Jordaan en de Dode Zee bevinden. Deze maakt deel uit van een klovenstelsel in de aardlagen, dat zich helemaal van de Beka-vallei in Libanon naar het zuiden uitstrekt tot ver beneden de Golf van Akaba aan de Rode Zee. Het noordelijk deel van de Wadi el Araba loopt uit in de Dode Zee, terwijl het zuidelijke uiteinde ervan in de Rode Zee uitmondt. We zagen deze streek als een brede, stoffige zandvlakte, heet in de zomer en kil in de winter. Aan weerszijden, op een afstand variërend van 5 tot 18 km rijzen hoge bergen op. De regenval is er gering, zodat er alleen hier en daar wat graspollen of groepjes tamarisken groeien kunnen. In tegenstelling tot de Koningsweg is deze vlakte de enige zuidwaartse route vanuit Jeruzalem. Sinds onheuglijke tijden is de wadi afwisselend bevolkt geweest door nomadische Bedoeïenestammen. We zagen veel Bedoeïenententen, en geiten, schapen en kamelen die de wadi afgraasden; beelden uit het verre verleden ontolden zich onweerstaanbaar voor onze ogen.

De Griekse geschiedschrijver Strabo, die in de eerste eeuw van onze jaartelling leefde, vermeldt dat „de kooplieden met hun kamelen alleen 's nachts (door dit gebied) reisden, waarbij ze zich door de sterren lieten leiden, en dat ze evenals de zeelieden, op hun reizen ook water met zich meedroegen.“ (Strabo, blz. 121.) Lehi heeft het wellicht net zo gedaan. Met zijn hele gezin bij zich en zijn met levensmiddelen beladen lastdieren zou hij niet opgewassen geweest zijn tegen eventuele achtervolgers, die bovendien woestijnbewoners, die uitstekende spoorzoekers zijn, hadden kunnen huren om Lehi op te sporen als hij had getracht zijn vijanden te ontlopen en zich ergens te verbergen.

Van onze inheemse vrienden vernamen wij echter dat er op het Arabische schiereiland een onwankelbare gedragscode heerst, waarvan Lehi best geprofiteerd kan hebben, nl. de asielwet. Als een sjeik eenmaal heeft toegestemd in de opname van een vluchteling, moet de stam hem tegen al zijn vijanden in bescherming nemen. Natuurlijk is het ook weer zo, dat hij zonder vorm van proces ter dood gebracht kan worden als hij door zo'n sjeik wordt afgewezen. Misschien heeft Lehi zijn voordeel gedaan met die oude, ongeschreven wet op zijn doorreis van het ene rechtsgebied naar dat van een andere stam.

Levensmiddelen

Wij weten dat Lehi op zijn tocht „levensmiddelen“ heeft meegenomen (1 Nephi 2:4), en wij hebben geprobeerd na te gaan waaruit die hebben kunnen bestaan. Wij weten dat zijn tenten er ook bij waren, en waarschijnlijk voedingsmiddelen als tarwe, meel, gerst, kwark, olijf- of sesamolie,

Noten, granen, bonen en kruiden worden op een markt te Jeruzalem te koop aangeboden. Hoewel zich sinds de tijd van Lehi in het Middenoosten veel veranderd heeft, zijn de voedingsmiddelen naar alle waarschijnlijkheid gelijk gebleven.

Deze Arabier bewaart honing in een zak van geiteler. Eendere geiteleren zakken werden duizende jaren geleden reeds overal op het Arabische schiereiland gebruikt. Zij dienden niet alleen voor honing, maar ook voor granen, water, wierook enz.

olijven, dadels, wat kookgerei, beddegoed en wapens, zoals pijlen, bogen en messen.

Wij gaven gevolg aan de uitnodiging van een Bedoeïenenjongen uit een naar nomadische maatstaven redelijk welgestelde familie. Bij de nadering van hun tent konden wij al hun bezittingen zien. Op het erf bij de ingang liep een ezel te grazen, verderop een paard en een kameel. Schapen en een kalkoen liepen ons voor de voeten. Bij onze binnenkomst via de opening van de strakgespannen zwarte tent, zagen we handgevlochten manden vol kookpotten aan de middelste palen hangen. Een paar van die manden waren half gevuld met leren waterzakken. Rondom het haardvuur lagen kleden en kussens, in een hoek wat zadels en teugels. In de andere hoek van het vertrek stond een oude golfkartonnen doos met hun hele garderobe erin. Vensters waren er niet, het enige licht kwam door de deuropening en van de gloeiende kolen in de kuil, waarin het haardvuur brandde. Kinderspeelgoed zagen we niet. De zware, zwarte geiteharen tent, waarin ook enkele witte, van schapewol vervaardigde stukken voorkwamen, was met de scheertouwen aan tentpaaltjes verankerd. Het enige water dat ze hadden zat in de leren waterzakken.

Er was in de tent ook een aparte vrouwenafdeling, waar de dames in ons gezelschap werden uitgenodigd een paar inheemse kledingstukken en sieraden aan te passen. De vrouwen dragen er zwarte gewaden, die prachtig zijn versierd met veelkleurige borduursels in bloem- en dierpatronen. Hun hoofd is altijd met een sjaal bedekt, waarvan de kleur verschilt volgens het gebruik van de stam waartoe ze behoren. Als ze de veilige beslotenheid van hun tent verlaten, bedekken ze hun gezicht met een zwarte sluier.

De mannen droegen eenvoudige kleding, bij warm weer bestaande uit een lang wit hemd met een sjerp om hun

middel. 's Winters dragen ze daar overheen een donker gekleurde *aba* of overkleed, vervaardigd uit grove, met de hand gesponnen schapewol. Het zit erg warm en is waterafstotend, waardoor het afdoende bescherming biedt tegen dauw en als het eens regent. Zo'n kleed kan ook als deken worden gebruikt.

De voorgaande beschrijving is voor ons van belang, daar de levensomstandigheden der bedoeïenen sinds de dagen van Lehi omstreeks 600 v. Chr., maar weinig veranderd zijn. De bezittingen van onze zo even genoemde vrienden in die streken komen dus vermoedelijk overeen met hetgeen Lehi en de zijnen op hun tochten hebben meegenomen.

Het feit dat Lehi zich wilde beschermen tegen rondzwervende woestijnstammen is wellicht nog een reden waarom Lehi, ondanks zijn rijkdom, stellig met lichte bagage heeft gereisd. Roofzuchtige Arabieren hadden uiteraard zo'n kleine karavaan als doelwit van hun plunderingen kunnen kiezen, als deze zichtbaar vele goederen bij zich had. Waarschijnlijk heeft Lehi zijn levensmiddelenvoorraden in geiteleren zakken vervoerd. Wij kwamen nl. tot de ontdekking dat deze daarvoor nog steeds dienst doen langs de hele door ons gevolgde route over het Arabische schiereiland.

Op een markt in Akaba vonden wij een waterzak van eerbiedwaardige ouderdom, vervaardigd uit de huid van een grote volwassen geit. De zak was bij de voorpoten aan elkaar genaaid met een riem van onbewerkte dierenhuid, die als handvat diende, terwijl ook de rugopening met hetzelfde ruwe materiaal was dichtgestikt. Doordat de huid van de achterpoten was afgebonden, was het geheel waterdicht gemaakt. De hals van het dier vormde de opening van deze waterzak, die er beslist oud en veelgebruikt uitzag. Toch waren wij nog verbaasd over de mededeling van de man, van wie wij het ding kochten, dat

Boven: Toen Lehi Akaba verliet trok hij waarschijnlijk langs de Wadi Umm Jurfayn. Er bestaat praktisch geen andere route naar het zuiden; zelfs de huidige weg loopt in dezelfde richting. Op de achtergrond is de Golf van Akaba te zien, waarschijnlijk de „wateren van de Rode Zee” (1 Ne. 2:9).

Onder: De Wadi Umm Jarfayn gaat over in de langere Wadi El Afal. Waarschijnlijk is Lehi's karavaan in deze omgeving naar het zuiden afgebogen en heeft verder de Wadi El Afal tot aan de Rode Zee gevolgt.

dit minstens tien generaties oud was. Daar wij dit betwijfelden, vroegen wij hoe een dierenhuid zo gelooid kon worden dat het leer zo lang soepel en waterdicht was gebleven. De koopman antwoordde dat het bij zijn volk gebruikelijk was een nieuwe dierenhuid, die als waterzak moest dienen, eerst met honing en kameelmelk te vullen en deze dan zes maanden lang te begraven. Als de huid daarna uit de grond wordt opgegraven, valt het haar er vanzelf uit en is het leer terdege gelooid. Onze Arabische vrienden bevestigden dat dit inderdaad een der bekende methodes is om leer te looien, en dat het niet onmogelijk was dat zo'n goed gelooid zak in bepaalde families twee- à driehonderd jaar meeinging, of nog langer in gebruik was. Van Jeruzalem naar de oostkust van de Rode Zee gaande, kan geen reiziger de stad Akaba missen; ook in onze tijd is er beslist geen enkele weg die daar niet doorheen gaat. Lehi is misschien op een langdurig verblijf van zijn gezin in die stad tegen geweest — ze zijn vandaar trouwens meteen drie dagreizen ver de wildernis ingetrokken —

maar ze zullen er althans wel hun watervoorraad hebben aangevuld, en er mogelijk zelfs nog hebben overnacht. Omstreeks dit tijdstip moeten ze al tien tot veertien dagen onderweg zijn geweest. De oase van Akaba met haar statige dadelpalmen en vrolijk bloeiende oleanders moet dan ook voor mens en dier een welkome aanblik hebben opgeleverd. Wij telden er minstens twee dozijn zoetwaterputten, sommige slechts twee meter diep.

Bij Akaba glinstert het klare blauwe water van de Rode Zee in de schitterende woestijnzon. Zo verbazingwekkend helder is het zeewater hier dat alles tot op 40 m diepte goed zichtbaar is. De kust is daar over een lengte van vele kilometers omzoomd met enorme veelkleurige koraalformaties en het wemelt er van de duizenden fraai gekleurde tropische vissen. Deze plek moet voor Lehi een verrukkelijke afwisseling zijn geweest na zijn tien-daagse woestijnreis van Jeruzalem uit.

Door onze voorstudie wisten wij dat hier al minstens vanaf de negende eeuw v. Chr. ijzer- en staalfabricage had plaatsgevonden. Het was dus een teleurstelling voor ons te bemerken dat de oeroude smeltovenbedrijven van koning Salomo momenteel in een ontoegankelijke oorlogszone gelegen waren.

Nefi vermeldt hoe hij tijdens de bouw van zijn schip in Overvloed een blaasbalg van dierenhuiden maakte ten dienste van zijn ertssmelterij. Wij hadden er dan ook belang bij zo'n primitieve blaasbalg op te sporen op een oud marktplein in Salalah, waarvan wij menen dat het in het land Overvloed ligt. Daar hing die blaasbalg, zwartgeblakerd en verwaarloosd, aan de muur van een smederij. De smid vertelde ons dat hij door zijn vader en zijn grootvader was gebruikt, en zo ging hij voort, wel 24 geslachten terug (naar schatting 600 jaar). Wij hadden nog nooit eerder zo'n blaasbalg gezien. Het was geen pompmodel, zoals de in Europa gebruikelijke blaasbalgen, maar hij leek meer op een accordeon. De hals van het gelooid geitevel was om een houten koppelpijp gebonden. Die buis paste in een ijzeren halsstuk, dat uiteraard onder het aan te blazen vuur moest worden gehouden. Dit deed me denken aan een aarden pijp uit het jaar 1000 v. Chr., die wij in het Israëliësch Museum in Jeruzalem hadden gezien, en die ook dienst had gedaan om lucht uit een blaasbalg naar de smeltoven te voeren. De vier poten van de dierenhuid waarvan deze blaasbalg in Salalah was gemaakt waren naar achteren gevouwen en zorgvuldig dichtgebonden. Het hele achterstuk was open. De huid was daar aan twee evenwijdig lopende stokken bevestigd, zodat het er ongeveer uitzag als damesbeursje dat men van boven dichtknipt. De smid liet ons zien hoe die twee stokken in één hand vastgepakt moesten worden om ze open te houden, terwijl wij de huid omhoogtrokken om er lucht in op te zuigen. Daarna werden ze gesloten terwijl hij de balg indrukte, waarbij de lucht uit de hals geperst werd. Het imponeerde ons dat het ding het heus goed deed, en wij vroegen ons in stilte af in hoeverre deze blaasbalg eventueel van die van Nefi verschilde.

Toen wij zagen hoe moeizaam en zorgvuldig gereedschap

in die woestijngebieden gemaakt moet worden, beseften wij dat Nefi een man van formaat geweest moet zijn, die erts wist te vinden, waaruit hij metaal smolt en zijn eigen gereedschappen vervaardigde, waarna hij zelf een schip heeft gebouwd.

Voordat wij op reis gingen, hadden wij een paar uitleggingen gelezen van de tekst dat Lehi, uit Jeruzalem komend, „drie dagen in de wildernis had gereisd.“ (1 Nephi 2:6.) Uit vs. 5 blijkt echter vrij duidelijk dat het aftellen van deze drie dagen pas begon op het moment dat het gezelschap de grensstreek bij de oever van de Rode Zee had bereikt, dus Akaba. In deze tekst komt echter iets raadselachtigs voor: Nefi zegt nl.: „Hij kwam langs de zoom der wildernis, *dicht bij* de oever van de Rode Zee,“ en even later: „En hij reisde in de wildernis, door de grensstreek die *dichter bij* de Rode Zee is.“ (1 Nephi 2:5, cursivering toegevoegd.) Wat voor onderscheid maakte hij hier? Eenmaal ter plekke, werd ons al duidelijker wat Nefi bedoeld kan hebben. Die kustvlakte ligt ingeklemd in de streek, die tussen de Rode Zee en het gebergte op het Arabische schiereiland is gelegen, en bereikt haar grootste breedte (± 77 km) in de buurt van Jiddah. (Zie illustraties 7 en 9.) Dit gebied, dat door de inheemse bewoners *Tihama* wordt genoemd, vormt de oude route der wierookkaravanen. Ook Lehi's reisgezelschap zou logischerwijze dit spoor gevolgd kunnen hebben. We bepaalden hoe ver Lehi in drie dagen ongeveer had kunnen reizen, en reden wat rond op een dergelijke afstand ten zuiden van Akaba om te zien, of wij misschien ergens bepaalde plaatsen konden herkennen als het dal Lemuel en de rivier Laman. Daarbij hebben we natuurlijk elk wadi-stelsel, strand en gebergte aan een zeer nauwkeurig onderzoek onderworpen. Uit aardrijkskundig oogpunt ligt het voor de hand — een andere mogelijkheid is er trouwens niet — daarbij de Rode Zee de rug toe te keren en oostwaarts tegen de heuvels op en dwars door de bergketen de weg te volgen die zich daar met ruime bochten doorheen slingert. Vroegere slagregens hebben daar alle oneffenheden uitgewist en met zand en grind over een afstand van ruim 40 km naar de top (met een hoogte van 950 m) als het ware „geplaveid.“ Zonder dieren zou men door deze bergen hebben kunnen reizen door voetje voor voetje de steile, rotsachtige hellingen te beklimmen of met inspanning van alle krachten de puntige toppen op en af te schuifelen, maar de wadi is blijkbaar een brede, geriefelijke „snelweg“, getuige de zwaarbeladen kamelen, die met majestueuze geringschatting onze auto passeerden.

De wadi splitst zich op dat hoogste punt (zie illustratie 9), De ene zijtak voert vandaar oostwaarts de woestijn in, terwijl een andere in flauwe bochten vele kilometers naar het zuiden bergafwaarts leidt, tot aan de Rode Zeekust. Deze route, de wadi El Afal, loopt evenwijdig aan de oostkust van de Golf van Akaba, die echter door de tussenliggende bergen aan de blik onttrokken wordt. Door deze wadi reden wij, in de veronderstelling dat dit traject „de zoom der wildernis, *dicht bij* de oever van de Rode Zee“ (1 Nephi 2:5) voorstelt. Tenslotte stopten wij in de

Boven: De Wadi El Afal, dat heel goed het dal Lemuel zijn kan (1 Ne. 2:10), loopt vele kilometers bergafwaarts tot aan de kust. Door de geleidelijke afdaling vormt deze wadi een ideale route voor kameelkaravanen.

Onder: In de omgeving van de Rode Zee wordt de Wadi El Afal aan beide zijden door hoge bergen geflankeerd. Hier zou de plaats kunnen zijn waar Nefi op een zeer hoge berg „In de Geest des Heren weggevoerd [werd]“ (1 Ne. 11:1).

oase op deze route, een dorp dat Al Beda heet, in Saoedi-Arabië. Zo flansten wij deze geografische aanknopingspunten aaneen met de ons door Nefi gegeven beschrijving. Dit is natuurlijk maar een voorlopige reconstructie. Daarbij doet zich nl. de moeilijkheid voor dat ze blijkbaar niet geheel beantwoordt aan de volgorde van Nefi's zinsbouw, ook al zou de betekenis van zijn woorden heel goed kunnen stroken met hetgeen wij ontdekten. „De grensstreek, die *dichter bij* de Rode Zee is“ (1 Nephi 2:5) zou kunnen slaan op het 28 km lange traject van Akaba naar Humaydah, waar de route praktisch met het strand samenvalt. „De zoom der wildernis *dicht bij* de oever“ kan dan wijzen op hun afwijking van die weg om in zuidoostelijke richting, door de Wadi Umm Jurfayn en de Wadi El Afal, de 83 km naar Al Beda af te leggen. Als Nefi later vermeldt dat zij zich ophielden „aan de zoom bij de Rode Zee“ (1 Nephi 16:14), bedoelde hij waarschijnlijk

(wordt vervolgd op blz. 25)

De man die ondergronds leefde

DOOR SHIRLEY LEE

Jaren geleden leefde er in Amerika een bijzonder iemand, die liever ondergronds wilde wonen. Door sommige mensen werd hij dan ook wel eens een „mollens“ genoemd. Mollen zijn immers van die kleine in de grond wroetende diertjes, die het merendeel van hun leven onder het aardoppervlak doorbrengen. Nu is niemand weliswaar klein genoeg om door die donkere, onderaardse gangen te kruipen, waarin de mollen verblijf houden, maar wel hebben duizenden een bezoek gebracht aan de Ondergrondse Tuinen van

Fresno (Californië), een soort landschapspark, dat daar door Baldasare Forestiere is aangelegd. Dat ongebruikelijke „woonord“ ligt een eindje ten noorden van Fresno, en het is al sinds 1954 voor het publiek opgesteld.

Forestiere werd in 1879 in de Italiaanse stad Messina op Sicilië geboren. Omstreeks de eeuwwisseling (hij was toen dus 21 jaar), ging hij naar Amerika, waar hij eerst bij de ondergrondse spoorwegen van de stad New York heeft gewerkt. Van zijn spaargeld verhuisde

hij later naar Californië, waar hij bij Fresno ca. 80 ha grond aankocht. In die dagen, toen daar nog geen stuwdam voor de bevoeiing van het land kon worden gebouwd, leek dit gebied wel een woestijn, waar temperaturen tot 50°C voorkwamen. Zo'n hitte vond Forestiere zeer onaangenaam. Bovendien ontdekte hij dat er in die harde, door de zon verschroeide bodem geen vruchtbomen te planten waren. Toen hij eraan terugsloof hoe prettig hij in de koelte van de ondergrondse tunnels van de New Yorkse metro had kunnen werken, besloot hij in zijn eigen land ook tunnels te gaan graven om aan de hitte te ontkomen. Eerst groef hij alleen een paar woonvertrekken uit, maar hij bleef wel 40 jaar zo doorgraven, totdat zijn ondergrondse ruimten en gangen wel 3 hectare grond besloegen. De meeste vertrekken waren zo'n 3 m onder de grond gebouwd. Op enkele plaatsen groef hij ook een „tweede verdieping“ tot op een diepte van ca. 6 m uit. Hoewel hij zelf maar 1,60 m lang was, heeft onze holbewoner met zijn kruitwagen honderden tonnen aarde verplaatst. Hij bezat een aangeboren talent voor het ontwerpen van vertrekken en gangen met behulp van de sterkste van alle bekende bouwvormen, als pilaren, boog- en koepelgewelven. Zo creëerde hij een

boeiende verscheidenheid van onderaardse vertrekken, grotten en zonnige terrassen.

De eerste woonruimte van de ondergrondse architect bestond uit een tweekamerwoning, die een paar interessante kenmerken vertoonde. In de zijwanden had hij zitplaatsen uitgehouwen en inkepingen voor planken gemaakt. Boven elk vertrek was een bovenlicht aangebracht voor het binnenlaten van daglicht en buitenlucht. Die openingen werden dan 's winters met glas afgedekt om de regen te weren.

Naderhand bouwde hij een meer uitgebreide woning met een tweetal slaapkamers en een zitkamer, een keuken, privaat, studeerkamer en badkamer. Zijn bed lag lekker weggedoken in een beschut alkoofje, hij had een uitklapbare tafel om extra ruimte te winnen, en twee stookplaatsen. In de keuken maakte hij schuifvensters en in de ene slaapkamer een doorkijkvenster halverwege de muur. Hij had ook een „kijkgaatje“ of spionnetje gemaakt, waardoor hij, als hij iemand hoorde aankomen, van tevoren kon zien wie het was. Nadat Forestiere een poos in zijn ondergrondse huis had gewoond, plantte hij bloemen, groenten, struiken, wijnstokken en bomen in bepaalde afdelingen van zijn onderaardse doolhof, waar ze voldoende zonlicht en

lucht konden krijgen. Hiertoe heeft hij met bovenlichten in diverse afmetingen en vormen geëxperimenteerd. Veel van zijn bomen heeft hij opgekweekt in plantenbakken die middenin de vertrekken en tuinen werden geplaatst.

Sommige bomen dragen vreemde vruchtencombinaties, als resultaat van Forestiere's proefeningen. Zijn op een diepte van 7 m ondergronds groeiende „tweede-verdiepingsboom“ brengt wel zeven verschillende soorten citrusvruchten voort, als Valencia- en navel-sinaasappels, zoete en zure citroenen, mandarijntjes, pompelmoezen of grapefruits en „cheedro's," (een inheemse vrucht van het eiland Sicilië). Verder groeien er in deze onderaardse tuinen o. a. druiven, wilde moerbeien, chinese dadels, heemst, rozen, dadelpalmen, avocado's, amandelen, aardbeistruiken, kweeperen en verschillende soorten fijne handperen, vijgen, roosjes van Saron en coniferen. Er staat ook een zgn. „Johannesbroodboom“, uit de bonen waarvan men meelbloem en chocolade kan produceren.

Ter verkrijging van een goede voedingsbodem voor

zijn planten, heeft Forestiere vele tochten in zijn ouderwetse Fordjè gemaakt om vrachten vruchtbaar leem uit oude meerbeddingen te gaan halen op een afstand van 120 km van zijn woonoord. Water verschafte hij zich op de nodige niveau's met behulp van een put en een pomp. Hij heeft zelfs een aquarium aangelegd, waarin goudvissen en tropische vissoorten werden gehouden, die vanuit verschillende plaatsen, zowel onder als bovengronds te bezichtigen waren.

In de afgelopen decennia heeft de mens de aarde verlaten en o. a. maanwandelingen gemaakt. Men heeft onderzeeboten gebouwd, die de zeevarenden een tijdelijk onderkomen onder de zeespiegel kunnen bieden. Er zijn tal van zgn. „science-fiction“ boeken geschreven over mensen, die ondergronds leefden. Opmerkelijk is het echter inderdaad dat deze begaafde Siciliaan al ruim 50 jaar geleden een onderaards huis heeft gebouwd, dat zo goed bewoonbaar, zo belangwekkend en zeldzaam was, dat er nog jaarlijks duizenden bezoekers heen gaan om zijn prestaties te komen bewonderen.

De liefde van een profeet voor zijn ouders

DOOR SUSAN ARRINGTON MADSEN

De profeet Joseph Smith wist dat hij in levensgevaar verkeerde. Kwaadwillige benden hadden hem overal achtervolgd, en zijn eigen leven en dat van zijn familieleden bedreigd. Daarna was hij in de herfst van 1838 in Far West (Missouri) opnieuw gearresteerd.

Toen hij werd geboeid en vervolgens in een tentwagen geduwd, vroeg hij eerst nog even afscheid te mogen nemen van zijn moeder, Lucy Mack Smith, die met betraande ogen toe moest zien hoe hij werd weggevoerd, maar de politie-agenten weigerden de Profeet te laten uitstappen. Toen riep hij zijn moeder dus toe naderbij te komen. Na enig koortsachtig zoeken ontdekte Joseph een scheur in het dekzeil van de wagen. Daar stak hij zijn handen door om die van zijn moeder aan te raken, bij wijze van laatst vaarwel. Het was voor hem blijkbaar van groot belang om alleen maar even haar hand te mogen aanraken, terwijl de wagen snel wegreed om Joseph Smith naar de gevangenis van Liberty te brengen. Daar zat hij zes maanden lang in een donkere, overvolle kerker opgesloten.

Joseph heeft altijd een grote liefde voor zijn beide ouders gekoesterd. Over zijn bezorgdheid voor hun welzijn en zijn verlangen om hen in ere te houden zijn vele verhalen in omloop. Eén daarvan gaat over een beenoperatie, die Joseph eens in zijn jongensjaren moest ondergaan. Om te voorkomen dat zijn moeder iets van zijn leed zou moeten horen of zien, smeekte hij haar of zij voor de duur van die pijnlijke beproeving het vertrek wilde verlaten. Verder verzocht hij tijdens de operatie niet vastgebonden, maar door zijn vader vastgehouden te mogen worden.

Toen hij ouder werd, zat Joseph vaak dagenlang aan het ziekbed van zijn ouders en verpleegde ze tot ze weer beter waren. Telkens wanneer hij naar een andere woonplaats verhuisde, trof hij maatregelen om een woning voor zijn ouders dicht bij de zijne te laten bouwen, zodat hij altijd bij hen thuis komen kon om hun raad in te winnen en hen gezelschap te houden.

De moeder van Joseph schrijft hoe blij de Profeet was, toen zijn vader, Joseph Smith Sr., in 1830 werd gedoopt: „... Joseph stond aan de waterkant, en zijn vader bij de hand nemend, riep hij met tranen van vreugde in de ogen uit: ‚Geprezen zij mijn God, dat ik het nog mag beleven dat mijn eigen vader door de doop toetreedt tot de ware Kerk van Jezus Christus!‘“ Nog een voorval dat blijk geeft van zijn liefde en respect jegens zijn vader, vond eens plaats nadat Joseph een meningsverschil met zijn broer William had gehad. Joseph ging toen naar zijn vader om raad, waarna het geschil werd bijgelegd doordat de jonge Joseph gehoorzaam de raad van zijn vader aannam. Bij een andere gelegenheid betuigde Joseph welk een zegen het was ouders te hebben, „wier door de jaren gerijpte wijsheid en ervaring hen in staat stellen de heilzaamste adviezen te geven.“

Bij onze herdenking van de geboortedag van de Profeet Joseph Smith op 23 december, zullen wij er goed aan doen dan ook eens na te denken over de grote liefde en achting die hij zijn ouders toedroeg. Ook zij hebben hem wederkerig liefgehad en gesteund. Zijn vader en moeder zijn de eersten geweest die de geschiedenis van de verschijning van de hemelse Vader en van Jezus Christus in het heilige bos, door Joseph zelf hebben horen vertellen en er geloof aan hebben gehecht. Beide ouders van de Profeet waren aanwezig bij de oprichting van de Kerk op 6 april 1830. Zijn vader werd in 1833 tot eerste patriarch van de Kerk geordend, en een jaar later tot een der assistent-presidenten benoemd.

De liefde van Joseph tot zijn ouders was zo groot dat hij eens in zijn dagboek schreef: „Gezegend is mijn moeder, want haar ziel is altijd van welwillendheid vervuld, . . . en gezegend is mijn vader, want de hand des Heren zal over hem zinj.“

AMMON

DOOR MABEL JONES GABBOTT

Waar zou jij om vragen, als een machtige koning tegen je zei: „Als je mijn leven spaart, zal ik je alles geven wat je maar wilt, ook al was het de helft van mijn koninkrijk“?

Ammon wist precies wat hij wilde. Hij was met Lamoni, de koning van het land Ismaël, op weg naar het land Middoni, waar Ammons broeders in gevangenschap gehouden werden.

Koning Lamoni had van Ammon verlangd dat deze met hem zou meegaan naar het land Nephi om hem aan zijn vader voor te stellen, maar de stem des Heren sprak tot Ammon: „Ga niet naar het land Nephi, want de koning van dat land zal u trachten te doden; ga naar Middoni, want daarginds verkeren uw broeders Aäron, Muloki en Ammah in gevangenschap.“

Ammon zei dus tegen Lamoni dat hij niet met hem naar het land Nephi kon, want, zo zei hij, „mijn broeders zitten in de gevangenis, en ik moet ze daaruit gaan bevrijden.“

Lamoni antwoordde hem: „Ik weet dat gij hen in de kracht des Heren zelf wel redden kunt, maar ga toch met u mee, omdat de koning van het land Middoni een vriend van mij is.“ Ook vroeg Lamoni aan Ammon: „Maar wie heeft u nu eigenlijk verteld dat uw broeders daar gevangen zaten?“

„Niemand,“ zei Ammon, „dan alleen God; Hij heeft mij gezegd dat ik naar Middoni moest gaan om hen te bevrijden.“

Daarop liet Lamoni zijn dienstknechten paarden en wagens in gereedheid brengen, en ze trokken er samen op uit. Onderweg kwamen ze Lamoni's vader tegen, die koning was over het ganse land. Die was erg kwaad op Lamoni, en vroeg hem:

„Waarom zijt gij niet op het feest gekomen, dat ik voor u had aangericht? En waar gaat gij heen met deze Nephiet?“

Toen verhaalde Lamoni hoe Ammon bij de wateren van Sebus zijn kudde uit de handen der Lamanieten had gered. Vervolgens vertelde hij zijn vader hoe hij, Lamoni, en zijn volk Gods woord ontvangen hadden en daarna waren gedoopt.

Nu werd Lamoni's vader nog veel bozer dan eerst. Hij verklaarde dat deze Ammon beslist een dief en een leugenaar was en gebod zijn zoon om Ammon met het zwaard te doden.

Hoezeer het hem ook speet zijn vader ongehoorzaam te moeten zijn, toch zei Lamoni: „Ik zal Ammon niet doodslaan, maar ik zal hem helpen zijn broeders uit de gevangenis te bevrijden. Want ik weet dat het rechtvaardige mannen zijn, en heilige profeten van de ware God.“

Ammon zag wel dat de vader van Lamoni bij deze woorden zo mogelijk nog nijdiger was geworden. De oude koning trok zijn zwaard om Lamoni en Ammon allebei te doden, doch Ammon weerstond zijn slagen. Hij sloeg de koning het zwaard uit de hand en deze was al gauw aan de genade van Ammon overgeleverd. Toen de koning zag dat Ammon hem in zijn macht had, begon hij voor zijn leven te pleiten en smeekte hem: „Als gij mij wilt sparen, zal ik u alles toestaan wat gij van mij verlangt, ja, zelfs de helft van mijn koninkrijk.“ Ammon antwoordde: „Sta mij in de eerste plaats toe dat mijn broeders uit de gevangenis worden verlost. Ten tweede, wees niet misnoegd op uw zoon, koning Lamoni, maar sta hem toe zijn koninkrijk zo te besturen als hij dat zelf wil en naar eigen goeddunken over zijn volk te regeren.“

De oude koning was zeer verbaasd dat Ammon niets voor zichzelf had gevraagd. Hij was verheugd omdat Ammon zijn leven had gespaard, en ook omdat die sterke en machtige man zoveel genegenheid voor Lamoni had. Alle verlangens van Ammon werden dan ook ingewilligd. De oude koning zei bovendien: „Als gij uw broeders hebt bevrijd, kom dan nog eens bij mij op bezoek, want ik verlang meer van uw woorden te mogen vernemen.“

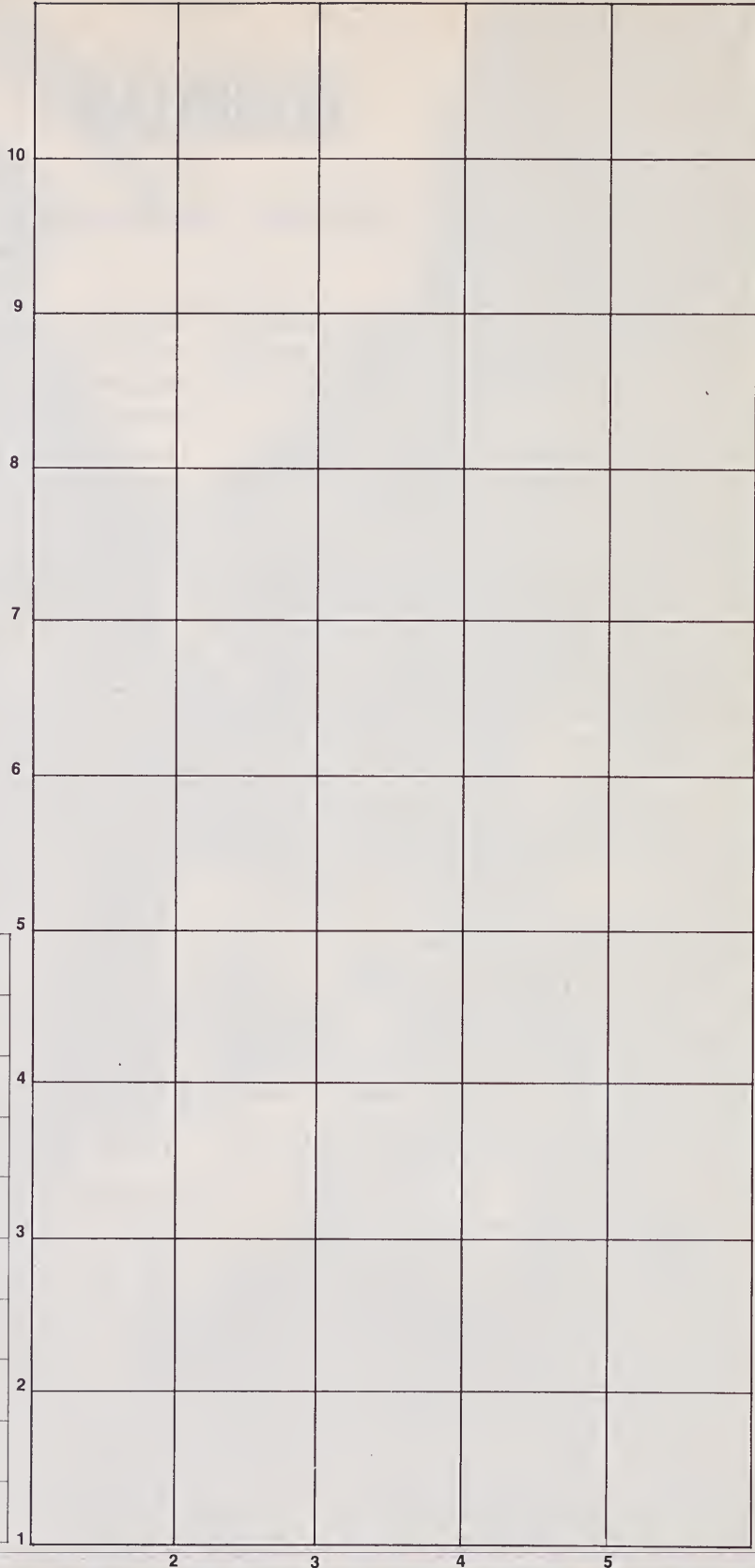
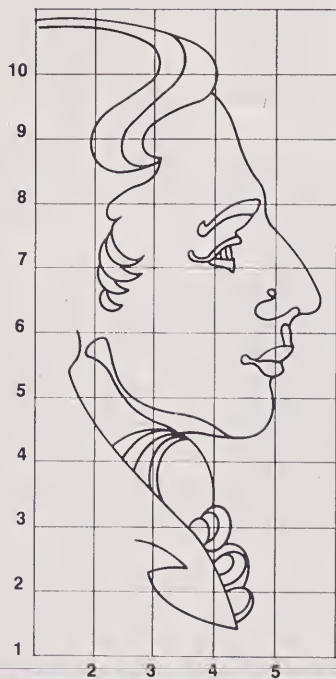
Zo had Ammon door zijn onbaatzuchtigheid en moed niet alleen zijn vriend en zijn broeders weten te behouden, maar tevens was er weer een deur voor hem geopend, zodat hij zijn zendingswerk zou kunnen voortzetten.

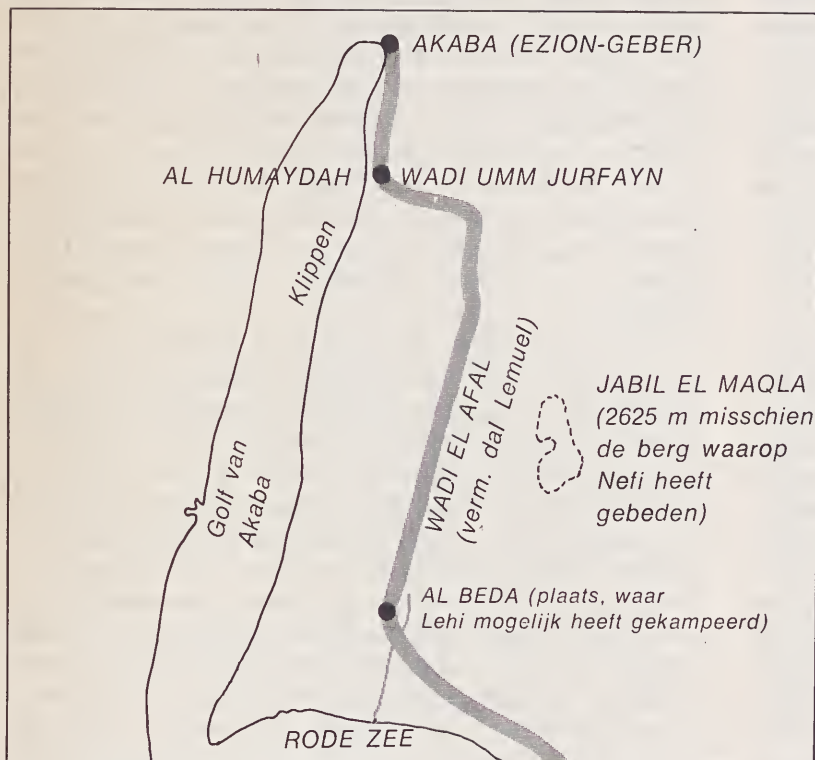
Voor de grap

Voor de grap

Teken dit model van de profet Joseph Smith in de hokjes. Zorg ervoor dat de lijnen van je tekening de hokjes precies op dezelfde plaatsen doorsnijden als in het origineel.

Een van de vele oases langs de oude wierookroute, die langs de Arabische westkust loopt. Geen enkele reiziger kan in deze streek lang zonder water leen: Lehi heeft zonder twijfel bij vele van zulke oases halt gehouden.

De „driedaagse“ reis (1 Ne. 2:6)
(vervolg van blz. 16)

het gebied omstreeks halverwege langs de zee bij Jiddah, toen ze weer via die kuststrook zelf reisden. Achterhaling van de betekenis der begrippen „dicht“ en „dichter“ bij bracht ons echter op het spoor van een wel zo interessante mogelijkheid, nl. dat Lehi's kamp in het dal Lemuel best Al Beda geweest kan zijn. Deze voorzichtige conclusie vond steun in een paar aanwijzingen die wij hadden gevonden. Het leek ons duidelijk dat „dicht bij“ de Rode Zee de hoger gelegen wadi was, waar ze grotendeels hebben vertoefd, terwijl „dichter bij“ de zee de nabije kustvlakte voorstelde, die zich tot aan de eerste bergketen oostwaarts uitstrekt. De door Nefi gebruikte termen voor die twee verschillende streken kregen zo voor ons meer betekenis.

Vader Lehi sloeg zijn tent op in een dal aan de oever van

Illustratie 9

AL BEDA (plaats, waar De „driedaagse“ reis Lehi mogelijk heeft gekampeerd) (1Ne. 2:6)
verm. route van
Lehi (oud karavaanspoor)
(Waarschijnlijke „Laman“
uit zonding van stroom)
Vermoedelijke plaats van Lehi's
tent in het dal Lemuel (Eveneens
een oude karavaanroute voor
wierooktransporten)

Afstand

Van Akaba naar Al Humaydah (reizend langs de zee kust)	29 km
Al Humaydah naar de top van Wadi Umm Jurfayn	40 km
Vanaf die hoogte naar Al Beda in de Wadi El Afal	53 km
totaal	122 km
Al Beda (uitmonding riv. Laman)	34 km

een rivier, die in de Rode Zee uitmondde. (1 Nephi 2:6 en 8.) Tegenwoordig bevindt zich op heel het Arabische schiereiland niet één rivier van enige betekenis, die het hele jaar door stroomt en de zee bereikt. De jaarlijkse regenval bedraagt in dit gebied 1–15 cm. In de bergen van Jemen in de zuidwesthoek valt iets meer regen, evenals in het Qaragebergte van Salalah (Dhofar) in Oman. Toch ontstaan hierdoor geen stromende rivieren. Er is dus geen echte rivier die wij met de Laman zouden kunnen vereenzelvigen. Ook oude geschiedboeken onthullen daar niets over. Als er zo'n stroom had bestaan, zouden er generaties lang mensen langs gewoond hebben. Hiermee is de zaak echter niet afgedaan.

Het oudtestamentische Hebreeuws gebruikt twee woorden, die in het Engels allebei met „river“ worden vertaald. Het

ene woord, *nachalah*, betekent „winterstroom“, maar wordt vertaald als „rivier“ als er de Wadi el-Arish of de rivier de Arnon mee wordt aangeduid. Deze rivieren drogen 's zomers uit, maar onweersbuien, waardoor hier het winterseizoen gekenmerkt wordt, doen een ware stortvloed of bergstroom ontstaan. Onze vriend Salim Saad, een archeoloog die ons als gids diende, zegt dat wadi's na een flinke regenbui 2 à 3 dagen lang vol stromend water staan, en dat de regentijd op het Arabische schiereiland zich vrijwel uitsluitend beperkt tot januari en februari. Als het water dan van de kale heuvels gutst en in de brede, glooiende beddingen van de wadi's terecht komt, „stroomt het met grote kracht.“

Het tweede Hebreeuwse woord, *nahar*, betekent een voortdurend, jaar in jaar uit, stromende rivier. Hiermee worden in het Oude Testament rivieren als de Eufraat en de Nijl aangeduid, die beide inderdaad altijd stromen. In het Hebreeuws moeten we dus rekening houden met een variabele betekenis van het begrip „rivier.“ Hoogstwaarschijnlijk heeft Lehi bij zijn beschrijving van de rivier in 1 Nephi 2:6–9 dan ook zo'n „winterstroom of *nachalah* op het oog gehad, nadat hij een onweersbui zich had zien ontlasten op het stroombed van de Wadi El Afal. Ook is het mogelijk dat de bron van Al Beda destijds een stroompje heeft gevormd, dat zo'n 35 km zuidwaarts in de Rode Zee uitmondde. Wat op dat tijdstip misschien overtollig water was, zal nu wel opgaan in de intensievere bebouwing van deze oase.

De Wadi El Afal en de Wadi Umm Jurfayn zijn vanzelfsprekend niet alleen door ons ontdekt. Ze vormden een aanzienlijk onderdeel van de eeuwenoude wierookroute, die vanuit het zuiden langs de Rode Zee naar Akaba leidde, maar toch hebben wij onderweg niet veel belangrijke bouwwerken gezien. Wel waren er een paar moderne waterkeringen in het stroombed van deze beide wadi's aangebracht, maar Bedoeïenententen troffen wij er niet aan. Wij ontwaarden echter wel tenten en kudde vee aan de lagere uiteinden van de kleine zijtakken die in de hoofwadi uitkwamen. In de beddingen van deze kleinere wadi's groeide genoeg voedsel voor de kamelen: Bosjes gras en tamariskbomen. Ezels, kamelen, schapen en geiten knabbelde vredig aan dat overvloedige groen.

Wij reden over een nieuwe asfaltweg, die naar globale schatting van onze gidsen de oude karavaanroute volgde. Dat kon best zo zijn, daar kamelen eeuwenlang de neiging moeten hebben gehad zich aan de gemakkelijkste hellingen te houden en de kameeldrijvers hun zwerftochten wel teruggebracht zullen hebben tot de kortste afstand tussen twee punten. Als onze gevolgtrekkingen juist waren, reden we daar werkelijk over de weg die Lehi in de wadi El Afal had gekozen. Onze gevoelens waren moeilijk onder woorden te brengen. Als Al Beda inderdaad het kamp in het dal Lemuel was geweest, dan was dit de basis vanwaar de zonen van Lehi tweemaal naar Jeruzalem teruggekeerd waren, en was dit de plaats waar Lehi de koperen platen had gelezen en bestudeerd, en zijn gezinsleden hun eigen afstamming had bekendgemaakt. Hier had Lehi verscheidene brandoffers gebracht. Hier had

hij gedroomd van de ijzeren roede en de komst van de Messias. Hier had Nefi zijn eigen visioen gekregen, van het sterfelijk bestaan en de zending van Christus en zijn apostelen, van de zeereis van Christoffel Columbus, van zijn eigen nakomelingen onder het grote heidense volk in het beloofde land, en van de uiteindelijke wederoprichting van de kerk. Hier had Nefi de allegorische geschiedenis uiteengezet van de tamme en de wilde olijfbomen. Hier heeft wellicht de seizoendruk van het zaaien en oogsten van gewassen plaatsgevonden, alsook de grootse viering van vijf nomadenbruiloften. Hier was het ook dat tot grote verbazing van 'het reisgezelschap de Liahona buiten Lehi's tent verscheen, die hun raad gaf en ze naar hun onbekende bestemming leidde.

Het simpele feit dat er ook in Lehi's dagen al een eeuwenoud karavaanspoor bestond voor het vervoer van de wierook, wil nog niet zeggen dat Lehi wist hoe ver hij dat moest volgen, of waar hij van het drukker bereisde deel van die route kon afwijken om het minder druk bereisde deel te gaan volgen. Die Liahona had Lehi dus echt wel nodig. Deze werd door de familieleden van Lehi natuurlijk evenzeer gebruikt voor geestelijke leiding als voor het aangeven van de richting die zij op hun tochten moesten volgen; daartoe was de Liahona hun immers gegeven. Dit kompas werkte dan ook alleen als ze rechtvaardig waren. Als zij weigerden zich te bekeren deed dit hen letterlijk en figuurlijk verdwalen. Dit is een leerzame analogie.

In de onmiddellijke omgeving van Al Beda zijn vele prachtige bergen, waarop Nefi weggevoerd kan zijn geweest om zijn veelomvattende en uitvoerige visioenen te aanschouwen omtrent de zending van de Zaligmaker en de voornaamste historische gebeurtenissen tot aan het einde der tijden. (Zie 1 Ne. 11–14.) De hoogste naburige berg ligt 34 km ten noordoosten van Al Beda en heet Jobal Al Lawz. De top ligt bijna 2600 m boven de zeespiegel.

Vader Lehi had de rivier die ze konden zien stromen naar zijn oudste zoon Laman genoemd. Nefi heeft uitdrukkelijk vermeld dat Lehi aan deze rivier de voor zijn zoon bestemde zedenles ontleende toen hij „zag dat de rivier in de wateren van de Rode Zee uitmondde.“ (1 Ne. 2:9.) Dit wil misschien zeggen dat Lehi vanuit zijn kampeerplaats niet kon weten dat dit water naar de Rode Zee stroomde. Al Beda ligt wel 34 km ten noorden van de plaats waar de wadi in de Rode Zee uitmond.

Bij nadere bestudering van onze landkaarten en aardrijkskundige gegevens kwamen wij ook op het idee dat met „de wateren van de Rode Zee“ blijkbaar tevens die van de Golf van Akaba bedoeld konden zijn, die immers als het noordoostelijk verlengstuk van die zee als de bron daarvan kan worden beschouwd.

Verder beschrijft Vader Lehi het dal Lemuel als „flink en standvastig, en onwrikbaar.“ (1 Ne. 2:10.) Zo ziet de hedendaagse Wadi El Afal er ook inderdaad uit met zijn stevige zandbodem, vast omljnd door massieve bergen. Onze harten verheugden zich dus, daar wij de plaats hadden bepaald, waar het dal Lemuel hoogstwaarschijnlijk kan zijn geweest. Daar in de Wadi El Afal, nabij de oase

van de Saoedi-arabische plaats Al Beda, heerste voor ons gevoel een zeer bijzondere sfeer.

Tenten

Wij probeerden ons nu een gedetailleerd beeld te vormen van die kampeerplaats, waar Lehi naar schatting wel een jaar of drie kan hebben vertoefd. Het meest kenmerkende in onze voorstelling van Lehi's kamp was de aanwezigheid van tenten. Het kunnen er wel negen zijn geweest, nadat Ismael en de zijnen zich bij het gezelschap hadden aangesloten, nl. één tent voor elk nieuw gevormd gezin. Voor zover de alom op het Arabische schiereiland opgeslagen tenten typerend waren voor de door de bewoners van die streken eeuwenlang gebruikte, kregen wij een vrij goede indruk van het uiterlijk van Lehi's tent. Dit is trouwens geen onredelijke veronderstelling, daar volgens de geschiedschrijvers het *beit shaar* (haren huis), zoals men de tent in Arabië noemt, in de loop der tijden geen wezenlijke verandering heeft ondergaan.

In het Oude Testament worden tenten als „donker“ (of zwart) beschreven (Hooglied 1:5) en gemaakt „van geitehaar“, met „tentkleden“ (of voorhangsels) ingedeeld (Ex. 36:14) en „met een gordijn voor de ingang der tent.“ (zie Ex. 26:36.)

De door ons bezochte en bekeken „haren huizen“ waren langwerpige van vorm en hadden een lang, schuin dak met afhanginge uiteinden. De kleinste tenten hadden negen palen, waarvan de drie langste middendoor de tent liepen, met drie kortere aan weerszijden. Langs de buitenkant waren eveneens handgeweven geiteharen scheerlijnen gespannen naar de in de grond geslagen tentpinnen (zie Richt. 4:21), in het Engels ook wel *nails* (nagels) of in het Nederlands *haringen* genoemd. Elke tent is door een gordijn overlans in twee of meer afdelingen gesplitst, ten minste één voor de mannen en één voor de vrouwen en kinderen. (Zie voor een soortgelijke beschrijving Whiting, blz. 65–66.)

Het valt niet te zeggen of Lehi's tenten hem als man van standing en vermogen hebben betaamd, of dat hij opzettelijk voor het verblijf in eenvoudige zwarte tenten heeft gekozen.

Jaarlijks levert een kameel ca. 4,5 kg haar op, een geit minder. Van dat haar worden met een handspool stevige garens gesponnen. Hieruit vervaardigt men een oer-solide stof, zo dik als een vloerkleed, maar ook wel erg stekelig en grof.

Het „haren huis“ biedt koele schaduw in de hete zomer, terwijl het 's winters, als de zijvakken neergelaten en dichtgebonden worden, tevens de nodige warmte verschaft. Zulke tenten zijn zwaar, en al zijn ze te vervoeren, toch zal vader Lehi daarvoor uiteraard lastdieren nodig hebben gehad. De gemiddelde bedoeïenentent is ongeveer negen meter lang en half zo breed. (Whiting, blz. 66.) Een kleine tent kan door één kameel worden gedragen, maar dan is er nog wel een lastdier nodig voor het vervoer van de tentstijlen, waarvan het ene uiteinde meestal door het zand moet worden gesleept. Sjeiks (stamhoofden) bezitten tenten, waarvan de grootte in overeenstemming is met hun

rijkdom. Toch zijn ook deze op dezelfde wijze uit hetzelfde materiaal vervaardigd. Ze bestaan uit afdelingen die met veters aan elkaar bevestigd kunnen worden, waarbij elk fragment door een afzonderlijk lastdier moet worden gedragen. Lehi moet op enkele plaatsen wel verschillende jaargetijden hebben vertoefd, anders zou zijn woestijnreis geen acht jaar in het geheel hebben geduurd. Eén van deze langdurige pleisterplaatsen schijnt het dal Lemuel te zijn geweest, waar ze wellicht landbouwgewassen hebben gezaaid en geoogst. Weliswaar nam Lehi bij zijn vertrek uit Jeruzalem „levensmiddelen“ mee, maar toch hebben ze daarvan vermoedelijk geen grote hoeveelheid of ruime verscheidenheid kunnen meenemen. Nefi zet nl. uiteen dat toen zijn vader „in de wildernis vertoefde“ (1 Ne. 8:2) en „in een tent woonde in het dal, dat hij Lemuel noemde“ (zie 1 Ne. 16:6), zij „alle soorten zaad verzameld“ hadden, „zowel van iedere soort graan, als van iedere soort vruchten.“ (1 Ne. 8:1, cursivering toegevoegd.) Tarwe en gerst waren bekende granen bij Nefi's nakomelingen (Mos. 9:9) en volgens Jes. 28:28 was „broodkoren“ (rogge) al vóór de dagen van Nefi in Palestina bekend. Dit waren wellicht alle graansoorten waar Nefi het over heeft. Het Boek van Mormon maakt ook melding van druiven, olijven en vijgen (zie 1 Ne. 10:12 en 3 Ne. 14:16) als vruchten, die men daar te lande kende. Andere vruchten, die ten tijde van Lehi op grote schaal in het Middenoosten werden gekweekt (hoewel in het Boek van Mormon nergens vermeld) zijn dadels, kokosnoten en granaatappelen.

Het komt ons heel waarschijnlijk voor dat de kolonisten onder leiding van Lehi tijdens hun verblijf in het dal Lemuel deze gewassen zoveel mogelijk, hetzij verbouwd of gekocht zullen hebben. Daar zij uit een landbouwgebied afkomstig waren en aangezien er een „rivier“ in de nabijheid was, (die, zelfs al stroomde er slechts bij tussenpozen water door, wel voor de bevoeiing van een paar oogsten kad hebben gediend), hebben ze op dat kampeerterrain hoogstwaarschijnlijk hun eigen akkers bebouwd en in die periode vermoedelijk vrij gevarieerd gegeten.

Bruiloften

Behalve deze dagelijkse werkzaamheden, weten wij dat er in dit dal vijf vrolijke feesten gevierd moeten zijn, ter gelegenheid van vijf huwelijken. In het Semitische leven is er geen evenement dat uitbundiger door de familie gevierd wordt, en waar een dochter met meer verlangen naar uitziet, dan haar bruiloftsfeest. Dit is de enige dag in haar leven waarop zij zich belangrijker mag voelen dan de mannen. Aan deze feesten gaan in de woestijngebieden uitgebreide voorbereidingen vooraf, daar niet alleen de vervaardiging van de uitzet voor de jonggehuwden, maar ook van hun tent een zeer bewerkelijke aangelegenheid is. Traditionele gewoonten vereisten dat voor de viering van die feestelijkheden de hele naburige bevolking moest worden uitgenodigd. Het zou gewoon als geen behoorlijk huwelijk worden beschouwd als niet iedereen een uitnodiging kreeg om de bruiloft bij te wonen.

Alle vier zonen van Lehi moesten in het huwelijk treden, ook Zoram, Labans voormalige dienstknecht. Gelukkig telde het gezin van Ismaël precies het juiste aantal dochters. Dat Ismaël vijf dochters in de huwbare leeftijd had is heel ongewoon, waar vele meisjes al verloofd zijn als het nog kinderen zijn, en op hun dertiende jaar getrouwd. Nog ongebruikelijker is het dat de oudste dochter bereid was met Zoram te trouwen, die immers een gewezen slaaf was.

In het Israël van weleer was het de gewoonte dat de vader of een andere bloedverwant van een jongeman een vrouw voor hem uitkoos, en de voorbereidingen voor het huwelijk trof. Lehi zal ongetwijfeld namens zijn vier zonen wel met Ismaël onderhandeld hebben, ook al waren die „onderhandelingen“ misschien louter formeel op grond van vroegere afspraken. Zoram, die geen familie had, maakte blijkbaar als een van Lehi's eigen zonen deel van die onderhandelingen uit, krachtens Nefi's belofte dat hij „als één der onzen“ zou zijn. (Zie 1 Ne. 4:34.) Als men zich aan de in Israël geldende gebruiken heeft gehouden, kwamen daarbij dus vijf verlovings tot stand. Zo'n verloving ging gewoonlijk in, als de bruidegom aan de vader van zijn bruid de bruidsschat had betaald, als vergoeding voor het verlies van zijn dochter. De verlovingstijd eindigde bij de bruiloft en duurde zelden langer dan een jaar. Gedurende deze periode beschouwden de a. s. bruid en bruidegom elkaar als man en vrouw. De verloving werd als een onderling trouwverbond opgevat.

In oudtestamentische tijden werd voor een huwelijk geen bekrachtiging door burgerlijke of godsdienstige overheden vereist. Het was een familie-aangelegenheid, bestaande uit een in het openbaar afgelegde gelofte van wederzijdse trouw. Het huwelijk werd vervolgens door de gelukwensen van familieleden en vrienden bevestigd en als zodanig erkend.

Een vrij vast onderdeel van zo'n bruiloft was een feest, dat soms wel een week duurde, en dat werd opgeluisterd met optochten, muziek en dans. Uitgaande van de mogelijkheid dat alle vijf huwelijken tegelijk werden gesloten, moet het er wel royaal zijn toegegaan, waarbij misschien ook de nomaden uit de omtrek in de feestvreugde mochten delen.

De tocht naar het zuiden

Na al het nodige in kamp Lemuel te hebben verricht, vond Lehi bij de uitgang van zijn tent een geelkoperen bal, „van merkwaardige bewerking.“ Daarin „bevonden zich twee dunne assen en de ene wees de richting aan, die (zij) in de wildernis moesten volgen.“ (1 Ne. 16:10.) De „Liahona“ wordt op minstens vijf verschillende plaatsen in het Boek van Mormon een „kompas“ genoemd. (Zie Alma 37:38, 43, 44, 2 Ne. 5:12 en 1 Ne. 18:12. maar dit werkte uitsluitend „overeenkomstig het geloof, de ijver en de aandacht die (zij) er aan schonken,“ (1 Ne. 16:28, dus niet volgens de magnetische krachtlijnen der aarde. Op één van de richtingwijzers verscheen van tijd tot tijd ook een handschrift. (Zie bijv. 1 Ne. 16:26, 27 en 29.)

Toen wij ons thuis in Salt Lake City in onze landkaarten hadden verdiept, hadden wij ons afgevraagd waarom de

Heer Lehi de Liahona juist op dat moment zou hebben gegeven, terwijl al wat hun te doen stond was hun reis te vervolgen langs de welbekende en duidelijk aangegeven route der wierookkaravanen. Aan de hand van de schriften met een gelijktijdige blik op het landschap, kregen wij een paar ideeën, nl.:

1. Dat de Liahona de richting aanwees, „die wij in de wildernis moesten volgen“ (1 Ne. 16:10) vormde voor Lehi's reisgezelschap een wenk dat ze in zuid-zuidoostelijke richting moesten voortgaan, in plaats van op dat punt de zee over te steken of oostwaarts de bergen in te trekken. Deze richting viel samen met de betrekkelijk veilige karavaanroute.

2. Deze „route“ was evenwel net zo breed als de kustvlakte, op haar grootste breedte zelfs wel 77 km. Karavanen, die onderweg op zoek waren naar voer voor hun kamelen, zwierven natuurlijk her en der over de hele breedte van de wadi, die de route bepaalde. Wat verder langs de kust, voorbij Shazer, vermeldt Nefi met name dat de Liahona hen „in de vruchtbaarste gedeelten van de wildernis“ bracht (1 Ne. 16:14), en hen mogelijk naar grazige plekjes voerde, waar het pas geregend had en naar overvloediger of minder gebruikte waterputten.

3. De Liahona was een onmisbaar instrument voor Nefi, toen deze met zijn pas vervaardigde houten boog vroeg waarheen hij zou gaan om voedsel te verkrijgen. Daarop ging hij „naar de top van de berg, volgens de aanwijzingen, die op de bal werden gegeven“, waar hij inderdaad wild aantrof. (Zie 1 Ne. 16:30–31.)

4. Bij de voortzetting van hun trektocht maakt Nefi verder geen melding van de aanwijzingen van de Liahona, maar stellig vonden zij hierin aanleiding om „bijna in dezelfde richting als in het begin“ door te reizen. (1 Ne. 16:33.)

5. Verder naar het zuidoosten moesten ze bepalen welke weg ze zouden nemen op een tweesprong van de karavaanroute, waar de ene aftakking naar het zuiden loopt in de richting van drukke steden, en de andere oostwaarts via een moeilijker begaanbaarder pad. Toen is het waarschijnlijk weer de Liahona geweest, die aanwees dat ze „oostwaarts“ moesten gaan.

Ingevolge de eerste aanwijzingen van de Liahona, had Lehi ze opgedragen hun kamp op te breken en het dal Lemuel te verlaten. Ze trokken over de rivier de Laman en „reisden vier dagen lang in ongeveer zuid-zuidoostelijke richting“ naar een plaats, die zij Shazer noemden. (1 Ne. 16:13.) Wij berekenden dat dit traject van hun tocht hen stroomafwaarts naar de oevers van de Rode Zee voerde, waar ze langs de Tihama voortgingen. Aangenomen dat het 115 km lange traject van Akaba naar Al Beda hun drie dagreizen tellende tocht door de wildernis was en ze dus per dag zo'n 38 km aflegden, dan zou een vierdaagse reis een afstand van ongeveer 154 km kunnen betekenen, waardoor ze ergens in de buurt van Wadi Al Azlan konden uitkomen, hetgeen de plaats geweest kan zijn die zij Shazer noemden, reeds lang een belangrijke grote oase in de kustvlakte van de Rode Zee. Dit gebied is nu een strook onvruchtbaar zand met zachtglooiende berggruggen in het oosten en het glinsterende blauw van de Rode Zee in het

Hier in het gebied rondom Abha, waar Lehi waarschijnlijk naar het oosten afboog, stuit de reiziger op steile bergen — een uiterst moeilijk begaanbaar gebied, waarin men „veel te verduren” zou kunnen hebben gehad (zie 1 Ne. 17:1). Deze smalle wadi is een van de oude routes die zich van de Rode Zee tot aan de Arabische hoogvlakte omhoogslingeren.

westen. Dit is natuurlijk de vroegere kustroute van de wierookkaravanen, het volgen waarvan voor stadse reizigers dus geen moeilijkheden zal hebben opgeleverd. Langs dit deel van de kustvlakte heeft een karavaan geen gelegenheid om landinwaarts te trekken, daar er langs de kust van de Rode Zee een keten van waterbronnen ligt. Langs die hele kust zagen wij overal waterputten die moeizaam met de hand gegraven en met stenen bekleed waren. Wat de toegankelijkheid van drinkwater aangaat, beschouwen de woestijnbewoners water volgens hun traditie als een gave Gods aan de mensen, niet als iets dat men als zijn persoonlijk bezit in beslag mag nemen of vergaren, maar iets om gezamenlijk gastvrij van te genieten en waarin iedereen zich mag verheugen. Water betekent leven in de woestijn. Zonder drinkwater voor zijn gezinsleden en lastdieren had Lehi ook geen verre reizen kunnen maken.

Als onze veronderstelling juist is dat hij en de zijnen de vruchtbare seizoenen van die acht jaren besteedden aan het verbouwen van oogsten, moet hij ook water tot zijn beschikking hebben gehad voor het bevoeien van zijn akkers. Wij hebben onderweg heel wat oeroude putten, bronnen en regenwaterbakken gezien naast moderne boorputten. Soms ook zagen we doorlopend stromende bronnen, waarvan het kostbare water zorgvuldig door sloten en greppels werd geleid om het zo goed mogelijk te verdelen. Nooit zagen wij echter ergens een zoetwaterbron zonder dat er mensen en dieren in de buurt waren. Uit grootschalige wegenkaarten van de mogelijk door Lehi gevolgde route, die door het Saoedi-arabische Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen waren getekend, bleek dat er over die hele afstand 118 bronnen of waterputten te vinden waren. Op deze kaarten wordt onderscheid gemaakt

tussen „gedolven“ putten, die in bepaalde gevallen duizenden jaren oud zijn, en „geboorde“ putten, die men pas in de laatste decennia in werking heeft gesteld. Als wij aannemen dat het thans langs deze route uit de oude gedolven putten verkregen water grotendeels gelijk is aan hetgeen er in Lehi's dagen beschikbaar was, komen we tot de ontdekking dat de gemiddelde afstand tussen die waterbronnen hoogstens 30 km bedraagt. Het langste waterloze traject meet ruim 100 km. Volgens de kaart bevinden er zich tussen Akaba en Salalah twee trajecten, waar water zo schaars is dat het reizen hierdoor bemoeilijkt wordt. De eerste etappe is die van Jiddah in Saoedi-Arabië naar Al Qunfudhah. Laatstgenoemde plaats zou Lehi's kamp *Nahom* geweest kunnen zijn, waar Ismaël stierf. Hier lagen de drinkplaatsen gemiddeld een kleine 40 km uiteen. De tweede dorre zandstrook bevindt zich op de oostwaartse reisroute, die van Najran (bij Nahom) naar Salalah (in Oman) loopt, waar gemiddeld om de 42 km water is te vinden. Interessant genoeg schijnt Lehi's reisgezelschap juist op deze beide gedeelten van de tocht het meest te lijden te hebben gehad, volgens Nefi's beschrijving. (in 1 Ne. 16:20 en 17:1.)

De gebroken boog

In het Boek van Mormon staat dat Nefi en zijn broeders wilde dieren hebben gedood met pijl en boog, met slingers en met stenen. (Zie 1 Ne. 16:23.) Een plaatselijke gids vertelde ons dat hij daar als jongeman honderden gazellen heeft geschoten, omdat hij nu eenmaal een schietgrage gast was. Hij vermeldde dat het in die heuvels wemelt van wilde ezels, gazellen, antilopen, berggeiten, reeën, duiven, korhoenders, patrijzen, wilde koeien, hazen en ook huisdieren als geiten, paarden, ezels, kamelen en loslopende honden. Deze laatste zijn meestal snelle windhonden, die zijn afgericht op de hazenvangst. Men noemt ze *saluki's*; deze jachthonden zijn algemeen geliefd onder de nomaden en vrijwel elk gezin heeft er een.

Weliswaar komen er in dit gebied met zijn rijke fauna nog veel meer diersoorten voor, die Lehi en de zijnen vermoedelijk niet voor consumptie geschikt hebben geacht, als bijv. wolven, jakhalzen, uilen en slangen. Sprinkhanen, die men volgens de traditionele joodse spijswetten (zie Lev. 11:21–22) wèl mag eten, worden daar ook aangetroffen. De bedoeïenen beschouwen ze als een lekkernij, die ze drogen en bewaren om ze het hele jaar door te kunnen eten; zelfs de honden lusten ze graag. De „sprinkhanentijd,” die maar eens in de zoveel jaar voorkomt, is voor de woestijnbewoners een feestseizoen, enigszins te vergelijken met onze door feestelijke maaltijden gekenmerkte hoogtijdagen, als in Europa de kersttijd en in Amerika de dankdag. (*Aramco World Magazine*, nov./dec. '72, blz. 23:17.)

Juist op onze reis langs de Rode Zeekust in de buurt van de moderne stad Jiddah, beseften wij hoe Nefi's fijn-stalen boog daar had kunnen breken en de houten bogen van zijn broeders hun veerkracht hadden verloren. Voor bijbelteksten waarin sprake is van metalen (in dit geval koperen) bogen, verwijzen wij naar 2 Sam. 22:35, Ps. 18:35 en Job

20:24. Die boogbreuk deed zich voor nadat het gezelschap „vele dagen achtereen“ had gereisd (deze zinsnede wordt door Nefi tweemaal herhaald, zowel in 1 Ne. 16:15 als in vs. 17), en zij „voor een zekere tijd“ hun tenten hadden opgeslagen om weer te kunnen rusten. Dit lag voor de hand, aangezien hun reistempo werd voorgeschreven door de aanwezigheid van vrouwen en kinderen. Daar Nefi in vs. 33 vermeldt dat ze na het voorval met de gebroken boog opnieuw „vele dagen“ na het opbreken van hun kamp reisden voordat ze Nahom hadden bereikt, kan dat onheilskamp halverwege Shazer en Nahom hebben gelegen, ergens in de omgeving van Jiddah in Saoedi-Arabië. De weersgesteldheid is daar ter plaatse een meedogenloze combinatie van hitte, vochtigheid, zand en zout, krachten met voldoende verwoestend vermogen om staal te vernietigen! Wij waren verbluft bij het zien van binnen enkele maanden volledig doorgeroeste autospatborden. Van maart tot november is het er genadeloos heet. Zelfs in het laatst van januari schommelt de temperatuur daarginds rond de 25° C. De vochtigheidsgraad van de lucht bedraagt gemiddeld 60% over een heel jaar gerekend en gedurende het nattere gedeelte van een reeks van vijftien jaar stijgt dit vochtigheidsgehalte tot een jaargemiddelde van 92%. Ongeverfd metaal is gewoonweg niet tegen dergelijke omstandigheden bestand. Volgens onze waarneming werd er, hetzij in de woningbouw of op scheepswerven maar weinig metaal gebruikt.

Zou er ook met Nefi's boog iets dergelijks gebeurd zijn? Verzwakt door de roest, kon die best in zijn handen zijn afgeknaapt toen hij hem tot het uiterste gespannen had. Uit het klimaat valt voorts te verklaren waarom de bogen van zijn broers hun veerkracht omstreeks diezelfde tijd verloren. Als het houten bogen zijn geweest, waren ze in de droge omgeving van Jeruzalem wel rekbaar en sterk van spanning gebleven. Jarenlang verblijf in het vochtige klimaat langs de kustvlakte van de Rode Zee zal ze echter onvermijdelijk vocht hebben doen opnemen tot ze zo buigzaam als jonge boompjes waren geworden. Van kennissen hebben wij overigens vaak vernomen dat ze met hun houten eigendommen soortgelijke ervaringen hadden opgedaan.

Met dit probleem kreeg Nefi dus te maken, maar hij schrijft dat hij hout vond om een nieuwe boog te maken. (1 Ne. 16:23.) Onze vriend Salim Saad, de archeoloog, zette geestdriftig uiteen dat er uit het hout van de granaatappelboom, die in de omtrek van Jiddah groeit, een goede boog viel te maken. Deze bomen komen trouwens overal in het Middenoosten voor, ze gedijen zelfs in brak water. De granaatappel is een vruchtboom van fijnkorrelig hout met betrekkelijk rechte takken, die opmerkelijk buigzaam en taai zijn (ongeveer als wilgenhout).

In Lehi's dagen is Jiddah waarschijnlijk maar een klein dorpje geweest; tegenwoordig is het een grote stad met een half miljoen inwoners. Nog maar 25 jaar geleden werd er in Jiddah werkelijk nog een brief bezorgd, die enkel geadresseerd was aan „de man die bij twee bomen woont.“ Nu staan daar natuurlijk veel meer bomen.

Op een scheepstimmerwerf in Jiddah zagen we hoe men

Boven: De scheepswerven van Jiddah. Deze reusachtige dhau (Arabishe zeilboot) wordt van houten planken gebouwd, die aan een houten geraamte bevestigd worden. Hiervoor worden alleen handwerktuigen gebruikt en de scheepsbouwer heeft het bouwplan in zijn hoofd. Schepen van deze grootte hebben vroeger reizen naar China, Zanzibar en India ondernomen.

Rechtsonder: Gravures versieren vele rotsblokken langs de oude wierookroute. Vermoeide kameeldrijvers hebben door de eeuwen heen een duidelijk spoor achtergelaten, dat de archeologen in onze tijd helpt de oude handelsroutes te ontdekken.

Linksonder: Een met stenen versterkte waterput in Saoedi-Arabië. Water betekent leven in de woestijn. De Bedoeïenen trekken van waterplaats naar waterplaats, zoals waarschijnlijk ook Lehi het gedaan heeft.

Onder: Kleine boten, die aan de kust van Salalah op het droge getrokken werden. De auteur gelooft dat di kust is waar Nefi zijn schip gebouwd heeft.

Boven: De faraovijgeboom in het Middenoosten is niet dezelfde loofboom die in Europa en Amerika zo veel voorkomt. Het is een taale vijgeboom, die erg veel zonneschijn en hitte verdraagt en zelfs met weinig water bestaan kan en vrucht draagt.

Onder: De faraovijgebomen groeien in Salalah, de enige plaats aan de zuidelijke kust van Arabië waar bomen groot genoeg worden om voor de scheepsbouw gebruikt te kunnen worden.

met de hand planken op maat kerfde, en hoe de kiel en boeg van het schip werden bewerkt met handboren, -zagen, dissels en bijlen. We slaagden erin zo'n hardhouten handboor te kopen, met een smeedijzeren boorijzer. Met een leren riem, die er omheen gewikkeld is en aan een beugel bevestigd, wordt die boor rondgedraaid. Hoewel het geheel er voor onze moderne begrippen primitief en onhandig uitzag, hebben we dit werktuig, telkens in luttele seconden, dwars door hardhouten planken heen zien boren.

In de meer naar het noorden gelegen kustplaats Yanbu werden we evenzeer geboeid door de daar op een andere werf gebruikte antieke zagen. Het ijzeren zaagblad zat strak in een houten montuur en werd gespannen met een steel, die door een touw werd gedraaid, dat de uiteinden van het montuur tegenover de zaagtanden met elkaar verbond. Ook hier weer suisde het werktuig, ondanks zijn

ogenschijnlijk primitieve uitvoering, met verbluffend gemak door dikke planken.

Onze gedachten gingen onwillekeurig terug naar de door Nefi over de bouw van zijn schip gegeven uitleg, nl. dat hij „het ruwe hout niet bewerkte op de wijze, die door de mensen werd geleerd.“ (1 Ne. 18:2.) De scheepstimmerwerven langs de kust hadden hem blijkbaar voldoende vakkennis bijgebracht om te kunnen weten dat hij, door de bouwstijl van de Heer te volgen, van de gebruikelijke werkmethoden der mensen afweek.

Wij stonden versteld over de bekwaamheid van die scheepsbouwers. Bij het pasklaar maken van de spanten voor hun schip kozen ze met zorg een boomtak uit die van nature de door hen gewenste kromming vertoonde. Daarna gaven zij er de juiste vorm aan door er hier en daar met kleine handbijlen of dissels een spaantje af te slaan, waarbij ze de natuurlijke buiging van het hout behielden. Tijdens die bewerking gebruikten ze hun voeten en tenen om het stuk hout vast te houden. Met peinzende blik over de Rode Zee starend, wensten wij in stilte dat Nefi nog wat meer bijzonderheden over zijn werk had vermeld.

Voedsel

Onderweg verzamelden we meer gegevens over de heersende voedingsgewoonten. Blijkbaar hebben de woestijnbewoners in de grijze oudheid dezelfde voedingsmiddelen gebruikt als de hedendaagse bedoeïenenstammen. In het Israëliësch Museum zagen we de bewijzen van de produkten die daar al minstens ± 1000 jr. v. Chr. werden verbouwd, o. a. gerst, tarwe, knoflook, dadelzaad, linzen, olijven, noten en eikels. Al deze produkten zijn blijkbaar in Lehi's dagen de algemeen gebruikelijke voedingsmiddelen geweest. Niet alleen tegenwoordig, maar ook in oude tijden vormden ze het volksvoedsel in die streken. Bevriende historici in het Middenoosten hebben ons dienovereenkomstig meegedeeld dat er in de loop der eeuwen in de levenswijze der woestijnbewoners weinig veranderd is. Alle oude geschiedschrijvers die het Arabische schiereiland uit eigen ervaring hebben gekend, maken gewag van een aaneenschakeling van oasen, dorpen en rondtrekkende nomaden langs de hele vermoedelijk door Lehi gevolgde reisroute.

Bij het opmaken van onze lijst van voedingsmiddelen beseften wij dat we de kameel niet mochten overslaan. Een kameel is voor de woestijnbewoners meer dan „het schip der woestijn.“ Het stelt een bepaalde bestaansvorm voor en wordt als een ware gave Gods beschouwd. Het is zo'n belangrijk dier, dat er meer dan 700 Arabische benamingen bestaan ter aanduiding van kamelen in hun talrijke diverse soorten, rassen, staten en stadia van ontwikkeling. Kamelen hebben een gemiddelde levensduur van 40 à 50 jaar, en wijfjeskamelen geven, als ze jongen hebben gehad, nog wel vier jaar lang melk. Bedoeïenen leven soms maanden, zelfs jaren achtereen uitsluitend van kameelmelk en dadels als hoofdvoedsel. Die melk is zo'n kostbaar artikel dat de bedoeïenen het moederdier haar kalf maar een week of zes onafgebroken laten zogen. Daarna bedekken ze de uier met een leren zak en laten

het kalf maar een- of tweemaal daags zuigen, waarna het spoedig is gespeend. (Thesiger, blz. 231)

Sjeik Helwan Habtar uit Abha (Saoedi-Arabië) legde uit dat er voor het levensonderhoud van één mens in de woestijn ca. vier kamelen nodig zijn. Als Lehi dus uitsluitend van de voortbrengselen van zijn kamelen heeft trachten te leven, moet hij wel een grote kudde nodig hebben gehad om zijn gezelschap van minstens twintig mensen van het nodige te kunnen voorzien. Het is echter niet waarschijnlijk dat ze deze bedoeïense levensgewoonte volledig hebben aangenomen, daar zij ook op in het wild voorkomende dieren hebben gejaagd en vermoedelijk op hun verschillende pleisterplaatsen ook landbouw hebben bedreven.

Onze nieuwsgierigheid werd geprikkeld door de vermelding van het feit dat ze „rauw vlees“ aten (1 Ne. 17:2), hetgeen ons tevens tegen de borst stuitte. We waren dus verbaasd toen we tot de ontdekking kwamen dat we dit zelf ook zaten te eten, toen onze vriend Angie Chukri ons in Caïro op deze nationale delicatessen onthaalde. Het werd niet bloederig en wel opgediend, zoals wij het ons hadden voorgesteld, maar fijn gekruid met knoflook en met andere specerijen op smaak gebracht. Men had het in de zon laten drogen tot het van buiten donkerbruin was geworden, maar van binnen was het rozerood en mals in plaats van zo taai als leer. Het overheersende aroma was natuurlijk knoflook, maar het had een zoete, prettige nasmaak, waardoor onze indruk van de barre noodzaak van het eten van rauw vlees volkomen werd veranderd. Later zagen we hoe op de markten van Egypte, Jordanië en Saoedi-Arabië rauw vlees te koop was; dit had de vorm van grote broden als Italiaanse bolognaworst (een soort salami), en het was ongeveer net zo gekruid als het ons door Angie geserveerde gerecht. Bijzonder interessant was voor ons de benaming die de Arabieren hieraan gaven, nl. *basterma*, hetgeen „rauw vlees“ betekent, hetgeen erop scheen te wijzen dat de door Nefi gebruikte bewoordingen niet alleen als beschrijving van dit voedsel dienden, maar het heette echt zo. Was het deze of een dergelijke bereidingswijze, waardoor de Heer Nefi liet zien hoe zij hun voedsel smakelijk maken konden, zodat ze geen vuur nodig zouden hebben op hun hachelijke doortocht over land van de Rode Zeekust naar Overvloed?

Nahom

Nefi vermeldt dat Lehi's kolonie dicht langs de kust van de Rode Zee haar tocht voortzette in zuidelijke richting, waarna ze ten slotte hun tenten opsloegen „op de plaats, die Nahom werd genoemd.“ (1 Ne. 16:34.) Toen men verder trok, „... gingen (wij) wederom op reis door de wildernis en van die tijd af reisden wij bijna oostwaarts.“ (1 Ne. 17:1.) Bij de negentiende breedtegraad slaat de „wierookroute“ naar het oosten af, en daar zou Nahom wel eens gelegen kunnen hebben.

Het dorp dat tegenwoordig bij die negentiende breedtegraad ligt heet Al Qunfudhah (Saoedi-Arabië). Uiteraard waren wij in het bijzonder geïnteresseerd in de plaatselijke begrafenisgewoonten en -gebruiken, want daar in de buurt

moet Ismaël begraven zijn. (Zie 1 Ne. 16:34.) Als men vanaf de plaats die mogelijk de als „Nahom“ aangeduide is geweest in oostelijke richting afslaat, eindigt de Rode Zeekust daar in de ene hoge, ruige bergketen na de andere, die steil uit de zee op rijzen tot een hoogte van omstreeks 3000 m. Eén van de oude karavaanwegen verlaat op ongeveer datzelfde punt de zeekust en slingert zich verder oostwaarts door de Wadi Ababish (zie illustratie 2) over de kruin der bergen tot aan het dorp Suda, waarna deze route samenkomt met de andere wegen in de karavaanstad Abha, thans een regionale hoofdstad in Saoedi-Arabië, gelegen op een hoogte van 1800 m.

De aard van dit terrein overtuigde ons bovendien van het feit dat Lehi inderdaad bij dit punt naar het oosten moet zijn afgeslagen; dit werd vrijwel gewaarborgd door de afwezigheid van andere begaanbare wegen. De verweerde inscripties in de kale rotsen langs deze weg getuigen nogmaals dat karavaanreizigers hier eeuwenlang doorheen getrokken moeten zijn.

In Abha liepen we precies op het moment dat wij hem nodig hadden een uitzonderlijk man tegen het lijf. Helwan Habtar, die aan Amerikaanse scholen was afgestudeerd en academische graden behaald had in de staatshuishoudkunde en economie, nam ons mee naar zijn huis, waar hij zijn geslachtsregister voor ons opsomde tot 22 generaties teruggaande. Drie andere mannen, die 's avonds ook bij hem langs kwamen uit nieuwsgierigheid naar de vreemde bezoekers, wisten ook hun familiestamboom tot in het dertiende geslacht op te sommen. Ze waren verrukt dat wij deze genealogische gegevens op een geluidsband wilden vastleggen.

We hadden het geluk om juist in Abha te zijn op een dinsdag, hetgeen daar de marktdag is, al zoveel honderden jaren dat de heer Habtar niet wist wanneer die gewoonte was ontstaan. Er zijn afzonderlijke markten voor honing, voor wierook, mirre, groenten en fruit, stoffen, kleding, ezels, schapen en kamelen. Onze belangstelling ging in eerste instantie uit naar die afdelingen, waar wierook en mirre werd verkocht. Wierook wordt verhandeld in goudgele klompjes ongeveer ter grootte van een vingertop, terwijl mirre een roodbruine substantie is, verkrijgbaar in brokjes, die op steentjes leken, of in geraspte vorm. De wierook was betrekkelijk goedkoop (een paar dollar per pond), maar mirre is nog prijzig, omdat het voor „medicinale“ doeleinden wordt gebruikt: Zo geeft men iedere pasgeboren baby een tikje in water opgeloste mirre te drinken om het kind alvast te waarschuwen voor de bitterheid van het leven. Door bij het ziekbed van een kind wat mirre in een wierookvat te verbranden meent men het een spoedig herstel te garanderen. In Jeruzalem vertelde een 45-jarige Arabier ons hoe zijn moeder hem als kind, toen hij ziek was, over een schaal met brandende mirre had laten springen. Nu begrepen wij ook wat wellicht een van de redenen was waarom de wijzen uit het oosten het Kindeke Jezus mirre brachten; dat was om Maria te helpen Hem gezond te houden!

Zoals wij reeds in ons voorgaande artikel hebben vermeld, (zie het juli-nummer van „De Ster“) heeft Lehi

Jemen en het Hadhramautdal omzeild, die toen en ook nu nog dichtbevolkte streken waren en zijn. Voor zover wij kunnen nagaan, waren de Mineeërs de eersten die daar een koninkrijk hebben gesticht, omstreeks 1200 v. Chr. In de dagen van Lehi heersten er de Sabijnen, die de opvolgers van eerstgenoemden waren.

Nog iets anders wijst erop dat Lehi niet door Jemen en de Hadramaut-vallei is getrokken. Nefi vermeldt nl. dat ze op dit traject van hun reis rauw vlees aten, geen vuren aanlegden, „veel te verduren“ hadden en uiteindelijk in een vruchtbaar land aan de zee kust aankwamen. (zie 1 Ne. 17:1–5.) Als ze de hoofdroute der wierookkaravanen waren blijven volgen, die meer in zuidelijke richting loopt en door Jemen voert, dan zouden ze meestentijds door een vruchtbaar land zijn gekomen. In plaats daarvan sloeg

Lehi met zijn gezelschap in bijna oostwaartse richting af (zie ons voorgaand artikel in de juli-Ster) en volgde een korter, maar moeilijker deel van de karavaanweg, dat hen vlak langs de zomen van de grootste en meest onherbergzame zandwoestijn op aarde voerde, die zich ten noorden en oosten van Najran uitstrekt. De wierookroute leidt langs de zuidgrens van die woestijn. Over een deel van dit gebied zijn we heengevlogen, per auto hebben wij ons er niet aan gewaagd. Het was een rotsachtig maanlandschap, dor en boomloos, op een enkel stukje gras of struikje na. Gekloofde rotsen, die door aardbevingen en erosie gespleten waren, bedekten het van wadi's doorsneden landschap. Het moet kort tevoren daar geonweerd hebben, want in veel van die wadi's zagen we water staan of stromen. (Wordt vervolgd)

De algemene conferenties zullen plaatsvinden op twee dagen

Het Eerste Presidium heeft een vergadering aangekondigd wat betreft de opzet van de jaarlijkse en halfjaarlijkse conferenties van de kerk. De algemene bijeenkomsten, werden tot nu toe over drie dagen verdeeld, maar zullen nu op slechts twee dagen worden gehouden. In een brief aan de priesterschapsleiders zegt het Eerste Presidium: „De algemene conferentie van april 1977 is gehouden op zaterdag en zondag 2 en 3 april. Op beide dagen werden twee algemene bijeenkomsten gehouden. De algemene vergadering van de Welzijnszorg werd op zaterdag om 7.00 uur gehouden en de algemene priesterschapsvergadering die zelfde dag om 19.00 uur. In plaats van de algemene bijeenkomsten, die in het verleden op vrijdag plaatsvonden, werd vrijdag 1 april nu gewijd aan een studiebijeenkomst voor de regionale vertegenwoordigers van de Twaalf.

De nieuwe opzet van de algemene conferentie van april 1977 zal ook in volgende algemene conferenties worden aangehouden: de algemene (conferentie) bijeenkomsten dienen gehouden te worden op de eerste zondag in april of oktober en op de daaraan voorafgaande zaterdag, terwijl de studiebijeenkomst voor de regionale vertegenwoordigers van de Twaalf op de vrijdag daarvoor dient plaats te vinden.” Dit betekent ook dat in de algemene voorjaarsconferentie niet langer ieder jaar de datum 6 april zal zijn opgenomen, een traditionele dag voor een algemene conferentie, omdat op deze dag de oprichting van de kerk wordt herdacht.

In voorafgaande jaren, zoals bij voorbeeld ook in 1976, werd de voorjaarsconferentie zo gepland, dat de datum 6 april erin kon worden opgenomen, ook al viel deze datum midden in de week.

De eerste conferentie van de kerk werd op 9 juni 1830 gehouden te Fayette, Nieuw York (Essentials in Church History), p. 82), en werd bijgewoond door

alle zevententwintig leden. In september van datzelfde jaar, werd er, eveneens te Fayette, een tweede conferentie gehouden. In 1831 werden er zeven conferenties gehouden in de periode van 2 januari tot en met 26 oktober. De conferenties vonden achtereenvolgens plaats in Fayette, Kirtland, Hiram en Orange County, Ohio. De conferenties die daarna werden gehouden, weerspiegelden de historische ontwikkelingen binnen de kerk, aangezien er vergaderd werd in Armherst, Ohio en vervolgens in Far West, Nauvoo, Winter Quarters en Council Bluffs.

Een aantal uitzonderingen daargelaten, hebben de algemene conferenties altijd in april en oktober plaatsgevonden, omdat de heiligen na hun aankomst te Salt Lake City, hun eerste conferentie in 1848, van 6-8 oktober, hielden. Uitzonderingen op deze regel vormden de 89e conferentie die tot juni werd uitgesteld vanwege een griep epidemie en de halfjaarlijkse oktoberconferentie van 1957, die werd afgelast vanwege de Aziatische griep. Hoewel de heiligen zich in de vallei van het Grote Zoutmeer vestigden, werden de april- en oktoberconferentie van 1885 gehouden te Logan, Utah. Het volgende jaar werden zij gehouden te Provo, en het jaar daarop in Coalville. De aprilconferentie van 1887 werd in Provo gehouden, en pas tijdens de halfjaarlijkse oktoberconferentie kwamen de heiligen weer te Salt Lake City bijeen. Na die algemene conferentie van 1830, die door zevententwintig heiligen werd bijgewoond heeft deze conferentie zich ontwikkeld tot een gebeuren dat door vele duizenden heiligen en gasten wordt bijgewoond in de Tabernakel, in de Assenbly Hall, die als „overloop“ fungeert en in het nabijgelegen Salt Palace. Daarnaast wordt de conferentie „bijgewoond“ door een oneindig aantal mensen dat de conferentie volgt via radio of televisie of via een rechtstreekse telefoonverbinding. Deze mensen bevinden zich in de Verenigde Staten, Canada, Mexico, Midden en Zuid-Amerika, Latijns Amerika, Australië, Nieuw Zeeland, de Filipijnen, Hong Kong, Korea en Japan.

Het zal sommigen van u wel niet verbazen te vernemen, dat er in al onze normatieve kerkboeken teksten voorkomen, die betrekking hebben op de sport. Robert Matthews, een van onze grote leermeesters, vestigt onze aandacht op aan de atletiek ontleende termen, die de apostel Paulus in verscheidene zendbrieven heeft gebezigd. In het voorwoord van zijn studie daarover geeft hij de volgende toelichting:

„In Corinthe (en uiteraard ook in andere steden van het oude Griekenland), werden om de twee jaar wedstrijden gehouden, waarbij alle door de Grieken geliefde sporten werden vertoond, zoals hardlopen, boksen, springen, worstelen, speer- en discuswerpen; ook wagenrennen kwam daarbij aan bod. (Onze hedendaagse Olympische Spelen zijn daarmee te vergelijken.) De prijs bestond slechts uit een erekrans of kroon van dennetwijgen of klimopbladeren, maar de winnaar werd in zijn geboorteplaats met een grootse huldiging verwelkomd. Om zich in een van deze takken van sport te bekwamen en in aanmer-

king te komen voor deelname aan deze evenementen, hadden men een harde training en langdurige oefening nodig. Een deelnemer aan zo'n wedstrijd mocht dat niet alleen voor zijn genoegen doen, maar moest zich door voortdurende zware inspanning op het behalen van de overwinning toeleggen. Bij zijn evangelieprediking maakt Paulus verscheidene toespelingen op deze sportevenementen. Hij heeft het over vuistvechters, worstelaars, hardlopers en over de renbaan, waarin zij lopen. Hij spreekt over zwaardvechters die met wilde dieren vechten, over een kroon voor de winnaars, over doelen en prijzen, zware training om in goede conditie te komen, over degene die het startsein geeft, over de rechter en bovenal over de wil om te winnen. De vroeg-christelijke bekeerlingen waren ongetwijfeld met deze sporten en spelen vertrouwd. Daarom heeft Paulus gebruik gemaakt van het spraakgebruik van die sportmensen om zijn toehoorders aan te sporen het evangelie in hun leven toe te passen. In het bijzonder wilde hij daarmee het grote belang van zelfbeheersing en zelfonthouding aantonen.“

In de sport bespeurde Paulus een van de beste resultaten die een goede training kan opleveren, nl. de wil om te winnen. Hij zag hoe die kampioenen als overwinnaars werden gekroond. In de erekrans die zij ontvingen, zag hij een beeld van de zegepraal die ook hij eens zou behalen, als hij de allerschoonste kroon verkrijgen zou, nl. die van het eeuwige leven. Paulus wist hoe deze krachtmensen voor de overwinning streden, en hij wist hoeveel animo en energie zij in de strijd wierpen. Daarin zag hij een overeenkomst met het leven van een christen. De door Paulus gebruikte beelden zijn bijzonder geschikt vanwege hun godsdienstige betekenis. Evenals Jezus was Paulus bedreven in het gebruik van levendige illustraties, die aan actuele gebeurtenissen waren ontleend. Hij wees erop dat evenals bij een sportwedstrijd de overwinning

De wedstrijd van het leven

DOOR PAUL H. DUNN
van de Eerste Raad van Zeventig

(Geïllustreerd door Ed Holmes)

ook in evangelische zin afhankelijk is van volhardend streven, zelfbeheersing en volkomen toewijding.

Ik wil nu nog iets uit zijn brieven citeren. Zo schreef Paulus aan de Corinthiërs:

„Weet gij niet, dat zij, die in de renbaan lopen, allen wel lopen, doch dat slechts één de prijs kan ontvangen? Loopt dan zó, dat gij die behaalt!“ Al wie aan een sportwedstrijd deelneemt, zei Paulus, beheerst zich in alles, en dat om een vergankelijke erekrans te verkrijgen — zomaar een gewoon boomtwijgje of lauwerkrans, maar wij om een onvergankelijke prijs. „Ik loop dan ook niet maar in den blinde,“ zegt hij verder, „ik ben geen vuistvechter, die zo maar in de lucht slaat. Neen, ik tuchtig mijn lichaam en houd het in bedwang, om niet, na (tot) anderen gepredikt te hebben, wellicht zelf afgewezen te worden.“ (Zie 1 Cor. 9:24–27.)

Let nu eens op wat hij tot zijn vriend Timotheüs zegt, nl.: „Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb mijn loop ten einde gebracht, ik heb het geloof behouden; voorts ligt voor mij gereed de krans der rechtvaardigheid, welke te dien dage de Here, de rechtvaardige rechter, mij zal geven.“ (2 Tim. 4:7–8.) Eveneens aan Timotheüs heeft Paulus bovendien deze gewichtige vermaning gegeven: „Is iemand een kampvechter, dan ontvangt hij de krans alleen, als hij volgens de regels van de kamp heeft gestreden“ (2 Tim. 2:5). Hierop zou ik graag een nadere toelichting willen geven. In één enkele zin ligt hier nl. een geweldige preek opgesloten. Het leven bestaat uit interessante regels en voorschriften, en alleen door zich aan de spelregels te houden kan men als overwinnaar uit de strijd komen.

De wereld heeft behoefte aan wat u te bieden hebt

In de meest letterlijke zin van het woord zijn wij allen naar de aarde gezonden om deel te nemen aan een zeer belangrijke wedstrijd, en aan dat spel zijn prachtige regels en voorschriften verbonden. Als wij zo verstandig zijn geweest om naar de trainers te luisteren, en als wij het begrip en het vermogen hebben om te doen wat zij zeggen, zou ik willen opmerken dat wij een geweldige hoofd-trainer hebben in de persoon van de president van onze kerk, Spencer W. Kimball. U hebt hem horen spreken, evenals de leden van het Quorum der Twaalf en al de Algemene Autoriteiten van de Kerk. U hebt de woorden gehoord van onze bisschoppen en ringpresidenten, van onze leiders en fijne leerkrachten. Dacht u dat al die mensen erop uit waren u voor de gek te houden? Of zouden ze op een bepaald moment in uw leven gezonden zijn om u te helpen en u te leren zich in de wedstrijd van het leven beter aan de spelregels te houden? Ik getuig tot u dat dit laatste het geval is, en u, die in deze wedstrijd meespeelt, zou ik op het hart willen drukken aan hun wijze en bekwame raadgevingen gehoor te geven. In dit stadium van uw levensstrijd moet u twee dingen doen: Ten eerste dient u zich voor te bereiden om het hoofd te kunnen bieden aan de grootse taken die u in de wereld te wachten staan. Ten tweede moet u, als u zichzelf eenmaal op die uitdaging hebt voorbereid, hetgeen u zelf bezit meedelen aan de

wereld, opdat die leefbaarder wordt, totdat het een fijne, heerlijke woonplaats voor iedereen is geworden.

Wij vormen een zendingskerk, dat weet u even goed als ik. De schriften staan vol raadgevingen van onze hemelse Vader, die Hij bij monde van zijn Zoon aan ons bekend heeft gemaakt. Ik wil u daarvan nog even enkele voorbeelden geven om uw geheugen op te frissen, want u hebt het al vaker gehoord. Het betreft een openbaring aan de profeet Joseph Smith, die voorkomt in afdeling 64 van de Leer en Verbonden. Hij ontving deze in september 1831, kort na de oprichting van de kerk. Er waren toen nog niet veel leden, maar ze hadden een enorme, ontzaglijke verantwoordelijkheid in de vorm van de volgende opdracht om het evangelie te verkondigen, door te geven en te onderwijzen. De Heer zei nl. tot de Profeet:

„Daarom, aangezien gij zaakwaarnemers zijt, hebt gij opdracht van de Heer; en wat gij ook doet volgens de wil des Heren, is de zaak des Heren. En Hij heeft u aangegeven om voor Zijn heiligen te zorgen in deze laatste dagen, opdat zij een erfenis in het land Zion mogen verkrijgen.“ (LV 64:29–30.)

Mag ik nu even ophouden om u een vraag te stellen? Hoe moeten zij die erfenis verkrijgen als u en ik hun die boodschap niet doorgeven, als wij hun niet gewillig en doeltreffend het evangelie verkondigen? Vervolgens zegt Hij: „En ziet, Ik, de Here, verkondig u — en Mijn woorden zijn zeker, en zullen niet falen — dat zij deze zullen verkrijgen. „Maar alle dingen moeten op hun tijd geschieden. Verflauwt daarom niet in goeddoen, want gij legt het fundament van een groot werk. En uit het kleine komt het grote voort.

„Ziet, de Here verlangt het hart en een gewillige geest; en in deze laatste dagen zullen de gewilligen en gehoorzamen het goede eten van het land Zion.“ (LV 64:31–34.) Laat mij dit beginsel nog even met een persoonlijk voorbeeld toelichten. In de veertiger jaren werd mijn jongere broer op zending geroepen naar Nieuw-Engeland (in het oosten der Verenigde Staten). Ik zal u alle verdere bijzonderheden besparen, die er eigenlijk niets toe doen, maar kortom, hij ging naar een kleine gemeente in Nova Scotia, een plaatsje dat Kentville heette. Daar was hij het grootste deel van zijn zendingstijd werkzaam. Zoals dat wel meer met ouderlingen en zendingen gebeurt, keerde hij na een blijkbaar mislukte zending huiswaarts, althans te oordelen naar het aantal mensen dat hij had gedoopt. U weet immers hoe oudere broers hun kleine broertjes plagen kunnen, als die niet zoveel hebben gepresteerd, nietwaar? Ik liet dan ook geen gelegenheid voorbijgaan om hem eraan te herinneren hoe weinig bekeerlingen zijn zending had opgeleverd en hem te verzekeren dat hij als zending totaal was mislukt. Bijna op de kop af twintig jaar later werd ik, zijn oudere broer Paul, over datzelfde district tot zendingspresident benoemd. Tijdens mijn eerste districtsconferentie in Halifax (Nova Scotia), kwam er na afloop van de eerste vergadering een vrouwtje naar mij toe en zei: „Elder Dunn, Elder Dunn, hebt u soms een broer die David heet?“ Ik zei: „Ik geloof van wel,“ waarop zij hernam: „Is die vroeger in Nieuw-Engeland op zending

geweest?" Ik zei: „Inderdaad.“ Daarna (zendingen kunnen dit erg waarderen) deed ze haar tasje open en scharrelde wat tussen al haar foto's. Ze haalde er eentje tussen uit en vroeg: „Is hij dat?" Ik zei: „Zo zag hij er 20 jaar geleden wel uit.“ Ze zei: „O, en waar is hij nu?" en ik: „In het zuiden van Californië.“ Toen zij weer: „Och, ik zou zo graag weer eens contact met hem opnemen. Hij heeft me tot de kerk gebracht.“

Ik zei: „Nee, mevrouw, daar vergist u zich toch in. Mijn broer heeft geen mens tot de kerk gebracht.“

„O," zei ze, „niet dat ik u graag op de vingers tik, meneer, maar eh . . ." Daarop riep zij er zes anderen bij, allemaal mensen met grote gezinnen, die toevallig tot de sterkste steunpilaren van het zendingsdistrict Halifax behoorden. Ze zei: „Kijk, al deze mensen zijn dank zij uw broer lid van deze kerk geworden. Wij danken God voor hem.“ Ja, zo komt uit het kleine het grote voort.

Onderwijst uw naaste

Misschien mag ik heel eventjes nog zo'n paar voorbeelden aanhalen. U weet wat de Heer in afd. 88 van de Leer en Verbonden zegt. Hij zegt het daar zo eenvoudig als 't maar kan: „Waarschuw uw naaste.“ (Zie LV 88:81.) Die naasten kunnen zowel uw gemeenteleden als buitenkerkelijken zijn, die op de een of andere manier gewaarschuwd moeten worden.

Nog niet zo lang geleden werd een kennis van mij ernstig ziek. Ik haastte mij naar het Bejaardenziekenhuis in Salt Lake City om te zien of ik iets voor hem doen kon. Hij was wat je noemt een „moeilijk geval" en niet bepaald een van onze meest actieve leden. Dan weet u het wel zo ongeveer. Stellig kent u ook wel zo iemand uit uw naaste omgeving.

Hij was verrast toen ik bij hem op zaal binnenkwam. „Nee maar, hoe wist u dat ik hier lag?"

„Och, de Heer heeft zo zijn eigen methodes om ons dit soort dingen bekend te maken.“

Er was iets niet in orde met zijn bloedsomloop, hetgeen hem lichamenlijk veel ellende bezorgde. In verband met zijn leeftijd was hij er heel slecht aan toe. Hij leed hevige pijn in zijn enkels. Op het moment van mijn binnenkomst, zat hij juist te eten. Ik ging dus op de rand van zijn bed zitten en vroeg: „Zou het iets helpen als ik uw benen even masseerde?" Ik begon hem dus te masseren. Toen zei ik: „Mag ik u eens een persoonlijke vraag stellen? Bent u niet een beetje geschrokken, toen u plotseling ziek werd? Weet de bisschop al dat u hier ligt? Zou u het vervelend vinden als ik het hem vertelde? Zou u een speciale zegen willen hebben?" Hij knikte daarop van ja. „Geloof u daar dan in?" Hij antwoordde: „Nee." „Hebt u wel vertrouwen in mij?" „Jawel." „Weet u wat geloof is?" „Eigenlijk niet.“

Op zijn bed gezeten, probeerde ik hem dit dus uit te leggen. Weet u, ik ondervind wel meer dat de meeste mensen er niets van weten, omdat niemand ze het ooit heeft bijgebracht. Ze begrijpen het niet. Ik gaf hem dus een 2½ min.-toespraakje over het geloof. Wat zijn ook weer de eerste beginselen van het evangelie? Geloof, bekering, doop en de gave des Heiligen Geestes. Om nu op dat

geloof terug te komen, wat staat daar bij nader inzien dan bij? In de Here Jezus Christus. Dat laten we nog al eens achterwege. Ik onderwees hem dus in die eerste beginselen. Hij had ze nog nooit geleerd. Hij was toch al 62 jaar, en in de kerk geboren en getogen.

Bij mijn binnenkomst had ik natuurlijk direct opgemerkt dat er in hetzelfde vertrek nog vier andere mannen lagen. Het was een gemeenschappelijke ziekenzaal, en van een gesprek onder vier ogen kon geen sprake zijn. Hoewel ik van mijn onderricht geen uitgesproken preek maakte, want het bleef gewoon onder ons beiden, had ik intussen wel gemerkt dat de andere zieken hun oren spitsten om te horen wat er gezegd werd. Toen ik dan ook opstond om mijn vriend de handen op te leggen, keerde ik mij eerst, volgens een ingeving van de Geest even om en zei tot de anderen die daar lagen: „Heren, mag ik even uw aandacht vragen, alstublieft?" Ze gingen allemaal recht overeind in hun bed zitten. Daarna zei ik: „Het zal u niet zijn ontgaan dat ik hier ben om mijn vriend op te zoeken, die evenals u ziek is. Ik ben zijn huisonderwijzer. Wij zijn nl. leden van De Kerk van Jezus Christus van de heiligen der laatste dagen, ook wel mormonen genoemd. Ik ben nog niet in de gelegenheid geweest persoonlijk met u allen kennis te maken, en ik weet dus van uw eigen geloof niets af. Wij geloven echter, elkaar in geestelijk opzicht te moeten bijstaan. Vanavond ben ik hier gekomen om een poging daartoe te doen. Ik ga deze man hier nu een speciale zegen geven." Ik vertelde hun nog even in het kort wat dit inhield, en zei toen: „Ik verwacht niet van u dat u dit zelf onderschrijft of verwerpt, maar misschien wilt u wel even eerbiedig zijn, terwijl ik die verordening aan mijn vriend bedien?" Ze bleven daar allemaal doodstil bij zitten. Ik legde dus mijn handen op zijn hoofd en zegende hem. Wij beiden werden door de Geest in het hart getroffen, en een man die, naar ik meen, in geen 22 jaar in de kerk was geweest, liet zijn tranen zonder enige schaamte de vrije loop. Na afloop van de bediening omarmden wij elkaar, en ik zei: „Mag ik u nu nogmaals een persoonlijke vraag stellen? Heb ik u gekrenkt?"

„O nee, Broeder Dunn," zei hij, „dit is één van de heiligste momenten van mijn leven geweest. Dank u, dank u wel!" Toen ik mij al had omgedraaid om de ziekenzaal te verlaten, wilden vier andere mannen ook graag een zegen ontvangen, hoewel twee van hen niet eens lid van onze kerk waren. Zo ziet u, als heiligen der laatste dagen hoeft u zich niet te generen voor wie of wat u bent. Er staat ons allen wel een geschikt ogenblik te wachten, waarop wij iemand kunnen onderwijzen, en hem deelgenoot mogen maken van die volstrekt onschatbare gave, die ons geschonken is. Ik bid God dat wij enig inzicht mogen krijgen in deze grootse en gewichtige taak die voor ons ligt.

Komaan, u hebt het in u om alles te kunnen volbrengen, waartoe u hierheen bent uitgezonden. Tot besluit nog even dit: Bedenk wel, vergeet het niet, dat de wedstrijd van dit leven een prachtig, spannend spel is, dat u kunt winnen als u zich maar aan de regels houdt. Dan zult u zichzelf en de Heer vinden, en het evangelie aan anderen doorgeven.

Zijn schapen weiden

DOOR THÉO E. McKEAN

Lekkernijen kunnen wel erg aantrekkelijk zijn, maar in mijn jongensjaren ging er voor mijn hongerige maag nooit iets boven een eenvoudige maaltijd van eigengebakken warm brood, met smeltende boter besmeerd, die bij mijn thuiskomst uit school zo vaak voor mij klaar stond. *Mijn moeder wist wel hoe ze haar kinderen het best kon voeden.* Zij betoonde ons liefde, begrip en hulp, en wel op de eenvoudigste, maar niettemin de meest doeltreffende manier.

Het kostte mij naderhand dan ook geen moeite te begrijpen waarom onze Heer zichzelf en zijn evangelie eens „het brood des levens“ heeft genoemd (zie Joh. 6:32–35.) Het is evenmin moeilijk in te zien dat „zijn lessen in de loop der eeuwen . . . altijd eenvoudig, indringend en op de man af zijn gebleven, omdat ze ook als zodanig waren bedoeld“. (Zie blz. 19 van Elder Boyd K. Packer's boek *Teach Ye Diligently* (Onderwijst ijverig), uitgave van Deseret Book Co., Salt Lake City, 1975.)

Onderwijzen naar het voorbeeld van de Heer

Als onderwijzers of aspirant-onderwijzers van het evangelie wordt een van onze zwaarste opgaven gevormd door het ontwikkelen van het vermogen even eenvoudig en duidelijk les te geven als de Heiland zelf. (zie de grafiek „Onderwijsverhoudingen,“ waaruit het verband tussen leerling en de leerkracht blijkt, voorkomende in *De Ster* van april 1977.)

De manier waarop de Heiland leerde had niets ingewikkelds of moeilijks, volgens Elder Packer, die verder beoogt: „Wij kunnen in gedachten teruggaan naar de tijd, waarin Hij zijn bediening onder de mensen vervulde. We

moeten eens goed opletten wat Hij hen leerde. We kunnen ook zien hoe Hij het deed. Als wij dan de opdracht krijgen om zijn schapen te weiden, kunnen wij heengaan en evenzo doen.“ (*Teach Ye Diligently*, blz. 19.)

Bij het lesgeven kunnen tal van methodes, hulp- en leermiddelen worden gebruikt, „maar uiteindelijk is het eigenlijke onderwijs grotendeels in drie punten samen te vatten: (1) De presentatie van de les, (2) vraag en antwoord, en (3) de repetitie van het geleerde.“ (Idem, blz. 224.)

De presentatie van de leerstof stelt de leerkracht in de gelegenheid de fundamentele waarheden of beginselen van het evangelie uiteen te zetten, en de leerling om er kennis van te nemen. Door middel van vraag en antwoord krijgt de leerling de kans die waarheden nader te onderzoeken, duidelijker te onderkennen en te begrijpen. Bij de repetitie wordt de leerling aangespoord het geleerde in zijn geheugen terug te roepen, te herhalen en zich de leerstof eigen te maken door deze ter harte te nemen.

De presentatie van de les

Dit onderdeel mag niet worden beschouwd als gewoon voorlezen of zonder meer onder woorden brengen van de inhoud van de les door de leerkracht, maar moet erop gericht zijn het geestelijk leven der leerlingen te stimuleren en de diepste behoeften van hun ziel te bevredigen.

De Heiland, wiens voorbeeld wij bij ons onderricht altijd behoren na te volgen, diende nooit iets anders op dan het „ware brood des levens.“ Het stukje brood dat Hij zijn toehoorders telkens voorzette en de grootte van elke portie was afhankelijk van hun aard en behoeften. De bereidheid van de leerling om de waarheid te verstaan en er gevolg aan te geven hield nauw verband met de vorm waarin het geestelijk voedsel werd opgediend. Toch was dit altijd eenvoudig, ongecompliceerd en voedzaam voor de geest. Packer's boek vervolgt:

„Bij nadere bestudering van Jezus' onderwijsmethode zal het ons niet ontgaan dat er één beginsel was, dat Hij bij zijn onderricht vaker toepaste dan enig ander uitgangspunt. Als ook wij dit leren gebruiken, zal dit ons bij ons godsdienstonderwijs meer tot lering kunnen strekken dan al hetgeen wij voorts van zijn leermethodes kunnen opsteken. De pedagogen noemen dit het „herkenningsbegin-sel.“

„Dit begrip wordt nader omschreven als ‚het leren begrijpen of begrijpelijk maken van een begrip aan de hand van voorbeelden uit eerder opgedane levenservaringen.‘ Dit betekent dat wij bij het uitleggen van een moeilijk begrip, zoals bijv. eerlijkheid, eerbied of liefde, moeten uitgaan van de persoonlijke ondervinding van de leerling. Daarbij spreken we dus over zaken die hem reeds bekend zijn. Als wij dan overgaan tot een vergelijking daarvan met wat wij hem willen uitleggen, zal hij de betekenis ervan onderkennen.“ (Id., blz. 20.)

Jezus begon zijn lessen veelal met de woorden: „Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan. . .“ Vervolgens vergeleek hij dat koninkrijk met iets dat zij al kenden of begrepen. (Zie het hiernavolgende artikel, getiteld „Toe-

passing van het ‚herkenningsbeginsel‘ bij ons onderwijs,“ waarin dit principe uitvoeriger wordt behandeld.)

Een lichte variatie hierop houdt verband met het gebruik van visuele hulpmiddelen. De door de Heiland zelf gebruikte voorbeelden ontleende Hij meestal aan het natuurlijk milieu van zijn toehoorders. Zo bevonden er zich waarschijnlijk vijgebomen, geldstukken, leliën e. d. binnen de gezichtskring der leerlingen op het moment dat Jezus hen daarop wees.

In de volgende raadgevingen van broeder Packer vinden wij enkele goede richtlijnen voor het gebruik van visuele leer-middelen, met name van de door mensenhanden gemaakte:

„Zorg ervoor dat u een spaarzaam gebruik van deze hulpmiddelen maakt. De beste zijn eigenlijk nog de eenvoudigste, die vaak tevens het gemakkelijkst verkrijgbaar zijn. Zo vind ik per saldo het schoolbord een onovertroffen leermiddel, dat door weinig andere wordt geëvenaard. In de eerste plaats is het gemakkelijk in het gebruik, en ten tweede is het nu vrijwel overal ter wereld verkrijgbaar. Het schoolbord kunt u gebruiken als een geschikt punt waarop uw leerlingen hun ogen gericht kunnen houden, terwijl de hoofdpunten van de les mondeling door u worden gepresenteerd. Onder het praten kunt u net genoeg op het bord zetten om er hun aandacht op te concentreren en aan te geven wat de bedoeling is, maar nooit zoveel dat ze door het visuele hulpmiddel zelf worden afgeleid, zodat dit interessanter voor hen wordt dan de les die u ze wilt geven.

„De meest voorkomende fout bij het gebruik van opgeschreven woorden als visuele hulpmiddelen is het zichtbare niet gelijktijdig met het hoorbare te laten samenvallen. Deze fout wordt zo veelvuldig begaan dat men het maar een enkele keer goed ziet gebeuren. Als u iets op het schoolbord moet schrijven, als u woorden op een grafiek wilt laten zien of op een flanelbord zet, of als u ze op een scherm projecteert, moeten de leerlingen steeds tegelijk met hun ogen zien wat ze men hun oren horen. . .

„Audio-visuele hulpmiddelen kunnen een klas tot zegen strekken, maar ze kunnen ook een vloek voor het onderwijs zijn. Het hangt er maar vanaf hoe men ze gebruikt. Ze zijn te vergelijken met specerijen en aroma's bij de maaltijd. Men moet er zuinig mee omspringen om de les te accentueren of belangwekkender te maken.“ (Id., blz. 224–225.)

Vraag en antwoord

De vraag-en-antwoord methode vormde ook een belangrijk onderdeel van het door de Heiland gegeven onderricht. Hij maakte hier echter een geheel uniek gebruik van. Daarbij schoof Hij dan meestal de verantwoordelijkheid voor het overbrengen van de les af op de schouders van de leerlingen. Hij deed dit door zijn vragen en antwoorden

zo te formuleren dat de leerling genoodzaakt werd de leerstof op zich te laten inwerken en zich er intensief mee bezig te houden. Zo kwam de leerling dus tot inzicht en begrip door zijn eigen hart in het licht van die waarachtige grondbeginselen te onderzoeken en de hand in eigen boezem te steken.

De Heiland stelde vragen als bijv.: „U is door Mij gegeven het zout der aarde te zijn; maar wanneer het zout smakeloos wordt, waarmede zal de aarde worden gezouten?“ (Zie 3 Ne. 12:13), of: „Wat ziet gij de splinter, die in het oog uws broeders is, maar de balk, die in uw eigen oog is, bemerkt gij niet?“ (3 Ne. 14:3.)

Dergelijke vragen zijn typerend voor de unieke onderwijsmethode van de Zaligmaker, waardoor Hij zijn toehoorders een duidelijker inzicht verschafte in de leer van het evangelie, dat Hij hun tevens op zichzelf leerde toepassen. Ook beantwoordde Hij een vraag vaak met een weder-vraag. De leerling kon dan het antwoord op zijn eigen vraag zelf te weten komen door de door de Heiland gestelde te beantwoorden!

„Diezelfde methodes kunt u ook toepassen. Als een van uw leerlingen een vraag stelt, . . . wacht u er dan voor die niet *zelf* te beantwoorden, zonder uw leerlingen de nodige tijd te gunnen om die vraag met elkaar te bespreken en zo mogelijk hun eigen antwoord hierop te vinden. Het is voor een leerkracht zo gemakkelijk, op eenvoudige vragen meteen het antwoord te laten volgen en zo een gesprek af te sluiten, waaruit een leerzame en levendige discussie had kunnen ontstaan.

„Een verstandige leerkracht zal op zo'n situatie vlug en welgemoed reageren door te zeggen: ‚Dat is een interessante vraag. Hoe denkt de klas daarover?‘“ Of: ‚Is er iemand in de klas die dit boeiende vraagstuk weet op te lossen?‘

„Een eenvoudige dialoog, waarbij de hele klas betrokken raakt, waardoor uw leerlingen hun eigen verstand gaan gebruiken en hun gemoed ontvankelijk wordt voor uw onderricht.“ (*Teach Ye Diligently*, blz. 55–56.)

Repetitie

De Heiland ging dikwijls na of een leerling de les begrepen had door hem te vragen de daarin vervatte waarheid te herhalen of in zijn geheugen terug te roepen. (Zie Luc. 10:36–37 bijvoorbeeld.) Doorgaans liet Hij op dit „overhoren“ van de les, waarmee Hij iemand een bepaalde waarheid had willen voorhouden, de uitnodiging volgen: „Ga heen, doe gij evenzo.“ (Luc. 10:37.)

Zo beginnen wij dus in te zien hoe eenvoudig, duidelijk en toch doeltreffend de Heiland heeft onderwezen, hoe Hij de schapen van zijn Vader weidde en hen voedde met het ware brood des levens. Laten *wij* dan heengaan en evenzo doen.

Toepassing van het „herkenningsbeginsel” bij ons onderwijs

DOOR BOYD K. PACKER*

Bij nadere bestudering van Jezus' onderwijsmethode, zal het ons niet ontgaan dat er één beginsel was, dat Hij bij zijn onderricht vaker toepaste dan enig ander uitgangspunt. Als ook wij dit leren gebruiken, zal dit ons bij ons godsdienstonderwijs meer tot lering kunnen strekken dan al hetgeen wij voorts van zijn leermethodes kunnen opsteken. De pedagogen noemen dit het „herkenningsbeginsel.”

Begrijpen aan de hand van vroegere levenservaring

Bovenbedoeld beginsel wordt nader omschreven als „het leren begrijpen of begrijpelijk maken van een begrip aan de hand van voorbeelden uit eerder opgedane levenservaringen.” Dit betekent dat wij bij het uitleggen van een moeilijk begrip, zoals bijv. eerlijkheid, eerbied of liefde, moeten uitgaan van de persoonlijke ondervinding van de leerling. Daarbij spreken we dus over zaken die hem reeds bekend zijn. Als wij dan overgaan tot een vergelijking daarvan met wat wij hem willen duidelijk maken, zal hij de betekenis ervan onderkennen.

Jezus beheerste dit leerproces inderdaad volkomen. Een diepgaand onderzoek naar de wijze waarop Hij dit beginsel toepaste en inzicht in de reden waarom Hij hier zo veelvuldig gebruik van maakte is zeer verhelderend voor iedereen die thuis of in de kerk met goed gevolg anderen wil onderwijzen . . .

Gebruik concrete voorbeelden voor het uitleggen van abstracte begrippen

Als wij geloof op de een of andere manier in verband konden brengen met iets dat de leerling al kent, iets tastbaars of meetbaars in termen van ruimte of tijd, dan zou het ons veel gemakkelijker vallen een les over dat begrip te geven. Dan kunnen we de woorden vinden om het te beschrijven en er verhalen over verzinnen. Dan kunnen we het nameten, of nog beter, we kunnen het uittekenen. We kunnen er dia's van vertonen of flanelbordplaatjes, gekleurd en wel. We kunnen er een les van maken, waarin wij een concreet voorwerp als voorbeeld

kunnen nemen om dit te vergelijken met het abstracte begrip dat wij onze leerlingen willen bijbrengen. Daar hebben ze houvast aan, omdat leerlingen in het algemeen gesproken meer belang stellen in dingen waar ze mee vertrouwd zijn dan in iets waar ze geen weet van hebben. De letters van het alfabet kunnen tot woorden worden gerangschikt, die op hun beurt symbolen worden voor het weergeven van voorwerpen uit de tastbare wereld die ons omgeeft. We kunnen een boek vol dergelijke symbolen openen en bij het aflezen daarvan „zien“ wij als het ware de dingen die ze voorstellen. Zo kunnen wij ons ook met behulp van alledaagse dingen, die ons heel bekend voorkomen, een voorstelling vormen van ontastbare, onzichtbare idealen. We kunnen uit deze symbolen ook iets leren „aflezen“ en in gedachten kunnen wij daardoor de begrippen die ze voorstellen ook „zien“, zoals geloof, liefde, barmhartigheid en gehoorzaamheid.

Zo heeft Jezus de mensen onderwezen. Wij allen kunnen ook op die manier leren onderwijzen. Als wij dat eenmaal kunnen, leren wij onze eigen kinderen en de andere kinderen van onze hemelse Vader onderrichten „in alle dingen, die tot het koninkrijk van God behoren, die (zij dienen) te begrijpen.” (Zie LV 88:78 en hoofdstuk 5 van het hier telkens geciteerde boek, onder het opschrift „Apperception“, blz. 20, 26–27.)

Er bestaat een praktische methode voor het omzetten van het begrip geloof of welk ander ontastbaar ideaal dan ook, in iets tastbaars en leerzaams. Daarvoor kunnen we inderdaad een bepaalde handelwijze volgen. Deze methode kan van onschatbare waarde zijn voor onderwijzers, vooral godsdienstonderwijzers. Ook ouders kunnen er baat bij vinden als ze hun kinderen moeilijk te begrijpen dingen willen duidelijk maken.

Op het eerste gezicht lijkt deze methode misschien te eenvoudig om bruikbaar te kunnen zijn, maar bij nadere bestudering en wat experimenteren zullen we bemerken dat wij er veel nut van kunnen hebben.

U moet daarbij bedenken dat deze onderwijsmethode aan het Nieuwe Testament is ontleend, en u mag ook niet vergeten dat Jezus, de grote Leermeester, voor ongeletterde toehoorders zijn uiteenzettingen gaf van de onzichtbare, ontastbare idealen van het evangelie. Om de mensen te

* Uit zijn boek *Teach Ye Diligently* (Onderwijs ijverig), uitg. van Deseret Book Co., Copyright 1975, met toestemming van de auteur.

leren wat geloof, liefde, broederschap en bekering was, maakte hij gebruik van gelijkenissen, waarin hij het on-tastbare, onzichtbare ideaal vergeleek met een bekend, gewoon voorwerp waarmee zijn discipelen reeds vertrouwd waren. Dat verstaan wij onder herkenning door bewuste waarneming, en hier volgt het recept:

..... is gelijk aan

Vul in het eerste open vakje het denkbeeld of begrip in dat u nader moet verklaren, bijvoorbeeld GELOOF.

GELOOF is gelijk aan

Gebruik nu uw fantasie en bedenk eens een tastbaar voorwerp dat de leerlingen zullen herkennen en dat met geloof is te vergelijken. Hoe huiselijker, alledaagser en gewoner uw voorbeeld is, hoe beter dit als toelichting kan dienen. U kunt misschien dit woord gebruiken: GELOOF is gelijk aan EEN ZAADKORREL. Dat is echt waar, althans Alma vond dat ook:

„Laten wij nu het woord bij een zaadkorrel vergelijken. Indien gij plaats inruimt in uw hart, zodat er een zaadkorrel kan worden gezaaid, en het een echte of goede zaadkorrel is, en gij die niet door uw ongeloof uitwerpt, zodat gij de Geest des Heren wederstaat, ziet, het zal in uw boezem beginnen te zwellen, en wanneer gij dat gevoelt, zult gij tot uzelf zeggen: Het moet wel een goed zaad zijn, of een goed woord, want het begint mijn ziel te verruimen; ja, het begint mijn verstand te verlichten, het begint mij aangenaam te stemmen.

„Nu, zou dit uw geloof niet vermeerderen? Ik zeg u, „ja; het is echter niet tot een volmaakte kennis volgroeid.“ (Alma 32:28—29.)

Let eens op: U hebt het begrip „geloof“ herleid tot een tastbaar voorwerp, dat uw leerlingen kennen. Nu hebt u iets concreets gevonden. Geloof is met een zaadkorrel te vergelijken. Ook Jezus heeft dit zelfde beeld gebruikt: „Voorwaar, Ik zeg u, indien gij een geloof hebt als een mosterdzaad, zult gij tot deze berg zeggen: Verplaats u van hier daarheen en hij zal zich verplaatsen en niets zal u onmogelijk zijn.“ (Matth. 17:20.) Door vergelijkenderwijs ook nog het beeld van die berg te gebruiken, gaf hij er een bepaalde dimensie aan, waardoor de les nog begrijpelijker en indrukwekkender werd.

Als u het geloof eenmaal met iets concreets hebt vergeleken, kunt u er afbeeldingen van laten zien, het beschrijven en het meten. U kunt met zoveel woorden zeggen hoe groot het is, welke kleur het heeft en wat de structuur van zo'n zaadkorrel is. U kunt er een op het schoolbord tekenen, een plaatje opzoeken, een dia maken of een knipseltje voor het flanelbord. Bij uw aanschouwelijk onderwijs kunt u een paar echte zaadkorrels laten zien, misschien wat uit een pakje groentezaad of de pit uit een of andere vrucht.

Ook zou men de leerlingen een paar van die zaadjes kunnen meegeven om thuis in een bakje te planten. De leraar kan bijv. een plant besproeien en andere planten laten verdorren om evenals Alma aan te tonen dat geloof gevoed moet worden. Als een leerkracht zulke vergelijkingen maakt, beginnen de leerlingen al spoedig in te zien wat

geloof is en komen zo weer een stapje nader tot kennis en begrip van een beginsel van het evangelie.

Herkenning is de sleutel tot beter godsdienstonderwijs

Dit bewust onderkennen van een abstractie kan bij het overbrengen van menige les dienst doen om uw leerlingen abstracte begrippen bij te brengen als geloof, hoop, naastenliefde, eerbied enz. Zelfs jonge kinderen kunnen zo heel goed worden onderwezen, hetgeen voor hun verdere leven van grote betekenis kan zijn. Nu wij weten van hoe grote waarde dit beginsel voor onze leerkrachten thuis of in de kerk is, hoeven wij werkelijk niet meer te weifelen of te struikelen en deze verheven begrippen op een halfbakken manier te onderwijzen, als we ze met zoveel succes uiteen kunnen zetten. Nu wij dit ene dus weten hebben wij daarmee een zeer belangrijke sleutel in handen om het evangelie van Jezus Christus beter te kunnen onderwijzen.

Laten wij eens een ander beeld gebruiken en het onderwerp *bekering* in ogenschouw nemen.

BEKERING is gelijk aan

Welk alledaags gebruiksartikel, dat bij iedereen welbekend is, zouden we met bekering kunnen vergelijken? Als we daarvoor nu eens zeep uitkozen?

BEKERING is gelijk aan ZEEP

Een les ter verduidelijking van dit begrip zou als volgt uitgewerkt kunnen worden:

Bekering is de zeep van het leven. Bij een juist gebruik kunnen wij daarmee van onze overtredingen worden gereinigd. Toch zijn er mensen die altijd vuil blijven. Waarom? Waarom maken zoveel mensen geen gebruik van het wasmiddel, dat bekering heet, terwijl het toch voor iedereen onmiddellijk en doorlopend verkrijgbaar is?

Ook het misbruik dat men van dit beginsel kan maken zou u als volgt met een voorbeeld kunnen toelichten. Geef een beschrijving van een mooie witte zakdoek, schoon en ongebruikt, die men in de modder heeft laten vallen. Als we die zakdoek zorgvuldig uitwassen, is hij weer schoon, maar veronderstel eens dat hij weer in de modder valt en opnieuw moet worden uitgewassen. Daarna komt hij nog vele malen in de modder en vervolgens in de was terecht. Al gauw wordt het weefsel dan grauw en zo van vuil doortrokken dat het steeds moeilijker wordt om hem, zelfs met een krachtige zeepsoort weer helder te krijgen.

Ik heb deze formule eens ter sprake gebracht in een vergadering met kweekschoolonderwijzers en in die groep leerkrachten de vraag opgeworpen of zij hun gedachten eens wilden laten gaan over het onderwijzen van bekering. Het was interessant om te zien hoe wij samen tijdens een discussie van een uur minstens twaalf situaties uit het dagelijkse leven wisten te bedenken die daarvoor dienst konden doen.

Gebruik uw verbeeldingskracht

Het is van belang te begrijpen dat als men de zaken te letterlijk of te technisch opvat, geen enkele vergelijking of gelijkenis geheel opgaat, zelfs de door de Heer gebruikte

voorbeelden voldoen dan niet. U moet uw fantasie een beetje laten werken.

Ik weet nog hoe ik eens een leraar heb gekend die aanvoerde dat bekering eigenlijk niet met zeep is te vergelijken. Wat dat aangaat, is het koninkrijk der hemelen in werkelijkheid ook geen visnet, en lijken de Farizeeën trouwens evenmin op witgekalkte graven. Daar is wel wat scheppende verbeeldingskracht bij nodig. Als u geen pogingen in het werk stelt om die fantasie te ontwikkelen, wordt u wel een saaie leraar, die zijn gehoor niet weet te boeien. Als u erop uit bent om alles letterlijk te nemen, is geen enkele zinspeling op het herkenningsbeginsel eigenlijk goed genoeg voor u. (Zie hoofdstuk 6, getiteld „Is like unto . . .“, blz. 28-31).

Nu u er enig idee van hebt hoe het herkenningsbeginsel werkt, zal het leerzaam zijn de Schriften nog eens te raadplegen, waarin vele voorbeelden van deze onderwijsmethode zijn te vinden. Bij zijn onderwijs had Jezus het altijd over algemeen bekende voorwerpen en belevenissen. Door de voorbeelden die Hij gaf wat nader te bestuderen, komt men tot het inzicht dat daar tal van heel gewone illustraties bij zijn. Door van die overbekende toestanden aan te halen ging Jezus uit van hetgeen de mensen wisten om ze iets te kunnen leren.

Eén van de dingen die Jezus met de meeste mensen die Hij onderwees gemeen had, was zijn normale levenservaring. Uit de gegevens waarover wij beschikken ten aanzien van zijn privéleven, mogen wij concluderen dat Hij door zijn tijdgenoten als een gewoon mens was te beschouwen, een kind van zijn tijd. Zijn onderricht weerspiegelt het leven in die lang vervlogen dagen en geven ons een beeld van de wereld van toen.

Hij bracht zijn onderwijs rechtstreeks in verband met de achtergrond van zijn toehoorders. Vaak verwees Hij daarbij naar het elementaire godsdienstige onderricht, dat in het leven van iedere jongen in die tijd van het hoogste gewicht was . . .

Doodgewone, alledaagse dingen

De bergrede is misschien een even vruchtbaar voorbeeld van dat onderricht als elk ander onderdeel van zijn leer. Een al even rijke bron van kennelijk herkenbare leerstof is te vinden in de bestudering van de gelijkenissen. Jezus heeft in die verhalen ondervindingen aangehaald, die in zijn tijd eigen waren aan het gewone dagelijkse leven in Palestina, of die op de geschiedenis van het joodse volk sloegen, als Hij zinspeelde op algemeen bekende bepalingen uit de wet van Mozes.

Hij sprak over kippen, kuikens, vogels, bloemen, vossen, bomen, inbrekers, struikrovers, zonsondergangen, rijken en armen, de medicijnmeester, het verstellen van kledingstukken, het uittrekken van onkruid, het aanvegen van het huis, het voederen van zwijnen, het dorsen van koren en het opslaan daarvan in schuren, het bouwen van huizen, het huren van arbeiders en tientallen andere alledaagse dingen. Daar is niets geheimzinnigs of duisters

aan en al die beelden zijn ontleend aan de levensechte, alledaagse ervaringen van de mensen die Hij onderwees.

„. . . is gelijk . . .“

Voortdurend vergeleek Hij de tastbare wereld om ons heen met de ontastbare wereld in ons innerlijk. Keer op keer, telkens opnieuw gebruikte Hij de uitdrukking „is gelijk,“ of begon Hij zijn gelijkenissen in bewoordingen als: „Het wordt vergeleken met . . .“

Ter verduidelijking van de les

Wij moeten steeds bedenken dat Jezus niet enkel tot de mensen van zijn tijd sprak over hun belevenissen en de dingen in hun eigen milieu. Hij wilde hun niets leren over hennen en kuikens. Het beeld van de hen met haar kuikens in Matth. 23:37 gebruikte Hij alleen om hun iets anders voor te houden. Hij bracht deze gebeurtenissen uit de zichtbare wereld over en weer in verband met de onzichtbare wereld in ons binnenste. Hij maakte de toepassing en de vergelijking, zodat de les volkomen duidelijk was . . .

Bij elke verhandeling was de toepassing het punt waar alles om draaide. Bij zijn vermelding van het zout (in Matth. 5:13) was Hij er bijv. niet op uit zijn toehoorders aan dit algemeen gebruikelijke tafelkruid te herinneren — dit was trouwens zo iets vanzelfsprekends, dat het, als het in ander opzicht was vermeld, bijna onnozel was geweest, doch het woordje *zout* in verband met zijn onderricht gebruikt, diende niet om de mensen te vertellen hoe ze moesten eten, maar veeleer als aanloopje tot het over en weer in verband brengen van de vroegere ervaringen van zijn leerlingen met grotere, veel omvattender, diepzinniger onderwijsmodellen.

We hebben al eerder vermeld dat begrippen als geloof, bekering en nederigheid moeilijke leerstof zijn, omdat we ze niet zichtbaar kunnen maken. Ze hebben geen afmetingen, geen vorm, geen structuur, geen kleur en zijn dan ook moeilijk met woorden uit te beelden. Door ook gebruik te maken van de door Jezus toegepaste methode kunnen wij ze toch heel goed uiteenzetten. (Hoofdstuk 1, getiteld „It's in the book.“ „Er staat geschreven,“ blz. 33–36, 38–39.)

Overal zijn punten te vinden die verband houden met een bepaald onderwerp en die als vergelijking of verwijzing kunnen dienen. Vele daarvan komen in onze eigen omgeving voor, als wij er maar oog voor hebben, getuige het volgende voorbeeld.

Een nieuwe wereld

Tijdens de tweede wereldoorlog was ik als cadet in opleiding op de vliegbasis Thunderbird Field bij Scottsdale in Arizona. In het weekend gingen we wel eens naar Phoenix en dan keerden we 's zondagsmiddags weer langzamerhand naar onze basis in Scottsdale terug. Dit was in die dagen een landelijk voorstadje van Phoenix en het bestond toen nog uit niet veel meer dan een kruispunt.

Eens op een zondag konden wij met een heel stel jongens geen lift krijgen. We aanvaardden dus maar vast de lange wandeling naar onze basis terug. Terwijl wij zo met elkaar

optrokken, werden wij ingehaald door een oude auto en bood een heer ons een lift aan. We waren met zovelen dat we niet allemaal in zijn ourde wagen konden, maar we konden ook nog op de treeplanken staan. Hij reed dus zachtjes verder en wij maar babbelen. Verscheidene jongens klaagden erover dat die woestijn daar zo dor en droog en levenloos was. Tenslotte stopte de auto en de chauffeur zei dat hij ons iets wilde laten zien.

Toen vertelde hij ons dat hij natuurkundeleraar was en we wandelden een poosje gezamenlijk de woestijn in. Hij liet ons planten, dieren en levende wezens zien en opende onze ogen voor een nieuwe wereld. Hij wees verschillende verschrompelde en ogenschijnlijk dode planten aan.

„Alles waar ze op wachten is de lenteregen,“ zei hij. „Neem dit nu eens,“ voegde hij eraan toe, op een verwelkt hoopje plantaardige stof wijzend, „zet dat in het water en binnen een paar uur ontplooit het zijn bladeren en wordt groen. Het is heus een heel mooie plant als je hem goed bekijkt, maar hij blijft onopgemerkt omdat er eigenlijk nooit iemand de moeite neemt om ernaar om te kijken.“

Daarna is de woestijn nooit meer dezelfde dorre vlakke voor mij geweest als voorheen. Naderhand was ze altijd prachtig en uitermate boeiend.

Als wij het herkenningbeginsel eenmaal begrijpen, komt de hele wereld ook zo tot leven. Dan zien wij overal waar wij ons heen wenden zinvolle voorbeelden en symbolen.

Dit onderwijsbeginsel opent ons een wereld vol visuele hulpmiddelen. Als wij deze methode beheersen, kunnen wij het gezichtsvermogen aan onze communicatiemiddelen toevoegen. Gebruik makend van voorbeelden die onze leerlingen letterlijk met hun ogen kunnen zien, kunnen wij ze ertoe brengen eveneens inzicht te verkrijgen in onzichtbare idealen. Een afbeelding is meer waard dan duizend woorden.

Wanneer een leraar eenmaal gaat omzien naar dingen waarmee hij begrip die in zijn lessen voorkomen kan „vergelijken“, dan ontdekt hij een nieuwe wereld. Dan weet hij dat hij, om een ideaal te kunnen verwezenlijken, soms het wezenlijke moet weten te idealiseren. (Hoofdstuk 9, „A world of examples“, blz. 51-52.)

En dan zullen de engelen met de heerlijkheid van Zijn macht worden gekroond, en de heiligen zullen met Zijn heerlijkheid worden vervuld, en hun erfdeel ontvangen en aan Hem gelijk worden gemaakt.

En dan zal de eerste engel wederom zijn bazuin in de oren van alle levenden doen schallen, en de geheime daden der mensen en de machtige werken van God in de eerste duizend jaren openbaren.

En dan zal de tweede engel zijn bazuin doen schallen, en de geheime daden der mensen, en de gedachten en voornemens van hun hart, alsmede de machtige werken van God in de tweede duizend jaren openbaren —

En zo voort, totdat de zevende engel zijn bazuin zal doen schallen; en hij zal op het land en op de zee staan, en zweren in de naam van Hem, Die op de troon zit, dat er geen tijd meer zal zijn; en Satan, die oude slang, die de duivel wordt genoemd, zal worden gebonden en voor een tijdperk van duizend jaren niet worden losgelaten.

(L&V 38:107-110)

Een Moderne Godsman

Ik heb in de Bijbel gelezen
Van Mozes, oud Israëls profeet,
Een wetgever Gods en een leider,
Die machtige wonderen deed.
Maar Mozes en zijn bedeling
Zijn eeuwen geleden geweest,
O, geef mij een Godsman, die heden,
Die wondere macht heeft van geest.

'k Las ook in de Heilige Schriften
Jesaja's merkwaardig verslag,
Hoe deze bevoorrechte ziener,
Al 't wereldgebeuren voorzag.
Maar, boeit mij het zienersvermogen
De hemelse gave diens mans,
Hij leefde' in het grijze verleden,
O, geef mij zo'n ziener voor thans !

Ook las ik verscheidene malen
Hoe Daniël wijsheid bezat,
Om dromen en raads'len te ontwarren,
Waar niemand een uitlegging had.
Maar Daniëls tijdperk is over
En o, ik verzeker het u,
'k Heb liever 'n dienstknecht des Heren
Met hemelse wijsheid voor nu !

Hoe mocht mij herhaald'lijk bekoren
Het duid'lijk eenvoudig verslag,
Dat Christus apostelen uitzond,
Begiftigd met hemelgezag.
Geleerdheid was goed in die dagen,
Maar beter Gods roeping en geest,
O, dat het ook thans nog mocht wezen
Gelijk het voorheen is geweest !

Hoe dank ik de hemel dat heden
Het heilslicht terug is gebracht,
Dat thans een profeet is gekomen,
Gezegend met hogere macht.
Zodat wij ons heden verblijden,
Sinds Joseph de ziener verscheen,
In hemelse gaven en krachten,
Zo goed nu als ooit in 't verleen !

Een nieuw gebouw

Na veel beproevingen, verhuizingen en teleurstellingen kunnen wij u met blijdschap en grote dankbaarheid in ons hart mededelen eindelijk een gebouw te hebben.

Het is nu meer dan 15 jaar geleden dat de gemeente, met broeder Leonardus Essers als gemeentepesident, hier in Maastricht georganiseerd werd.

Er waren toen nog maar enkele leden, die allen vijf of meer functies hadden, en we vergaderden in een school waarin alleen maar stoeltjes voor kinderen van de eerste klas stonden. In het volgende gebouw moesten we zelfs eerst het lokaal voor de priesterschapsvergadering opruimen en verder in orde brengen omdat er op zaterdag diverse buitenlandse gastarbeiders hun feesten vierden.

We moesten weer verhuizen, maar nu gelukkig naar een gelegenheid waar we heel blij mee waren n.l. het vertaalbureau, dat toendertijd onder leiding van broeder Stolp stond.

Een tandarts kocht dit huis, het vertaalbureau ging eruit en wij moesten weer iets anders zoeken. Uiteindelijk vonden we een mooi huis, twee onder een kap en groot genoeg voor ons. Hier konden wij enkele jaren onze diensten houden maar het was tóch geen eigen gebouw. Ons geloof werd eerst nog danig op de proef gesteld, maar nu is het dan zover en heeft de Heer ons een eigen gebouw gegund. Een gebouw met uitbreidingsmogelijkheden, zelfs een kapel voor ongeveer 100 mensen zou verwezenlijkt kunnen worden.

Wij ervaren deze grote zegen met veel dankbaarheid en zien de toekomst met groot vertrouwen tegemoet.

Natuurlijk vraagt het offers maar de zegeningen zullen niet uitblijven.

De representatie van de kerk is aanzienlijk verbeterd en dit zal zeker vruchten afwerpen.

Als we ons geloof maar oefenen kunnen we nog heel veel werk voor de Heer tot stand brengen.

Nu wij door ons geloof gekregen hebben wat we zo graag wilden is het natuurlijk onze plicht de beloften die wij aan de Heer gedaan hebben toen wij Hem om dit huis vroegen, na te komen.

„De natuur heeft de mens twee uiteinden gegeven, een om op te zitten en een om mee te denken. Ons succes hangt af van welk uiteinde wij het meest gebruik maken.”

Ons nieuwe gebouw is gelegen aan de Tischbeinstraat 2, Maastricht, twee minuten lopen van het station.

Door dit getuigenis willen wij graag onze dankbaarheid aan de Heer uiten.

broeder J. M. Bodden
gemeentepesident

Te deum

Voor iedere dag, die Gij ons schenkt,
Voor 't zonlicht, dat de dag ons brengt,
Voor morgengluren, avondrood,
Voor dagelijks werk en dagelijks brood,
Voor 't blij ontwaken telken keer,
danken wij U, Heer.

Voor schemering en avondster,
Voor donkere hemel, eindloos ver,
Voor koestering van 't knappend vuur,
Voor stilte van het nachtelijk uur,
Voor eensgezindheid meer en meer,
danken wij U, Heer.

Voor 't bottend groen in lente-tijd,
Voor zomer's blijde uitbundigheid,
Voor najaarskleuren in het woud,
Voor 't koude, matte wintergoud,
Voor regen, storm en alle weer,
danken wij U, Heer.

Voor Uw vergeving mild en diep,
Voor Uw waken toen ik sliep,
Voor iedere warme zegening,
Uw gave en Uw weigering,
Voor Uw antwoord altijd weer,
danken wij U, Heer.

(L.M.-R.)

Tijdens de op 11 juni j.l. in de ring
gehouden beachparty zocht de
A.P.J.V. het kennelijk hogerop

Districtsconferentie te Eindhoven, gehouden op 28 en 29 mei j.l.

THEMA:

Gezinsorganisatie en familieverslagen.

In het thema van de conferentie kwamen natuurlijk meer facetten naar

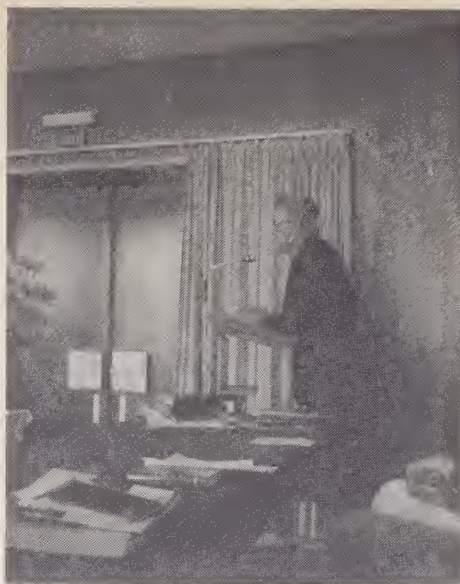

Conferentie in „Cockanje” te Eindhoven

voren die bijdragen tot een zinvoller en gelukkiger gezinsleven, maar als voornaamste wil ik speciaal de schijnwerpers richten op de voordelen die het bijhouden van een dagboek met zich meebrengt.

In een dagboek kan bijvoorbeeld het volgende staan: Goede en slechte gedachten en wat er uit voortvloeit. Goede en slechte indrukken en wat men hiermee doet. Hoe men zijn problemen oplost. Het is goed voor iemands geestelijke groei zijn handelen vast te leggen op papier, we kunnen onszelf daardoor beter bestuderen.

Wij zijn het immers zelf die verantwoordelijk zijn voor onze eigen vooruitgang en **niet alleen voor onszelf**, maar ook voor de vooruitgang van

Laatste toespraak van President Kooyman

onze naasten en niet te vergeten ons nageslacht. Het is algemeen bekend dat we zeer veel vergeten door de dagelijkse beslommingen die ons leven in beslag nemen.

Stel je voor dat iedereen in de wereld zijn problemen op zou schrijven en wat hij of zij eraan gedaan heeft om tot een goede oplossing te komen. Wat zou men hiermee zijn naasten van dienst kunnen zijn wanneer zij ook zo'n soort probleem zouden hebben, wat zou er dan veel ellende voorkomen kunnen worden.

Als iedereen helpt dan ontstaat er werkelijk een band, een eenheid. In de wereld is momenteel zo-iets niet te verwezenlijken, in **De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen** moet dit mogelijk zijn.

Onze naasten liefhebben betekent zich inzetten voor de volle 100% voor die ander. Hoe groter de eenheid hoe groter de kracht die er vanuit gaat, des te meer mensen zullen er vragen wie wij toch wel zijn! Zij moeten zien dat wij bijzonder zijn, dan hebben zij ook het verlangen om bijzonder te worden. Zij zullen naar óns toekomen in plaats van andersom. Het bijhouden van een dagboek is een van de facetten die daar een grote rol bij speelt. Het essentiële waar het tenslotte om draait voor ons, als heiligen der laatste dagen, is om **Israel** te verzamelen voor de komst van onze Heiland en Verlosser Jezus Christus.

In Christus naam. Amen.

Een lid van de gemeente
Eindhoven.

Verleiding

Toen ik klein was, bleef ik wel eens voor de kast staan en vroeg me af of ik wèl of niet een klontje zou snoepen. Nu doe ik dat niet meer, maar toch zijn er andere kasten, waarbij ik stilsta en weifel voor de gesloten deur.

Verleiding dat is een begeerte die in ons opkomt, zwak of sterk, en die ons dwingt om dingen te doen, die ons verstand en ons geweten ons niet toestaan. Die verleiding komt soms als een zacht briesje, dat ons streelt, soms als een ijskoude rukwind, die ons omverwerpt.

Zij komt tot het kleine kind, tot de volwassenen en tot de grijsaard. Zij is gekomen tot de beste en wijste onder de mensen. Zij is tot jou en tot mij gekomen, heel vaak zelfs.

Verleiding: een verkeerd verlangen.

Leer vanaf je jeugd om sterker te zijn dan die verlangens: weet je te beheersen, wees meester van je lichaam, je hart, je vreugd en je verdriet, je gevoelens en begeerten.

Al heb je dorst, ga de bron eens voorbij op je tocht. Al heb je honger laat je brood in je rugzak tot het uur van de maaltijd. Sta vroeg op, als je liever zoudt blijven liggen; ga op tijd naar bed, al bleef je liever op. Durf alleen in de onweersbui het veld door te gaan, alleen voor de tent te blijven als de duisternis valt. Wees niet bang voor het muisje, de hond of de koe, noch voor die onzekere schaduw, die tussen de bomen schijnt te bewegen.

Wees niet bang: weet je te beheersen.

Weet je te beheersen: denk aan de anderen: als je aan jezelf zoudt willen denken: houd je bord pas bij als de andere borden gevuld zijn, doe een spel omdat de anderen er zin in hebben. Door de moeilijke zelfzucht krijgen we dan langzamerhand een harnas: dat bestand is tegen de verleiding.

Beheers je en zoek schoonheid. Heb lief wat schoon is, eenvoudig en rein. Omring je door schoonheid en je bouwt een vesting, die sterker is dan de verleiding.

Leer jezelf beheersen en zoek schoonheid: zo maak je iets van je leven en je zult sterk zijn tegenover verleiding.

De gebruikelijke discussies na afloop

Ware vriendschap

Naar aanleiding van een geweldig opbouwende seminarieles, zou ik graag de boodschap die hij bevatte over **ware vriendschap** met u willen delen. Ware vriendschap is iets wat heden ten dage niet veel voorkomt. Althans niet in zijn zuivere vorm. Al gauw wordt er op de een of andere manier misbruik gemaakt van iemands vriendschap.

Nu is misbruik wel een erg groot woord, maar daarentegen moet ware vriendschap ook zeker niet in zijn waarde onderschat worden.

Een van de kwalijkste manieren om andermans vriendschap te misbruiken, is ons egoïstische gedrag. Het is een van die struikelblokken, die onze vooruitgang in de weg staat, en als we hier eens goed op letten, zullen we versteld staan in hoeveel van onze daden, gedachten en woorden zich dat uit. Daar waar zelfzucht is, is geen liefde en daar waar geen liefde is, kan geen ware vriendschap zijn. William Blake heeft eens gezegd: „Liefde zoekt niet naar zelfgenot, noch is bezogd voor 't eigen lot, maar lenigt 't leed van anderen wel en maakt tot hemel wanhoop's hel”.

Uit het Oude Testament wil ik een voorbeeld aanhalen van ware vriendschap tussen David en Jonathan.

Toen David in strijd was met de Filistijn Goliath en hem overwon, verwonderde koning Saul zich over zijn prestatie en liet hem bij zich komen. Saul vroeg hem wie hij was en David antwoordde hem en "Terstond, nadat David opgehouden had tot Saul te spreken, werd de ziel van Jonathan verknocht aan die van David en Jonathan had hem lief als zichzelf."

(1 Sam. 18 : 1)

Jonathan was de zoon van Saul en sloot een verbond met David. David trok vele malen ten strijde en was voorspoedig, want de Heer was met hem. Hij werd geëerd door het volk, zo zelfs, dat Saul jaloers werd en tot twee maal toe hem met zijn speer probeerde te vermoorden. Ook dit ontweek David en Saul werd zelfs aangesteld over een groep krijgslieden, met de opdracht honderd Filistijnen te verslaan en hun voorhuid bij Saul in te leveren. Dit deed Saul om niet zelf schuldig te zijn aan Davids dood, maar

om het op de Filistijnen te kunnen schuiven. Doch David kwam terug met tweehonderd voorhuiden en hier zien wij weer de zegen van de Heer die hen voorspoedig doet zijn die Hem gehoorzamen.

Saul beraamde een plan om David te doden, maar Jonathan vernam dit, deelde het David mee en deed een goed woordje bij Saul voor David, wiens hart zich verzachtte en David keerde terug bij Saul. Maar opnieuw pleegde hij een aanslag en David vluchtte.

Jonathan zocht hem op en beloofde David te waarschuwen indien Saul hem wilde doden. David wilde zeker zijn van de trouw die Jonathan hem betoonde.

„En Jonathan liet David opnieuw zweren bij zijn liefde voor hem, want hij had hem lief als zichzelf”.

(1 Sam. 20 : 13, 17)

Nadat Jonathan hem de moordlustige plannen van Saul inderdaad had meegedeeld, vertellen de verzen 41 en 42 : „Toen kwam David aan de zuidzijde tevoorschijn en wierp zich op zijn aangezicht ter aarde en boog zich driemaal neer. Zij kusten elkander en weenden met elkander. Tenslotte vermande David zich. Daarna zeide Jonathan tot David: Ga in vrede, daar wij immers beiden in de naam des Heren elkander gezworen hebben: de Here zal tussen mij en u staan en tussen mijn en uw nakomelingen voor altijd.” en zij gingen uit elkaar.

Ik heb dit vele malen gelezen en ik vind het een heel ontroerend stuk. We kunnen er ontzettend veel uit leren. Er ging iets van deze twee vrienden uit.

Hun trouw aan elkaar was volmaakt. Hun vriendschap was gebaseerd op de leer van Christus en ze betrokken zelfs de Heer in hun vriendschap. Hun vriendschap was zuiver.

Jonathan had enorm veel voor David over. Zelfs moest hij het vaak bijna met zijn leven bekopen. Hij had zijn eigen vader, de koning, tegen zich, maar hij wist dat wat hij deed, goed was. Hij ging altijd hiervan uit: „Wat gij ook begeert van mij, ik zal het voor u doen.”

Hoe vaak zeggen wij dit wanneer wij ons in de aanwezigheid van een vriend of vriendin bevinden ?

Wij moeten altijd bereid zijn te geven. Stendhal heeft gezegd: „Liefde is een bron waaruit we kunnen drinken, doch niet meer dan wij er zelf hebben ingedaan, terwijl de sterren die ons uit

de bron toeblinken, onze eigen ogen zijn die er inkijken.”

Zo is het ook met ware vriendschap. We kunnen veel verwachten van vriendschap, indien wij bereid zijn er veel van te maken.

Ik geef u mijn getuigenis dat ik zeker weet dat ware vriendschap een zegen kan zijn in ons leven en dat wij dichter tot onze zaligheid zullen komen, als wij ons deel in deze vriendschap vervullen. Laten wij steeds indachtig zijn wat Christus heeft gezegd: „Voorwaar, ik zeg u, in zoverre gij dit aan één van deze minsten niet gedaan hebt, hebt gij het ook aan Mij niet gedaan.”

(Matt. 25 : 45)

Ik weet dat Gods Kerk op aarde is hersteld. Ik weet dat de Bijbel en het Boek van Mormon het woord Gods bevatten. Ik weet dat wij uit de Schriften veel lering kunnen trekken om in ons dagelijks leven toe te passen.

Ik weet zeker dat Joseph Smith een profeet van God was en dat Spencer W. Kimball dat nu is en ik laat dit getuigenis achter in de naam van Jezus Christus.

Erna Rhodenborgh
Malsenlaan 5
Arnhem

Smart

Smart bestaat.

Je moet niet bang zijn over haar te spreken en haar in de ogen te zien. Zij is binnen in je en het is goed dat je haar kent. Maar als ze op een dag mocht losbreken in je ziel, zoals een onweer losbreekt over onze tuin, met zo'n hevigheid, dat het je is of je er in ten onder gaat, onthoud dan dat er een reddingsboei is, die je grijpen kunt: het gebed, en dat God er altijd voor je blijft.

En dan bedoel ik met gebed niet enkele uit het hoofd geleerde zinnen, die je uit gewoonte herhaalt, maar de kreet uit het diepste van de gekwelde ziel naar die ene Kracht, die sterker is dan al het andere: O God En dat is alles, er hoeft niets anders gezegd te worden, woorden zijn overbodig. Die kreet om hulp dringt door tot de plaats waar al ons roepen, ons verdriet en ons verlangen wordt gehoord. En God komt zeker, want God komt altijd.

